

Vilhelm Ekelund

Samlade dikter II

Under redaktion av Jonas Ellerström och med inledning av Katarina Frostenson.
Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien i samverkan med bokförlaget
Atlantis. Stockholm 2004

Information om upphovsrätt för detta verk, samt upplysningar om ur vilket bibliotek eller ur vilken samling det avfotograferade exemplaret är hämtat, finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/EkelundV/titlar/SamladeDikter2/faksimil?om-boken>

Hämtad från Litteraturbanken.se:

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb9471821-faksimil>

Vilhelm Ekelund
Samlade dikter
II

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

VILHELM EKLUND SAMLADE DIKTER II

Vilhelm Ekelund

Samlade dikter

Under redaktion av Jonas Ellerström
och med inledning av Katarina Frostenson

II

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Vilhelm Ekelund
Samlade dikter II
Atlantis, Stockholm

© 2004

INLEDNING : Katarina Frostenson
och Svenska Akademien

TEXT : Vilhelm Ekelundsamfundet

TEXTREDIGERING, KOMMENTARER

OCH ORDFÖRKLARINGAR :

Jonas Ellerström och
Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI :

Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING :

Megin Media 2005

Innehåll

Volym II

IN CANDIDUM (1905)

Gosse vid stranden	3
Afton i fjärran	4
Ett ansikte	5
Bön ur öde tid	7
Hymn till havet och Apollon	7
<i>Venedig</i>	
I. (Här har visst, vekt försjunken i sin dröm)	8
II. Platen	8
III. (Knappt februari har till ända nått)	9
IV. (Vad för min själ mer ljuvt)	10
Daphnis	10
Lo Mengli	11
Sonntagsheimweh im Tiergarten	12
En okänd	12
Den frånvarande	13
Här är den lummiga dällden	13
Morgon i höstens blå	14
Havsvik	15
(Var kväll då dunklet sakta kommer när)	16
(Nu fallen undan)	16
Helgaftonen	17
(Bleka sommarskymning)	17
Hemåt	18
Det snöar	18
Främmande stad	19
Botanisk trädgård	20
Hem vid natten	20
Ängslande stund	21
Uppbrott	22

Ett barn i natten hemåt föres	23
Vid skaldens grav	23

Candidus

I. (Förgäves, förgäves skall jag söka dig nu)	24
II. (Du grep mig som ett ljust ljust fjärran)	25
III. Uppståndelse 1-2	25
IV. Aftonen	26
V. (Så vek och smal du är)	27
VI. (I morgon grå jag gick)	27
VII. (I dunkla pelargången har jag gått)	28
VIII. (Ditt hjärtas renhet fagra)	29
IX. Staden	30
X. Hemlängtan ur världen	31
XI. (Så är du visst evigt gången)	31
XII. (Klara höstkväll, i ditt sköte)	32
XIII. (Stad, där jag var ensam)	33
Epilog	34

HAVETS STJÄRNA (1906)

Det sjunger	39
Återblick	40
Diktarens kvällsbön	41
Ett ansikte	41
Dagen	42
Besöket i hembygden	43
(Aldrig kan själens längtan stillas)	43
(När i livets natt du dignar)	44
Hades	44
I livet	45
Den störda dikten	46
(Ej med livet tvista)	46
Mot morgon	47
Ej vet jag vägen som går till dig	48
(I dessa blommande dagar)	49
(Stiger ditt huvud, det sorglynta veka)	49
(Fridfull, november, du sakta dig lägrar)	49

(Blått om ditt huvud en höstrymd blänker)	50
(Livet förrinner och ungdomens tider)	50
(Blekt i den fallande aftonens grånad)	50
(Städernas susande, konstens rusning)	51
Havets stjärna	51
Kyrkogård	51
(Endast kvalet andens blommor när)	52
I Venedig	52
Skymning på färden	53
Vandraren	54
Det överraskande minnet	54
(Nyss med en brännande pil)	55
Afton på färden	56
Oktober	58
Ditt leende	59
Jag diktar för ingen	59
(År av saknad!)	59
(Intet annat, intet i världen)	60
Seraf	60
Ack, låt mig endast få kyssa din sko	61
<i>Dithyramber</i>	
1. (O välsignad du som mötte mig)	62
2. (Mitt livs dag!)	62
3. (Människan!)	63
4. (Sedan din blick föll in i min själ)	63
5. (Dina ögon!)	64
6. (Outsägliga ord)	65
7. (Detta magiska ljus)	65

VISOR OCH VERS (1906–1907)

Efter de arma och ödsliga åren –	69
Trädet	69
Snöfall	69
Likt solsken –	70
I mörk och isig dimma –	70
Mitt liv	71
Vad skall mitt hjärta stilla?	72

Säg, märker du ej detta –	73
Här är det snyggt och rent –	73
Mitt väsen strömmar underbart mot dig	74
Hjärtats vaggvisa	74
Eros	75
På resa	75
O Psyke, omätliga –	76
Eros – förklamare!	76
Ser jag dig gå, blir mig klart ditt väsen	77

DITHYRAMBER I AFTONGLANS (1906)

Grå romanser

Svalan	81
September	81
Barndomsminnet	82
Åh jord –	83
Den blinde Eros	84
Grå blommor	84
Lunaria	86

Dithyramber i aftonglans

Eros	87
Narcissus	88
Tillbedjan	90
Satyren	91
Progne	91
Progne	93
Du bleka hav här uppe	94
Inspiration	95
Till Gustaf Ullman	95
Till Ola Hansson 1–2	97
Kullaberget	101
Skendöd	103
Den övergivna flodbädden	104
Muserna	104
Havet	106
Morgonrodnaden	106

Bön	108
Sepulcrale	109
(Dock denna tanken tröst i natten skänkte)	109
Jag sörjer att hjärtat läks	110
Inspiration	110
Du stolta fågel morgon!	112
Morgonklara värld –	113
Hjärtats väg	114
Leukadia	115

Kimmeriska landskap

Du gråa famn –	116
Du bofink fin –	117
Anemoner	117
Söndagsresan	119
Blommar väl i dalen	120
Blått och daggigt strålar –	120
Åh det finns stunder –	121
Periissem nisi periissem	122
Tiggare	122
Själens tillflykt	123
(Här vältrar flodens tunga bölja)	124

GREKISK BUKETT (1906)

Epigrammet	127
------------------	-----

<i>Platon</i> 1–3	127
<i>Simonides</i>	128
<i>Anyte</i> 1–9	128
<i>Euphorion</i>	131
<i>Asklepiades</i> 1–2	131
<i>Leonidas från Tarent</i> 1–9	132
<i>Mnasalkas</i> 1–3	134
<i>Nikias</i> 1–3	135
<i>Kallimachos</i> 1–2	136
<i>Antipater från Sidon</i> 1–4	137
<i>Tymnes</i> 1–2	138

<i>Meleager</i> 1–2	138
<i>Philippus från Thessalonike</i> 1–2	139
<i>Marcus Argentarius</i>	140
<i>Zonas</i> 1–2	140
<i>Antiphilus</i>	141
<i>Apollonidas</i>	141
<i>Glaukos</i>	141
<i>Thyillos</i>	142
<i>Addäos</i> 1–2	142
<i>Antigonus Carystius</i>	142
<i>Alphäos från Mytilene</i>	143
<i>Antipater från Macedonien</i>	143
<i>Palladas</i> 1–6	143
<i>De okände</i>	145
<i>Meleager från Gadara</i>	147
Persephona (ur en »Homerisk hymn«)	148
Elegi av Mimnermos	149
<i>Theognis</i>	149

TILLÄGG TILL GREKISK BUKETT (1909–1920)

<i>Platon</i>	153
<i>Theognis</i>	153
<i>Palladas</i>	153
<i>Okänd</i>	154
Fragment av Sappho	154
Den förälskade floden (efter Moschos)	154
Lejonet (efter Leonidas)	155
Herden (efter Leonidas)	155
Från Pindaros	155
Från Pindaros	156
<i>Menandros</i> 1–30	156

PROSADIKTER OCH DITHYRAMBER (1907–1911)

Beatrice	165
Vid ån och havet	167
(Så barnslig är människan)	168

Ur Vae soli	168
Falsterbo 1-2	168
(Lyriska konstens heroer)	170
Verser tillägnade bildhuggaren Johannes Collin I-II	170
(Ja, tung, grå)	173
Märkisk afton	173
Skåne	174
Vid dina ögon stiger det upp i mig en dröm -	175
Staty -	176
Det sam en ballong -	176
Det skymmer till helg	177
Havet lyser -	177
Du kyliga, brännande Mars -	178

BÖCKER OCH VANDRINGAR (1910)

Efter Leopardi	181
Människans ande	181
Skönhetens strålar	182
Korset	182
Gentiana	183
Nattvandring	184
Lik	184
Stjärnorna	185
Hades	185
Misär	187
På gatan	188
Den botade förälskelsen	189
Svartsjukan	189
Det anklagade hjärtat	190
Sappho	190
Arkadisk morgon	191
Längtan	191
Klippan	192
Vid det höstliga kyliga havet	192
Den nya bostaden	193
Vae soli I-V	194

Den själssjuka	197
När en människa måste ryckas ut ur ens hjärta	198
Nu doftar vårkväll	198
Septemberromans	199
 Pindaros' fjortonde olympiska	200
Pindariska fragment 1–13	201
Balladens genius	204
<i>Glädjen</i>	
1. [Balladen]	206
2. (O liv, av galla och honung)	207
3. (Men en regnig vårnatt vid Stenshuvud)	208
(Nej, min själ är ingen sjuklig fattig)	209
Landskap	209
Ekskogen	210
Skalden	211
Vandraren	211
Staden	212
Husvill	213
Pietà	214
Mig var förtvivlan aldrig mera nära	215
Medlidandet	215
Mörk och sval du faller, afton –	216
O Liv, o du glänsande öga	216
Hur brast i mitt livsväsens djup –	217
Requies	217
Ack livets röda blomma av blod!	218
De mörka granarna susa	219
Bedövning	220
Sandhammarn	220
Från Kullen	222
(O Lycka! Livets sommars klara hopp)	223

1910-TAL

Vid midnatt	227
Mänskohatet	227
Till en rad av Sappho	228

Empedokles	228
Nu det mörknar –	229
Ett havsskepp	229
Affrontenburg	230
Vårkvällen	230
Den gamla, gamla drömmen... ..	231
Pindaros	232
Goethes ungdom	232
Mörkret	233
Våren	233
Ödet	234
Paria och Psyke	234
Skönheten	235
Främmande land	236
Helgdagsafton	236
Ringsjön	237
Daphnis	238
Fristad	238
Efter Michelangelo	239
Efter Platen	239

1920-TAL

O djupa glada allvar	243
O att i guld	243
Klassisk morgon	244

PÅ HAVSSTRANDEN (1922)

Tankedikter i Jean Pauls art

Jean Paul	247
Makt	248
Ynglingen	248
Behovet	249
Beroende	249
De svältande	249
Svårighet – omöjlighet	250
Byta om	250

Känslan	250
Att träda in i en blomsterrik skog	251
Ledare	251
Kulturkamp	251
Avstånd	251
Den utestängde	252
Ljuset	252
Sanning	252
Att stanna	252
Livets korthet	253
Stoltheten	253
Höjd	253
Den rike	253
Träd	254
 Odyssé	 254
Solbågens växande färd	256
Februarimorgon i skogsbrynet	256
Hepatica	256
Maj	257
Dämnet	257

1930-TAL

(Bild från de klara timmar)	261
Äran	261
Spår och tecken	261
O, Poesi!	262
(Med ett knippe)	263

1940-TAL

Chryséa phórminx	267
(– likt juniskyar)	267
 <i>Kommentarer och ordförklaringar</i>	 269

IN CANDIDUM

(1905)

Gosse vid stranden

Här låg tätt med barker denna morgon,
och mellan seglen var det luftigt fladder
av ljust som skiftade med skuggigt genomskinligt
liksom mellan lövets yvigt bredda skärmar i en
skog när vinden spelar.

Mörkt svallar vattnet i den tysta kvällning.
Mörkröd är himmelen, svårmodigt skyar hänga.
Då och då

flämtar en blix.

Gosse vid stranden,
lekande än,
ljust vemodigt
sjunger du –
ack sjung, ack sjung min själ till ro!

Tysta tomma
kvällen står
över svallande vatten,
mörka segel
och landet hotande högt och svart.

Ack stunder det är
då själen sig känner
dubbelt främling,
livets varma källa
tyckes runnen ut,
jag ser ej solen skina,
känner ej luften smeka min kind;

mitt bröst:
stelnad gråt
och brännande sveda.

Gosse vid stranden,
lekande än,
ljus vemodigt
sjunger du –
ack sjung, ack sjung min själ till ro!

Afton i fjärran

Nyss flödade mäktigt
aftonljuset,
trädgården glödde –
och hastigt, hastigt
utan skymning
natten kväller upp
blå.

Dämpat det sorlar
från bro och strand.
Fjärran klockor ringa.

Hur lätt jag lämnar
hemmets kust!
Hur svårt att finna
åter sig själv!

Hur bliver stum
i världens gråa

hemlöshet
för buller rått
och ödslig glädje
den varma stämman djupt
i vårt väsen –
hur faller damm
på själens friska blom,
hur tystna de strängar veka!

Ett ansikte

I de sömnlösa nätterna komma
de upp ur själens dunkel:
ansiktena, händerna,
förlängesen mötta.
Varför kom du?
Varför stod du vid min bädd i natt?

Det var helgdag, det var julis varmaste tid,
och den stora staden glödde
som under regn av lågor.
Men där jag satt
ute under kaféets lummiga träd,
var skön, sval skugga,
var skönt att domna
och se det oroliga livet dra förbi
i hast och oro –
intet tänka,
blott vila sina ögon
i platanernas ljusgröna lövmassa.

Då stod du där...
 tvenne ögon rådvilla leta:
 ett människoöde,
 kastat upp ur gatans flod –
 och mitt hjärta plötsligt
 i beklämning
 och dov ängslan slog.
 Vad var det i dina ögon,
 vad var det som underligt
 var besläktat och detsamma hos dig som mig?

Du hade kommit långt långt därutifrån
 den väldiga stadens avlägsna öde fattigbygd
 med grå grå stenmassor,
 glödande i sol, utan blad, utan blom –
 blott sten, sten och stickande grått damm...
 kommit för att glömma för *en* dag
 nöden,
 se gröna lysande träd
 känna blommors doft!
 Barnet som somnat,
 trött av hetta och trängsel,
 bar du på arm som dignade.

Och jag såg det på dina ögon:
 hur sårade dig ej människornas glädje,
 hur skorrade skrattet i ditt öra,
 hur fyllde ej träden och blomstren hjärtat med
 förkvävande snyftan.

Och mitt hjärta som var öde, förtorkat,
 ve, hur greps det av namnlös smärta och skam,
 när din blick mötte mig –
 en sekund.

Bön ur öde tid

O heliga ljus, o
stjärnors kvällande glans,
gjut i mitt hjärta på nytt livande,
förlösande strålens kraft!
Lyft, o lyft mig åter!
Se, jag förtvinar maktlös,
se, min själ har blivit lik en
gul förvissnad ängd:
Ve mig! Ve
av sången övergivne.
Det svindlar mig att vara allena.

Hymn till havet och Apollon

Blåa strand i eterns hav!

Se, träden bada med glänsande grenar
och sträcka sig i det vita ljuset.
Mitt hjärta är som de knoppande träden,
när du, guden, är i mig,
och som en blomma som har vaknat och skall slå ut,
ljusstörstande,
i längtan lyftande sig.
O hur omvärver du mig med sval och ren doft,
o hur sjunger till stegen av min vandring,
om ock jag går i den bullrande heta stadens kvalm
och vimmel,
morgonblått, kyligt, glänsande –
havet.

VENEDIG

I

Här har visst, vekt försjunken i sin dröm,
Naturen suttit trånadsfull och sakta
med hand som darrat utav omsorg öm
en bild uppfunnit att sig själv betrakta.

Här där melodisk vällust tyckes råga
den milda luften, blommor huld gestalt,
och om för skönheten din själ kan låga,
skall snart en strålbild bli din tankes allt.

San Marco blånar, tyst lagunen svallar.
I mörknat rum, där dunklen svala dugga,
framvandra stjärnorna; det dämpat klingar.

Då se! ur glänsande arkaders skugga
en gosseskara dansande sig svingar,
trumpet uppsmattrar munter, jubel skallar.

II

Platen

Venedigs skald! Hur måste mer och mer,
allt medan årens längd till åren länkas,
min hjässa, ingen lager värd än, sänkas
för dig i växande beundran ner!

Här när i dunkel stund jag sakta följer
 Venedigs folk, som drömmarns frid ej stör,
 och mängdens sorl melodiskt mjukt mig för
 bland floden som Rialtons trappor sköljer,

jag älskar att dig ana tyst i drömmen,
 där svärmodsfyllt mot marmorn stödd du dröjer,
 livsödenas fullkomning redan när.

Nu står en skald från fjärran trakter här,
 som blek förnummit dig, – ensam och böjer
 sitt huvud tyst och glider ned med strömmen.

III

Knappt februari har till ända nått,
 och redan våren allt med glans förtrollar,
 på Lido's varma vallar gräset blått
 Veronica med fina blommor sållar.

Och åter är en afton ljus och mild.
 Framför mig vilande, orörlig glänser
 lagunen purpurljus med solens bild;
 bakom mig havet klart och utan gränser.

När så jag dröjer timmar att betrakta
 all denna festligt klara vårens lek,
 då står för sinnet sällsamt, djupt den sakta

erinringen: den bleka kvällens skimmer,
 den dunkla jorden, trädens tystnad vek.
 Och själen trånande sig själv förnimmer.

IV

Vad för min själ mer ljuvt än detta andra:
här än i dag, fast tiden allting myllat,
de samma eviga gestalter vandra,
som mästare med glöd odödlig hyllat.

Av vågmusiken emot stranden sjungen,
av lena glansen kring lagunen gjuten
den lätta växten tyckes mildt omfluten,
dess lemmars veka blomning hult utsprungen.

Dock denna morgon då ett skimmer präktigt
av snö och rosor tycktes sakta bäva
likt skimren som Bebådelsen omsväva,

o Paolo Veronese, har så mäktigt
din sköna ängel bundit mina tankar,
att som i dröm och blind för allt jag vankar.

Daphnis

Solen i den svala luften svävar,
purpurklarhet bergen bära:
mer än morgonglans som bävar,
Daphnis, är den skära
glöden i din hy,
mer än bergens doftande azur
blodets fina rosensky
som beskuggar
kindens dårande kontur.

Lo Mengli

Nu är det den tid då sommarens väg blir för var dag mer
beskuggad av ljuv enslighet
och det är som att göra en långsam resa in i en obefolkad
gles bygd:
för varje milsten som man far förbi blir det mer och mer tyst,
vagnen rullar tungt i djupt grus och furugrenars prasslande
massa,
mera sällan hör man nu hundars skall
och spritter skrämd upp när ögat djupt inne i en låg äng
mellan bruna dungar
plötsligt varskar folk sysslande med den magra gräskörden.
Nu är det den tid då sinnet uppsöker gärna fjärran länders dikter
och sära bilders trolleri förnöjer själen.
Så ser jag nu ofta vid en förmiddags tyst simmande skyar
dig vandra längs invid muren i den blomstrande trädgården,
Lo Mengli;
din hy är att likna vid det röda päronträdet eller vid
jaspisträdets blommor.
I dina ögon är en diktares sorgmodiga själ,
ja, redan har den sjustaviga melodin upplåtit sin hemlighet
för dig,
och ditt sinne strömmar hän i lätta versers livliga takt
likt Zephyren som leker med silkedunen som vid vårtiden ses
hänga i pilträden.
Din själ är nu stundom lik blomsterträdet som darrar vid det
förfriskande duggregnet.
Men när solen sjunkit och man tänder lyktorna, beskådar du
ensam
månens ljus och pilen som lutar sig till vattenspegeln.
Du är nu sexton år.

Sonntagsheimweh im Tiergarten

I vårlig ljum marssöndagskväll
 den stora parken skymmer,
 det blir stilla, det glesnar på gång och väg,
 och barnens buller och skratt domnar mer och mer.
 Ljusskenet blånande slår upp,
 vagnarna snabbare, snabbare rulla undan.
 Crocus, som blänkte i tallöshet hela den långa soldagen,
 Crocus, som fröjdade mitt hjärta och fyllde det med sol
 mer än all dagen,
 blomma, älskade, varför dignar mitt hjärta nu jag ser
 dig lysa därinne på dunkel plan,
 gnistra i dagg vitt av ljuset från väldiga lampor,
 Crocus, du min barndoms stilla blomma,
 mitt hjärta har endast dig att tala till här,
 mitt hjärta har blott dig att gråta hos.

En okänd

Fastän allting skiljer,
 är ett band emellan oss;
 kunde känna dig bland tusen:
 det som utsägbart strålar
 om dig – darrande och vita,
 djupa stilla
 genius vid ditt huvud!

Den frånvarande

Bäcken i blommor går;
där ljusnar äng.

Träd som smeker
med din lena gren
vit bepurprad kind,

bäck som badar
gossefin fot:
er jag högt avundas,

vid era skuggors frid mig drömmar
var sorgsen kväll.

Här är den lummiga däliden

Här är den lummiga däliden;
låga mjuka Lysimachia
har klätt den yppiga sluttning
i sitt slingrande nät av behagliga revor,
fulla av stora lena blommor.

Svala klingande
bäcken djupt ned under
ur det täta lövloft höres
på sin vandring sorla ned till sjön.

Lena sommarskimret
knappast rört din hy,
men i den klara skuggan
ögonen lysa.

Soliga klara
djup som blånar
genomstrålat likt böljdjup,
livets rena visa
ljus och god
in i min själ du spelar
morgonglad,
medan i dagg i sommarens tystnad
dalen blommar.

Morgon i höstens blå

Morgon i höstens blå –
ljus badar ditt huvud,
solvind susar
i ditt hår,
gyllene glanssval
blommar din kind;
smekande bölja
vinden gjuter
lent intill.

Dag du leende
Guds öga,
dag du smekande,
vänligt omslutande

människans huvud,
lär mig livet
ödmjuk tjäna,
blicka renande
alltid i min själ,
att klarare, klarare
livets bild
min sång lyfte!

Havsvik

Att vara ensam
reste jag ut i dag,
bort från staden.

Kanske fann jag en sång om dig.

Och nu sitter jag här vid stranden,
långt från människorna
och långt från den underliga labyrinten:
Venezia.

Eftermiddagen
med stillnat ljus
lyser på öde stränder.
Ensamma viken
brusar;
högt upptonande
sången ekar uppe i det blåa valvet.

Och jag låter tanklöst
sand och musslor genom handen rinna,
medan jag tänker ut
vackert om en.

VAR KVÄLL då dunklet sakta kommer när
och sista skenet ifrån muren rymmer,
de samma ljud den klara stillhet bär
in till mig, medan hastigt rummet skymmer;

entonig vandrings steg i gränden trång,
där invid Jungfruns bild man lampan tänder –
en gosse sjungande som hemåt vänder –
så är det tyst – avlägsen dör hans sång.

NU FALLEN undan,
I alltför tunga ord...

Medan jag går i kvällen –
jag vill knappt gå från er, I stjärnor –

följer mig ett leende,
följer mig något

ljus... rött –

nu tystnen, tystnen,
I alltför tunga ord!

Helgaftonen

I vårkvällens tysta stund
ringer det i den dunkla stadens alla kyrkor.

Våta de ligga strödda,
vita blomstren, nyss brutna,
vid andaktsbildens fot.
I glasen brinna
de tysta lågor.

Du gick från mig –
gosse, sover du?
Jag blev ensam.

BLEKA SOMMARSKYMNING,
kommer du sorgsen –
minner mig min första ungdoms lidande.

Fontänen tystnat.
Blekt och grått.

Stjärnor, är ett hem för mig?

Hemåt

Ej längre de tinnar lysa,
som högtidsvitt och stort
i morgonen summo,
glansen är hän. Fal och blek
Alpen står,
som i dunkelt månljus, spöklík – svinner.
Floden oroligt
välutar tung och mörk.
Den muntra flod
har sjungit dagen lång,
har varit min vän från morgon ljus.

Det snöar

Det var midnatt. Lampan sjöd.
Över boken jag lutad satt.
Då plötsligt spratt
jag upp. Något ljud
prasslande, lent och lätt
mot rutan fint, tätt...

Det snöar.

Så tyst, så tyst är allt,
och tysta träden stå,
och mjuk och ljus och grå
är himmelen – och stilla.

Och stilla det plötsligt var
i själen djup och klar.
I tystnaden där ute
något mot mig ler:
min barndom på mig ser.

Främmande stad

När tåget i åskdov svart oktober natt
for in i den väldiga staden, satt
jag trött och stirrade mot blänk och ljus.
Väntar mig sorgen, väntar ljus
på mig i dessa dunkla hus?

Då såg jag hur något sken
vänligt och ljust och skönt
emellan vitt och grönt
och jätteblommors höga varma glöd,
och glad jag mina ögon vilade
på denna dunkla blomoas
i öknen av sten.

Då plötsligt med ett all himmelen brann,
det sköna dunklet svann,
i blixstens låga såg
jag hur i oändligt myller låg,
kors vid kors och vård vid vård,
en stum begravningsgård.

Botanisk trädgård

Fingrenad späd,
Lunaria, höjer du
ljuslummig här din krona.
Blåa sommarhimlen
i dina stjärnor drömmar:
ensamma skogens
tystnad,
där i dunkel däl
källan svart nedrinne,
svarta på mäktig boktopp gunga
hägrars bon
skyarna nära.
Vita flockade,
långa tysta sommarens timmar,
segla de sin gång
över den ljudlösa skogen bort.

Hem vid natten

Allor m'accorsi che voi pensavate
La qualità della mia vita oscura.

Dante

Afton, afton,
fast ingen stjärna din himmel har,
så kom du ändå
med en stjärna till mig,
ty du minde mig ljuvt
ett öga, en gång mött

en sådan kväll...
Ack en sårad själ
grät mot mig,
gjorde mig väl
och löste befriande
tårarna i hjärtat.
Vackra stjärna,
vackra stjärna,
som såg i mitt kval
i tyst förstånd,
åter i hemlös kväll
när nu jag går,
mindes jag dig
plötsligt.

Ängslande stund

Ängslande stund som
väckt mitt hjärta,
vilken oro, vilket
svällande betryck!

Grå var min dag,
mulen vila,
och sången död;
böckernas liv mig nog.

Är det någon som
väntar på mig?
Går mig förbi
förlorad
den gyllne stunden?

Min sång,
dina ord, de kunde stråla
blodets lena milda ljus?
Skulle du strömmande
varma flöden
gjuta, bedårande
harmoni?
levande skönhet:
evigheten
i gestalt och öga
saligt omsluta!

Uppbrott

Genom staden jag gått. Sagt farväl
åt de gamla träden,
förfrusna blommorna på rabatten
och aftonskenet bakom parken.

Du tunga dröm,
som mer och mer
över min levnad sjunker,
vad ängsliga ljus
i ditt sköte darra!
Vad stjärnor dunkla
med sällsam blick
i min själ nedskåda!

Ären I milda
tröstfulla budskap,
bådande seger

och makt åt min bana,
skönhetens lugn
och sångens mognad
i det stigande, stigande livet?

Eller bleknen I redan – måhända –
i det bristande mörkret,
i det ljusnande blå,
som flämtar där bakom?
Lider det fram mot morgonen?

Ett barn i natten hemåt föres

Ett barn i natten hemåt föres;
i mörkret svarta hästars trav;
det längtar hem till svala vita bädden –
och sover snart
till morgon full av klockors klang och ljus.

Ack, kan jag, kan jag,
när den dunkla stund mig för,
ack, drömma då om ljuvligt mål?

Vid skaldens grav

Den mörka aftonglansen rinner hän
på tystnad skog och bleka fjärdars skugga.
O längesedan flydde, som en sådan kväll
ditt huvud sänkte mot den bleka hand,

du vilkens öga kunde se
gestalterna av vita syskons flock,
du i vars öra ständigt löd
likt purpurstänk musik ifrån ett okänt hav:
omarmningen, förgäves sökt i tårars dal,
har väl ditt bröst den mött på gåtfull strand,
ack, gick du hemåt, hemåt,
eller ljög den, klangen i din själ?

CANDIDUS

Ack, stig för min själ, o beskydd,
o hjälp i förvirrande larm, i natt och brus
ledstjärna fast:
min sång! Nu kväll ren är när, dunkel
uppstår,
stumt fordrande öga, själen, utan tröst.

I

Förgäves, förgäves skall jag söka dig nu. Mitt i den stora flo-
den skall jag fåfängt sträcka mina armar efter dig. Förgäves skall
jag söka mitt hjärta.

Hur ditt ansikte var skyggt, hur stod ej spänt lyssnande i dess drag din ungdoms sorgsna fråga! Och du var mig som en helgedom, och mitt hjärta förnam domen av sin egen orenhet, förstenades i stumhet inför den heliga skönheten i dig.

Hur voro ej dessa minuter dyrbara. Och nu är mig hela livet meningslöst; trött intill döden skall jag släpa mig hän och sjunka i min ödslighets svarta grav, djupare, djupare, medan högt där uppfifrån din sköna ljusa stjärna skall blicka ned i vemodig förbråelse. Förgäves, förgäves skall jag sträcka mina armar.

II

Du grep mig som ett ljust ljust fjärran
själens lycksaliga
hemlandsminne.
Ditt skära klara
anletes hy
var mig som en fin anemondoft –
den första ungdomens skära anemoners doft.
Dina sorgsna ögon...
Min själ är som en stum decembermorgons
frostråa gryning,
där den likgrå släpar sitt brustna anlet
över smutsen av drypande gränder.
Min själ är en brusten himmel.
O Gud, giv mig toner,
skönhet:
att jag må glömma.

III

Uppståndelse

Sonst stürzte sich der Himmelsliebe Kuss...

Faust

I

Ett dunkel mig omgiver
från fjärran lycklig tid.
Kring insjöns stränder kvällas
det vårligt mörkt.

Där doftar mellan gräsen
av mylla svart och fin,
Corydalis' blå och vita
blommor ängen fylla.

I mitt hjärta sväller
ett mörker...
mot mörkret lyfter sig
min barndoms vita bild.

2

Där stiger i själens djup
en strand av svårmod dunkel,
där vandrar vårt förgångnas
skära ljus-gestalt.

Hur griper själen ve
och snyftan outsäglig,
mig binder denna bild
vid livet.

IV

Aftonen

Äntligen, äntligen, o förbarmande sol, går du bort. Och nu snart, snart faller dunklet. Här vill jag sätta mig under de stackars förkvävda träden, där de pinas i det gråa stickande dammstoffet, i det rolösa bullret av jagande elektriska vagnar. Mitt hjärta som snördes inför ögons undrande, spörjande blickar, mitt hjärta bultar åter, hastigt, hastigt och hårt som om det slog i en hård bädd. O människans hjärta, hur hårt, hur hårt dess läger! Och dock är aftonens eter så blå, så mjuk, och nu går det första tind-

rande ljuset fram där uppe i den ljusa sjön och strålar i min själ
som ett bävande eko av en salig fjärran, fjärran andevänskap.

V

Så vek och smal du är –
en blomstängel,
och ditt blod hur det lyser fint
i den skära ljusa huden.
Fastän mörkt ditt huvud
och fast ögonen svarta, svarta strålande,
är ditt anlet blont,
så sammetsaktigt blont men beskuggat ändå.
Så står du där:
en sällsynt, ädel blomma;
i frihet och ljus
dina lemmars musik;
så lyser du i min dunkla själ.

VI

I morgon grå jag gick
den vanda väg...
skeppens dunkla rad av master,
där om kvällen vackert stjärnor hänga.

Hur är mitt liv kallt –
havet ingen längtan väcker...
norr och söder lika –
som en fågel sjuk mot marken släpar
sina vingar: så min själ;
och var kväll i somnandets fasa:
dödstanken.

Då var du där!
 Värmande stråle på min väg!
 Och det frusna blodet kände
 lena flöden välla
 över sig,
 att mitt hjärta
 ängsligt skälvde upp
 vid det återhållna blodets svall.

Vandrande fagra
 dikt av blod!
 Förkunnar det för mig,
 att snart är när
 den dunkla stunden,
 att mot främmande, förhemligat jag nalkas,
 då så jag sjunker inför ditt blod
 i svindel,
 då så min själ sig högt snyftande kastar
 i det eviga...?

VII

I dunkla pelargången har jag gått
 timme efter timme.
 Så svalt och tyst;
 stadens oroliga brus
 höres knappast – blott några barn som leka stilla.
 Förunderligt tyst.
 Jag stannar då och då,
 och lutad mot den svala muren ser
 jag ned i flodens snabba virvlar under.

*

Som en ö i havsbrusets famn
 är denna platsen nu i kväll –
 mitt i den stora staden tyst och tom.
 Mitt hjärta tynger denna alltför tidiga vår,
 och en tystnad kan mig stundom gripa,
 när jag vandrar här bland dessa främmande
 lik den tystnad som jag kände
 när det kvällades en tidig vårkväll
 i de bara träden omkring barndomshemmet.

*

Jag stannar då och då,
 och lutad mot den svala muren ser
 jag ned i flodens mörka tåg där under.
 De snabba böljor gå och gå,
 som drivna av en rastlös längtan mot sitt hem
 och såsom barn som hemåt skynda sig om kvällen.
 Men min själ är ingen våg som vandrar
 uti dunkel längtan till sitt hem –
 ack ett bart och lövlöst träd.

VIII

Chi vuole aver notizie di Dio, ami!
San Vittore

Ditt hjärtas renhet fagra,
 hur den lyser i ögonens djup!
 Ditt anlet,
 hur speglar det klart
 den öppna ljusa själens adel...
själen, strålande.

Ditt blod, hur sval och skär
är dess glans: en
paradisisk morgon!

Ditt leende är mig en stråle
från ett osynligt hemligt land,
den ljusröda stranden
av ett sjunket –
i natt och tystnad
eller ett kommande, dit... tanken ej vågar.

IX

Staden

I detta buller kom min själ till sällsam ro,
i detta larmet var det något trött och pinat i mig som
fick vila,
något alltför vaksamt lyssnande, som för första gången
sov.

Jag hörde icke mer såsom förr min egen stämma,
jag hörde icke mer såsom förr mitt blods sus.
Min själ såg ej mer så ängligt fast i sitt eget öga,
min själ gick ut och vilade i andras sorgsna ögon
och var glad att sörja med dem alla.
Och när dunklet kom om kvällen med frid åt trötta
anleten,
syntes mig stjärnorna ej mer de samma,
i deras ljus och stillhet över dunkla mänskofylla
gränder
såg jag broderliga tysta blickar: låt oss gå tillsammans,
se, i alla ögon, se: du själv –
bröder, bröder alla på vår dunkla resa.

X

Hemlängtan ur världen

På de höga fönsterna störtar sig
sommareftermiddagens ljusmängd.
Av det stora huset under knappt ett ljud,
ty allt överdövar
vagnarnas oändliga ström.
Ser jag nedåt:
grått som en asksky
glöder där
och genomblossas
det heta töcken –
runt ute:
gnistrande kaos.
En bangård nära
fångar ögat;
där breder den sig
svart, ofantlig
kring sitt svärtade glasvalv,
den darrande luften
förmörkas.

XI

Så är du visst evigt gången
ifrån mig!
borta
i natt, min stjärna ljus.
Nej aldrig skall min väg,
som flyktigt rört vid din,
åter möta din,

nej aldrig mitt hjärta
i jubel gråta ljuvt:
min älskling har kommit åter.
Ve! ditt väsens ljuva blomdoft,
som jag andats,
hur är det min själ
till brännande sveda!

XII

Klara höstkväll, i ditt sköte
oroliga toner vandra,

klara kväll, hur hägrar
din luft av solgestalter full;
fjärran stränders djupa ro,
blånande glansdag i sinnet stå –
klippornas dunkel fyller
havets eko-brus:
beglänsa i azur-ro så drömklara stå
runt om mig ur svalt och tyst och mörkduggigt
djup

högtidligt i rena bilder
havsrymd och stad och strand;
melodiska kronors sång i klippvuxen lund
framlockande, friskt omsusar nordostvind kärv
lövsorlande, ljusbeglänsa
cypress och lager vek.

Liv som vandrar
i skönhet och strålgans.
Liv som bräddar
lemmars berusande

harmoni:
 gudomsglansen
 av din panna,
 honungsstoftet
 på din mun
 väcker i hjärtat
 hemlandsminne.
 Evigt omätlig
 själen lyss till
 dunkla budskap,
 letar bävande
 fornlivets minnen,
 sänker sörjande
 nattomvärvda
 anletet
 över mörker och brus,
 besinnande sig
 på ett dunkelt nära
 drömt igår.

XIII

Stad, där jag var ensam,
 åter nu i senhöstkvällen
 vandrar jag bland kära ställen,
 återser jag
 lidandesplatser.
 Stad, som är mig kär:
 långt långt fjärran i din
 dunkla gråa fattigbygd
 ligger stum och sällsam –
 söndagskväll i senhösttid –
 dyster park emellan

nakna gators rassel;
 mörkt det lågar under svarta lövvalv,
 öde afton stumt sig sänker;
 högt mot gråa skyar kyrkans torn.

Själens tysta platser,
 vilande i högtid stum!
 Lever här ej ännu –
 stråle utav stjärna,
 ljusdag av ett öga –
 bilden av mitt väsen!
 Kanske så, o kanske
 på den skymda stranden
 bortom tidens ocean
 vår genius står och gråter?

Epilog

En ny dags svala skimmer
 badar mitt huvud;
 en nordisk morgons
 lågt simmande skyar
 gå nära mig
 i det blå och gyllne;
 fåglar sakta kvittra,
 liljorna i friska gräset resa
 av daggen tunga stjärnor.
 Rosen öppnar
 lena kronan.

Min själ, du vandre nu
 med de strömmande vindar,
 de glada dofter,

alla den ljuva
 sommarens barn,
 främst Zephyr, gossen,
 sommarens älskling
 med de lena
 håren stänkta
 av ljusgyllene
 skyars färg,
 pannan badad
 av de yngsta rosorna
 och den mjuka munnen
 bepurprad av en ljuvare
 honung än ängarnas
 alla blommor.

Min själ, du stige, du lyfte
 dig, ett tempel, upp
 i den ljust leende himlen;
 din bön må bli
 att dig varde
 renhet, där de heliga
 sånger bo,
 skärhet att förnimma
 de himmelskas röst,
 kraft att jordisk
 sinnesstörande fröjd försaka;

att du blive
 som klara djupa
 vattnet, där de vänliga
 ljus sig sänka;

till eder, I systrar,
 att ej förr det slockne

vid min hjässa, det milda
ljuset
än tillbörligt
livet jag prisat!

HAVETS STJÄRNA

(1906)

Det sjunger

Gråter i mörka skogen
regnet i novemberkväll;
svarta stenarne sova i ring,
svart sover mossan å brungrå häll.

Men vid granens övre grenar
är ett sken i de våta barr.
Hemligt det talar, hemligt det vakar
att dock ej allt förgås.

Hemligt det sjunger, det sjunger
i svarta skogen!
O hur lyssnar det inne
i de prasslande djupen,
o hur blickar det ångsligt
runt från björk och en och kärr,
o hur vändas alla skogens ögon
i förtröstan mild till stjärnan!

Gå ej från oss, gå ej från oss! Stanna,
var oss huld i denna ångest!
ljuder i natten gråt och bävan.

*

Ack, för ung kan ej du ännu
livets ensamhet förstå;
vill ock aldrig önska
att du kunde nånsin.

Så var du för mig.

Återblick

Då jag var yngre,
var tysta förtroliga ting
ingivare och upphov åt sången.

Det mörkblå havet i marsdagens brand,
vårdunklet i den drömmande slättens
outsägliga tystnad
sjöng verser och klang för mig.
Högre tycktes mig
ingen själens uppenbarelse
och beundransvärdare
än ett träd's ädla valv,
tyst sänkt till ro
vid solnedgångens bön.

Ack, lätt föll ordet
till sorglös visa,
själens drömmande, stilla
vårdunkla djup
bar själmant levande
kvällande glans åt sången;
dock nu, jag ville
åt sommaren viga
festliga strofers ljusprakt,
i purpur välva
en himmel över sången:

ack, var ta färgen
till det lysande blodet,
ack, var den höga
klingande glädjen?

Ty min själ är ju evigt
 samma dunkla svärmodsrymd –
 ack, fåfängt, fåfängt
 härlig människovår,
 livsrusig sydlig luftkrets
 locka min sång,
 ty i mitt sinne
 lever endast du,
 bleka tysta
 vördunkla visa.

Diktarens kvällsbön

Ack, att vad rent och trofast djupt
 mitt väsens krafter syfta
 ej denna korta plågan här
 och ångstens flodvåg skymme,
 ack, att en evig vårglans skär
 mitt hjärta redan rymme,
 att varje dag för sinnet livets bild
 sig klarare må lyfta!

Ett ansikte

Gäst från gåtofulla bygder –
 Själ som ock gör denna färden,
 o vad tvang väl dig att vandra
 här bland dessa dunkla platser?
 Varför tog du med dig detta
 stjärnljus i ditt rena öga,
 denna himmelsglans om håren,

denna vithet av seraf och lilja
 här till jordisk smuts och smälek?
 Kom du för att väcka
 i min själ det flydda minnet,
 kom du för att öka
 glöden, som mig redan bränner?
 Skönhet, skönhet, hell din makt att bringa
 jordens röster strax till tystnad,
 hell din makt att i en svindel
 utav rosenfärgad aning sänka
 allt mitt väsen ljuvt och sakta,
 hell din makt, som kommer
 tvivlets tankar att förstumma
 och med visshet klar, som gäckar
 jordiska förnuftets domar,
 hjärtats smärteboning fyller!

Dagen

I sin knoppning dagen svällde:
 själen spirningsstill låg.
 Ljuset växte, vällde
 och i toner
 yppigt blommade min håg.

Nu det tystnat. Alla känslor röda,
 skimrande likt ängens blom,
 tappat färgen, stirra hemska, döda,
 i sin frostigt nakna fattigdom.

Skrämd och pinad sjunker anden
 sakta i sin grav,

ser mitt liv mot randen
av det gråa intets hav.

Besöket i hembygden

I novemberdagen lugna ljusa
satt jag i den gula skogen
där vid fönstret uti stugan;
ingen fågelsång i bokträd,
ingen källas gång in under snåren
i den låga dällden strax intill;
där var allt så tyst och bortdött,
det var tyst och bortdött i mig
liksom i den tomma skogen.

ALDRIG KAN själens
längtan stillas,
icke jordens riken,
brusande städer
och havens glans
förmå att lindra
dess eviga oro.
O, vem spelar
dessa toner,
denna svidande musik
på mitt hjärtas
strängar, spända
alltid, alltid
alltför hårt?

NÄR I LIVETS NATT du dignar,
 skräck omvärver bleka pannan
 och du beder, beder, stammar:
 hjärta, skälv för sista gången,
 hjärta, brist då, brist då äntligt! –
 är i denna tanken –
 icke räddning – men en lindring,
 glimt av stjärna, skymtan av en tröst:
 blott ett skådespel jag är ju,
 av vars tusen dunkla smärtetrådar
 mystiskt fattad, jag förgätit
 friheten, mitt rena väsens källa;
 lyft dig, lyft dig, o mitt öga,
 ifrån detta marterspelets skuggbild,
 över dessa moln och dunster mörka:
 se, bortom allt detta ler ju
 stillt, orubbligt fast det underbara
 klara blåa, som beskiner
 själens sanna verkligheter!

Hades

Ja, jag fattar dig,
 Hades grymma kval,
 fastän ännu den övre
 Phöbusbestrålade världen
 äger mig.

Ack, från de glada
 fälten, livsljusa
 människorikets vårängd

fjärran jag vandrar. Solens ljus
är ej kvällande gyllene dag för mig,
blott ett vitt och andeligt
sken över murarna.

I livet

Denna dunkla lund är stundom
genomandad av en mäktig
fläkt, en skälvande vindvågs sus
som från en storm, ett hav på avstånd.

Utan rast och ro jag vandrar
från den ena dunkla platsen
till den andra.
Stundom mig tyckes det vindlätt lyfta
sig, dallra som bryn i en väv av ljus,
mörkrets strömmar krusas
av flämtande, farande blå.

Är jag vaken
eller drömmer; skall jag vakna
om ett ögonblick? O vilket
hav här bortom! vilket ljus
som plötsligt smekande vällde
in mot min själs sovande strand!
Vilken gestalt som flöt genom min ande
och bestänkte med purpurrött mörkret!

Den störda dikten

Stund av övermäktig lycka –

själen vill av jubel gråta,
ville lägga sig till spegel,
ville kärleksfull och tacksam
livets bild omsluta sakta.

O hur kom den så i skötet
utav ljuvlig morgonhögtid,
denna lumpna pinotanke,
väckande min själs dämoner,
hats och tvivels mörka änglar,
slitande med råa händer
varma kärleksträdens skimmer,
spräckande med vreda böljsvall
själens klara andaktsspegel!

EJ MED LIVET tvista, gå ej bort i vrede!
Snart, o snart ju allting
tystnar. Ingen minnes mera.
Och din vackra kind!
där så klart det rena livet lyser,
skall av år och smärta blekas,
skönhetslinjens smekande begränsning,
där så ömt naturens goda
omsorgsfulla hand har vilat,
skall ock falla, falla.

Mot morgon

Flyr det sönderslitna hjärtat
milda tröstevännen sömn,
vänta tåligt, vänta tåligt
nattens rädsla ut.

Snart, o snart de tysta skyar
krusa sig i ljusning späd,
känn hur livet heligt svallar
upp mot stranden av din själ.

Sorgens långa natt
härda tåligt ut till slut,
när det mörkast, mörkast svallar,
är du livets mening när.

Sakta, sakta åter
luftning spelar sval och god.
Se, en djup och stilla stjärna
bröt ur kaos töcknar fram.

Dock, o hav, o ljus, o sorlande
morgonbrus som strömmar
i djupet under livets natt.
Evighet, mitt hem, o andas
in i min själ, att glad och stark
jag utan hopp och utan fruktan vandre.

Ej vet jag vägen som går till dig

Ej vet jag vägen som går till dig,
ej var i brusande världen du vandrar,
dock nu i kvällen känn,
o känn min själ som susar,
o känn mitt blod som svingar
intill ditt hjärta lent.

En dag förbi, en dag så arm.
Den mörka själen vandrar
sin övergivna ban,
svart, hemlös ligger världen,
svart kvällen faller ned.

Var är de goda änglar
min tanke ville gå till
och så ödmjukt bedja
om intet, om intet för mig
och allt livsljus åt dig?

En dag förbi, en dag så arm,
vad är min fattiga levnad värd,
så sollös, grå, så bar,
när all min strävan ej mäktar
en människa göra glad?

I DESSA blommande dagar –
 redan vissna snödropparna –
 har din kind fått en ljusare färg;
 vintervita blekheten är nu borta,
 i lena huden det lyser, det strålar fagert.
 Lemmarna smidiga
 uti spänstig rundning
 växa, tänja sig fort
 i dessa starka blåsande och ändå milda dagar.
 Som en morgon står du nu
 och skiner utanför mitt dunkla hjärta.

STIGER DITT HUVUD, det sorglynta veka,
 upp för min tanke i skymningen bleka,
 sväller en sång i mitt hjärtas rum,
 ödesbebådande, varslande stum.

Människans huvud! Hur kring dig skälva
 skimmer och vekhet och mörker som välva
 hårda och tunga med frostsvalt sus,
 bittert beskuggande huldhet och ljus.

FRIDFULL, NOVEMBER, du sakta dig lägrar,
 vilande syn för sinnet hägrar
 lik din aftons glimmande rand
 hän över dunkla och fjärna land.

Allt nu tyckes mig vänligt ljusna,
 bron och strömmen och gatan frusna
 hemligt förtroligt skimmer får,
 här i den främmande stad jag går.

BLÅTT OM DITT HUVUD en höstrymd blänker
tindrande, strålfylld och sakta bestänker
blekgyllne håren och hjässan len
varmt med sin daggiga friskhets sken.

Aldrig, när en gång i livets kyla
icke du vet var ditt huvud skyla,
ana du skall att dig önskat väl
flyktige irrande främlingens själ.

LIVET FÖRRINNER och ungdomens tider.
Åter nu året mot aftonen lider.
Döde skald, på min vandring igen
är du min ensamhets tyste vän.

Silvrade fält som i aftonen glimma!
En gång skall en i den mörknande timma
se mot mitt ögas fjärmade ljus –
Strålar och skimmer och vemodssus.

BLEKT I DEN FALLANDE aftonens grånad
framgår ditt huvud i frid för min trånad.
Fälten försvinna och gårdar och trän
långt bland de tätande töcknen hän.

Vinden har tystnat och bladen alla.
Sakta ur molnen börjar regnet falla.
Stjärna i klarhet i himmelens gräns,
länge o än på den mörknade vägen gläns!

STÄDERNAS SUSANDE, konstens rusning,
människoskönhets eviga brusning
väckte förtvivlan och tärande brand,
ångest och törst till ohinnliga land.

Men vid din skönhet nordiskt bleka
milda väder mitt hjärta smeka,
rinner min själ i en visa öm
vårlig och stilla i solig ström.

Havets stjärna

Tunga förtvivlade molnens lågor
sjönko i floden av svartnade vågor,
hän under kvällens brusande rand
svallar min andes ödsliga strand.

Dagen den gråa bortfladdrar och släckes,
rymden av mörker och stormsus betäckes.
Hälsad, o aningens timme, var!
Hell dig, havets stjärna klar!

Kyrkogård

Höstarna gråta och molnen brinna,
svarta tågen i soldis försvinna.
Över mitt hjärta försonande frid
ljuvlig förintelse strålar blid.

Fjärran i sol, där det blommar ur vågen,
vandrar en dag med den spelande hågen
lycklig ungdomlige sångaren ljus,
blommar hans ande i vårvindens sus.

ENDAST KVALET andens blommor när,
endast kvalet hjärtats eldflykt spänner,
blott omvärld av fasors midnattshär
själen djupt sitt hemlands vinddoft känner.

O, var blommar stranden, vilkens bild
smärtan fram med dunkla järnen bränner,
var den hembygd, från vars strömmar skild
här jag vandrar mållös utan vänner?

I Venedig

Det är tyst och vårlig frid, och
stilla djupa vita
stjärnor. Svalt och dunkelt vilar
torget Santa Margherita.

Inga duvor mer, Venedigs
alla duvor sova
under dunkla kyrktak, under
tysta valv och gångar dova.

Gamla tornet djupt i skugga
gott har tid att drömma –
övergiven lekplats, ty från alla
håll till karusellen strömma

traktens barn, där mitt på platsen
ljus och stor den svingar,
utan buller men av vackra
röster full och skratt som klingar.

Full av all Venedigs mjuka
munart, sakta veka,
den en purprad ström av sjungande ljus
i natten sänder
hän långt ut bland tysta vårnattsbleka
ekande gränder.

Skymning på färden

Från dimmiga flodens strand och larmfyllda stad
nu tåget i månljus tyst och högtidlig kväll
mig för genom vinterstilla
snöhöljda skogars frid.

Re'n töcknet förtunnas glest, som grått, svart bortskymt
mig himmel och solig syn och nedslog min själ;
skarpt-tindrande eter blixtrar
stjärnblått på Alpens snö.

O människors kalla värld, hur glad flyr jag dig!
Mig åter du vänligt ler, Natur, trofast, god.
Klart lysande höga stjärnor,
min själ er hälsar glad!

Förhoppning, som sviken sänkt sin dödsbleka kind,
pånyttfödd igen uppslår den kvalskymda blick;
hart när sin förtvivlan, sången
glad ler emot sig själv.

Väl mig, som beskärdes milt den kostbara kraft
att dignande sinnets last med ljuvt tvungen klang
avlyfta mitt bröst, uppandas,
olidliga bördan kvitt!

Vandraren

Här ur mossiga klippans famn uppväller
ren och kall en melodisk källas vatten,
här ej ofta beträddes
gräset av människofot.

Aldrig skönare böjda grenar såg jag
sträcka bävande, fina bågar, tyngda
rikt av daggiga rosors
välluktberusande mängd.

Källa, du som vakande milt min sömn beskyddat,
tyst och lätt hänsorlande sakta silvervågen,
dig beprisade skaldens
korta melodiska sång.

Det överraskande minnet

Plötsligt jag mindes:

mörkningen ilade, klockornas sång ljöd oavbrutet,
och många människor skyndade därute.

Och förunderligt –
nu fjärran här i mulen luftkrets svärmodigt
hänlevande dagen,
blev jag plötsligt fylld av skär ljus syn,
snövitt drog förbi...
jag berörde smala lemmars blomlena svalhet.
Den svaga doften av finhårigt huvud
flöt genom mina sinnen lik en dunkel sky.

*

O sköna huvud av min vän,
min själ är som ett hav som
i mörkret stumt och tungt sig lyfter,
när himlen mörknar låg och
stränderna susa
hemlighetsfullt.

NYSS MED EN BRÄNNANDE PIL mitt hjärta träffade Eros.
Hemåt i sommarns kväll jag vandrade sorglös i sinnet;
ännu en saktad fläkt av dagens domnande hetta
dröjde i åkrarnas sus och strök som en smekning bland säden.
Då, i en lustig flock av gossar som bada i floden,
se, bland skuggornas mitt, av det dröjande ljuset bestrålad,
satt han på strandens vall, nyss stigen ur vågens omarmning,
glänsande ännu av pärlig friskhet, en blomstrande gosse.
Skönhet i allt var lagd i hans växt, som en gud han syntes;
bröstit kraftigt och högt sig lyfte i börjande blomning,
likväl bedarrat än av det barnsligas lätthet och doftning;
skuggat av skäraste sommarns färg i den glänsande huden,
låret spände sig vekt i en linje av smältande renhet,
men lik marmorn av glans, av ljus, av strålar var foten!

Afton på färden

Hela dagen brusar tåget.

Nu kväll i guld
från pol till pol
sin simmande glansväv spänt,
oändlig blånande
Ungarslätt
snöig djupnar
in i rymdens
lysande köld.
Sakta det mörknar,
vaggongens sorl
dämpat i skymning domnar.

Skymning, ensamma
kalla blick!
Varför väcker du åter
mitt hjärta till kval?
Genom livet jag färdas
tom onyttig,
detta hjärta har aldrig
stillsatts vid ett annat,
detta öga aldrig
gråtit vid likars kval,
nej, förtärande mig
i min egen låga,
förbrännes jag långsamt
i osläckligt begär.

Aldrig skall jag
livet glad omsluta.

Jordens glädje,
 ej för mig du blomstrar,
 ökar endast
 hjärtats vända,
 och av stormen plötsligt
 skräckfullt fattad,
 brinner hög i mörka bruset
 mot en anings stjärnbild,
 tillbedd skugga,
 strålande seraf,
 själens bittra
 orofyllda låga.

Ja, i livets
 smälek hårda,
 där var glädjedröm i kaos
 av en ledas natt förrann
 och hån mötte
 din ömhetslängtan,
 o min själ,
 där lärde du spänna
 vingen till flykt
 mot det eviga ljuset.
 Ofta en himmelsk
 tröst, oanad
 sällhets stråle
 i elysiska stunder
 göts över hjärtat,
 natten mystiskt
 fylldes av änglar.

Så skall du bära,
 o starka hjärta,

genom årens mörker
stjärnan, som uppgick
i kval och näres
av kval.

Oktober

När skall jag se dig åter,
käre?

Sista gången:
kvällen mörk av höstregn.
Då kom du där i bleka lyktljuset
under valnötsträdens stora glesa blad –
strax, strax mitt hjärta sade mig...

Kring munnen
brådmoget allvarlig
var lekfullt dämpat skämt,
dock knappast glad du syntes mig;
arm om halsen på din vän,
och handen föll
med sina fina trötta fingrar
över hans skuldra.
Så du gick;
Ah din gång,
var skall jag finna
ord svävande,
ord tillräckligt lätta
för knäts mjuka böjning,
smala runda låret,
gossefina vadens ljusa veka linje?

Ditt leende

Ditt leende:
Guds eget!
Livets eget
gåtfulla anlet'
är det ju
som strålar mot mig
lekfullt, gäcksamt,
att jag intet fattar,
att jag ej kan tyda!

Jag diktar för ingen

Jag diktar för ingen –
för vinden som vandrar,
för regnet som gråter,
min sång är som blåsten,
som mumlar och går
i höstnattens mörker
och talar med jorden
och natten och regnet.

ÅR AV SAKNAD! Vad kan livet ännu
i sitt sköte åt mig bära?
Huru länge, huru länge skall mitt hjärta
dignande sig själv förtära?

O, när randas dagen, o, när väckes
jag av morgonfågelsången,
när skall tröstad jag på detta blicka
som en ond och intig dröm förgången!

O försent! För mig ej blommor
dagen. Natt, de tröga stegen hasta!
Blott i dödens skälvning detta hjärta skall uppandas,
med ett glädjeskri befriat sig i nattens armar kasta.

INTET ANNAT, intet i världen kan nu värma min själ
än att dikta om dig,
jag vill leta ord som svalka och bränna likt din huds
smek,
ord med skimret av ditt blods lena ljus
och med glansen av dina ögons hårda djupa glans,
där de lysa under marmorvitheten av pannan,
jag vill gripa dina lemmars gång och sträckning,
rörelsens långsamma lenhet
i verser av förtärande vällust.

Seraf

Omkring ditt huvud blekt
min själ har spänt
en dunkel rymd,
en vårnatts djupa hav.

Upp till ditt huvud blekt
var kvällens tysta timma
min själ sig djupt
tillbedjande vill vända.

O späda gnista över hav,
o stjärna Själ, o Evig Vår,
ur levnadsmörkets flöden
uppstrålande kust...

Ack, låt mig endast få kyssa din sko

Vad kan till gengäld jag dig skänka? –
Ditt blotta namn är ljuvligt ljus för mig,
den tunga afton fått en fridfull stjärna,
som blickar tröstande ur dova skyn
ned på den väg jag vandrar utan hopp.
Hur kan så mycket ljuvt jag löna?
Jag ville bedja – ack, jag kan ej,
ty längesen de goda änglar vikit
förskrämda från den mörka trakt,
där nu min bana sig förirrar hjälplöst.
Nu är det redan natt. – O att den evigt
mig dolde i barmhärtig famn! –
Nu vilar lätt i svala bädden
den lätta kropp. Ditt huvud lutar
sig lugnt mot Sömmen; på din kind han fläktat
sin svala anda och din tinning vidrört,
där hårets mjuka purpurvåg sig krusar. – –

Ack låt mig endast kyssa få din sko;
vill ju blott tillbedjande dig nalkas,
livets rena budskap läsa,
som förklarat ler på din mun.
Ve, min tanke bävar över Intet,
när ej du, o Kärlek, lyser mig:
värmande, strålande ängel,
stå vid min sida: renande,
lysande i fruktan.

DITHYRAMBER

I

O välsignad du som mötte
mig i stund av ängslan djup!
Ljusbild som min ande
mäktig fyller!

O välsignat, öga – rena
djup som strålar
ljus av en omätlig
salig himmel!

2

Mitt livs dag!
Ja, fyllde dock
anande, högtidligt
visshet djupt bävande anden

att mitt öde mot fullkomningen
nalkades;
lik vandraren
i svart ruvande ängslan
i det oändliga mörkret över dova slätter
plötsligt bländad
i vittskälvande blixten,
omvärld av flamma –

o min själ,
i kärlekens förfärande flamma
stiger din gestalt
vit segerbävande
i den härliga natten.

3

Människan!
Vad finns fragrare än människan!
Se, blodets ljus,
hur det strålar, strålar
av den eviga Själen,
se, alla lemmars lysande
jublande musik
hur i köttets gudomlighet
Gud andas!

4

Sedan din blick föll in i min själ,
vänder sig mitt liv
mot en vårrymd, en vårrymd.
Doft omsvävar mig,

silvervitt ljus
badar friska jorden,
där nyss sölad, dunkel
gråa vintersnön.

Vårsky, vårsky
på min levnads sällan soliga himmel,
nu gråter det runt
i tunga dällder,
i mörka djup,
i alla skogens vrår.

5

Dina ögon!
Vårdagens kyska solljus
full av doftande dunkel
som ädelt vin.
Ditt rena människoanlete
förtroendefullt, svekfritt
öppet mot himlen:
för mig blottande
i överströmmande fullhet
all livets helighet
och förteguna allvar.
Hemlighetsfulla tystnad
om livets ting,
ej för nära
för mig din avgrund,
att ej jag plötsligt
störte förbländad!

6

Outsägliga ord
har du fyllt min själ med.
O som ett hav bestrålat
lyfter sig min själ bestrålad
av din skönhets stjärnblick.
Gåtfulla budskap,
eviga ljus till mitt hjärta!
Doftande minne
av ett hem förlorat,
endast stamma kan jag,
gråta, bäva... och dö – o ljuva korsfästelse!

7

Detta magiska ljus:
det ädlas stjärnljus
i den kalla världen!

Ej av doftande skog,
ej av förtroliga träd,
där det goda andas
i Naturens lugna
ljusa sabbat,
hägnades vårt möte.
Den råa gatan,
där det fridlösa hetsade
livet skrattar,
gråter,
förbannar,
fångat i osalig
bedräglig skenfröjd,
såg vår ensamhet.

Och mer än i doftande skog,
vid källors fred,
där himmelen vilar
på de klara valv
och tanken lätt
buren av stillhet
hän bort över soligt blå
lyftes mot ljuva
rena verkligheter –

mer starkt så
brann ditt rena människoväsens
eviga idé:
ledstjärna, tysta fackla
högt över tidens
larmande hav!
Försonande milda hemlandsvindar
dofta mig i möte.

Visor och vers

(1906–1907)

Efter de arma och ödsliga åren –

Efter de arma och ödsliga åren
sjönk jag ånyo i skötet av våren,
toner, som längst sen förklingat och flytt
sona och hela mitt hjärta på nytt.

Åter, I verser med svävande gången,
böljornas marsblänk och lärkesången
hälsen och vandren i vägarnas ljus
skyarnas glitter och pilträdens sus.

Trädet

Vackraste, vackraste av träd!
Dina grenar – hur de stiga i morgonens ljusa töcken
smekande runda, smala, i vällustfull darrning...
bedårande –
ja, som fina lemmar äro dina grenar:
silkeslena, smala.

Snöfall

Hur soligt sjunker genom soligt blå
det vackra snöfall! Se
hur fullt med stjärnor i ditt hår!
Ah vackra, vackra blå, som plötsligt
all himmelsblicken fyllt:
det är ju samma som ditt ögas
vårmilda godhet strålar!

Är det din själ? Den jag blott anar!
Ack snart, ack snart för alltid oss
det hårda livet skiljer.
O hårda meningslösa liv, som tvingar
till bikter darrande det trötta hjärtat
i kvällens armod –
blott skymten av en själ jag skådat,
och i mitt väsen alla strängar bäva.

Likt solsken –

Likt solsken genomströmmar
du mig till bröstets grund.
Ditt väsen allt, din stämma,
ditt leende har färgen
av ljusrött varma gnistorna
om hårets purpursky.

Hur lyssnar överraskad
min själ, som svart och tom
i svarta frosten låg –
ack, ängslan djupt mig fattar
vid dessa solskensvågor,
mig passar blott det gråa
och fattiga och sjuka
och gatans smuts och graven.

I mörk och isig dimma –

I mörk och isig dimma
gå dagarne sin kos.

Min själ bär endast ljusrött
 och silvermjukt om sig.
 Det strålar från ditt väsen,
 från hår och hyn och stämman
 och varma skrattets klang.

Hur doftar förmiddagen!
 Jag blundande mig sänker
 ner i din ljuva färg.

Mitt liv

Mitt liv: en lång, en lång,
 oändlig sömnlös natt!
 I halvdrömmar jag talar,
 jag ser i vackra ögon
 och vackert ömt jag stammar.
 Hur lyssnande du vackert
 det veka huvud lutar,
 hur tankfull minen klarnar,
 ack allt allt allt ju fattar
 ditt sinne djupt och troget,
 och svaret som förlöser,
 som skall som balsam rinna
 i såriga heta
 hjärtespringor –
 det dödfött i bröstet tigger,
 det bränner i hjärtekrampen,
 det bränner i de brännande nervernas kval!

Vad skall mitt hjärta stilla?

Vad skall mitt hjärta stilla?
Ack denna hjärtestorm
jag fruktar kan blott stanna
med hjärtat själv.

O Sång som var mig läkdom,
o Sång som en gång stilla
bar speglade i famn
det klara livets bild,

hur är din spegel splittrad,
hur brusten himmel skådar
förvirrad, dunkelomhöljd
med svarta skyars hot.

Ve, att du vaknat, hjärta,
ur trygga vintersömnerna!
Hur lugn vår armods boning,
hur fridfull grå och tyst –

tills strålande med milda
vårmilda rymdens blå –
o eviga fantom,
du plötsligt, Kärlek, steg,

så svällande som vattnen,
som morgonrodnan ny,
som höga liljan reslig
i trånga hjärtevalvet.

Säg, märker du ej detta –

Säg, märker du ej detta,
att hela dagen spelar
min tanke blott om dig?
Säg, känner du ej huru
jag blundande dig smeker
och hur du glider som en doftning,
en morgonsky, en rosig,
igenom mina sinnen?
Säg, måste du ej luta
ditt huvud eftertänksamt?

Vad är där i ditt anlet,
vad far i dina drag?

Här är det snyggt och rent –

Här är det snyggt och rent,
och här stå vackra, vackra träd,
jag vandrar här om kvällen.
Den vägen bär ditt namn från nu.

Här kommer jag till dig och sätter
mig under pilarna på bänken
och tänker, att jag lägger
mitt huvud till ditt bröst
och gråter skam och nöd
och hela livets brist.

Mitt väsen strömmar underbart mot dig

Mitt väsen strömmar underbart mot dig.
 Ja som till havet trötta floden längtar,
 där i den svarta ödemark han går,
 så till din klara mänsklighet sig ville
 min själ bege ur natt och ensam irring
 och sjunka darrande som gråt till dig.
 Ja med en sällsam frändskaps aning
 har gripit mig din röst, ditt hjärtas klang,
 så ljuvt och smärtsamt
 ditt hjärtas klang.

Hjärtats vaggvisa

Åter är den bleka
 nattens flod upprunnen,
 åter till det trötta
 och försagda hjärtat strömma
 ångestens och tvivlets böljsvall. –
 Hjärta, jag vill vagga
 dig i ro, vill mana
 dig vid dagens alla
 skönhetsbilder njutna
 att bli stilla,
 att förtrösta och förlita.
 Hjärta, jag vill minna
 dig den rena klara
 morgontimmens glädje:
 mot det daggigt blåa

O Psyke, omättligen –

O Psyke, omättligen, hungrande alltid,
o Psyke, omättligen, lyssnande alltid
till mitt hjärtas förpinade gång!
Jag skänkte dig sångens liljor,
jag skänkte dig ädla pärlor
ur skönhetsens djupaste hav
att stilla din smärta och hunger –
O Psyke, omättligen, hungrande alltid,
mitt hjärta dig hatar och vämjes,
mitt hjärta är sjukt av leda
och pinat av vardagens ting
och stungit av gråa sting,
det tänker ej på rosor och på liljor
och på skönhetsens djupaste hav –
o Psyke, omättligen, dö från mitt hjärta!

Eros – förlamaren!

Eros – förlamaren!
Tyrann! Var tanke som ej är Du
dödar du, kvävande,
viljan bedövande.
Reser sig tanken,
vill den tända i beslut och vilja,
strax, strax framtröller du
mäktig, betvingande syn...
det frusande blodets skärhet,
det frusande blodets doft.

Havsmorgon-vällust,
den heta och kyliga,
plötsligt strömmar du, Eros,
ljuvligt in över mitt väsen.

Ser jag dig gå, blir mig klart ditt väsen

Ser jag dig gå, blir mig klart ditt väsen.
Ser jag din gång, blir mitt hjärta vekt —:
barnsligt förnäm, barnsligt skygg din gång
talar till mig likt suset i drömmen,
som man drömmer i det kvalda sinnet
en natt långt i främmande land:
likt suset det vilsna i drömmen
av blåklintblommande
säden vajande
djupt djupt hän,
djupt in under vår barndoms omätliga sommars
synrand.

DITHYRAMBER
I AFTONGLANS
(1906)

GRÅ ROMANSER

Svalan

Stackars du svala, du
läspande klagande
Pandions flicka,
ej i dag ju en stund
du ro dig unnar;
långa sommardagen tysta
rinner ut i kvällen:
du ängslas lika;
ännu du höres under huset
lika ivrigt det betryckta hjärtats
oro tala om.
Vila då, vila
äntligt, stackars svala!
I kvällens glans
lugna sinnet!
Stilla i svala strålen
ånger och minne –
glöm!

September

Ditt fina huvud och din klara hy:
septemberrenhet svalt mig överstrålar.
Den stilla dag mot afton tyst hänslider.
Men när omsider kväll och dina ögon,

de blåa, hårda med den fasta glansen,
 ha druckit in det tunga, sköna dunkel
 ur himlaranden hastigt flödande,
 bedårar med en mäktig glans ditt anlet:
 i dessa himlars mörker stjärna efter stjärna
 sig tänder och ur klara djupet simmar
 i strålig yta.

Men vita hyn, där solen lockar fram
 om dagen ljusrött vackra blodets färg,
 en djup och stilla klarhet lyser,
 där själen tyckes vila vederkvickt,
 av intet störd i denna svala fred,
 sin blick mot evig skönhets rike.

Barndomsminnet

Den gråa sanden och vackra gräset:
 i aprilmorgon grå och frisk,
 vid sjön, vid mynningen av ån –
 i dag, det är vår igen,
 står allt för det friska sinnet skönt
 som en saga, en härlig forntidsdikt:
 se, orden hur glänsa de – evigt nytt i prakt,
 det luftlika havet, hur klara, fasta i töckenlösa
 rymden
 dess gränser stråla ännu där himlen hänger ned;
 se, väldiga klyftan sin daggiga rymd,
 i natten tvagen, öppnar
 ur Parnassosbergets mitt!
 Ack, barndomens fjärran värld,
 lik evig Homerisk vår

du lyser, o ändlöst djupt
ur levnadsmörkrets flöden
uppstrålande kust.

Åh jord –

Åh jord, åh bruna jord, dig tillhör
min själ, min kärlek varm.
Din doft min sång förläna
och känslan ren och djup.

Din doft det bästa stråle
som i min själ får bo,
och glanslös må min ande
dig vara lik, o jord.

Hur tryggt sig barnet kände
och fredat att hos dig
med ensam lek fördriva
de lugna timmars gång;

hur susande av källor
och veka västanbrus
du spelade om våren
din kärlek i hans själ.

O ljuva tillit, lugna himmel,
hur splittrades ni fort...
ni vackra röster, Zephyrs röda brusning,
o kommen, kommen åter!

Den blinde Eros

Hur lyssnar Eros blek,
av ångest överraskad,
där djupt i själens blindas
förfrusna borg han sov,
då plötsligt han i mörkret
sin likes närhet anar;
han darrande sig reser,
han sträcker sig ur djupet
av fångenskap och natt
och vill sin boja spränga
och lyfta sig och skaka
de tunga vingepar.
Som fågelen den fångna
i burens trånga vrå,
när plötsligt han ur molnen
de fria syskon hör –
ack så min själ förnam dig,
ack så min själ blev blek!

Flyg du förbi, flyg du förbi!
Ack fågel du vackra!

Grå blommor

Grå sommar, grå sommar –
det mörka regnet susar
i skogens öde kväll,
där grå och förblommad

den våta kaprifol,
 den ruskiga, snuskiga
 genomblötta kaprifolen
 i stormförvridna ekar hänger.

Det mörknar, det mörknar tyst.
 Till havet mitt hjärta längtar.

Du gråa, gråa trista,
 du tysta vissna blomma,
 du håller mig sällsamt kvar!
 I sus av regn och hav
 här uppe stum jag fångslas –
 till öde svall och sus
 mitt hjärta lyssnar blekt,
 till öde svall och sus
 min själ du drager hän
 bland minnenas kval.

O blomma grå i öde kväll,
 o bittra grå symbol,
 mitt liv det tomma arma
 manar du upp för mig –

vintrar och somrar alla
 i spökeskymning grå
 och kvällar – – kvällar och nätter –
 otaliga hjärtessjuka.

Det mörknar, mörknar mer och mer,
 mitt hjärta och havet susa
 i sommarns öde rum.

Grå sommar, grå sommar –
min själ, du gråa blomma,
nu är det tid att blomma!

Lunaria

Här tätt vid den yppiga klyftan
flammar din ensamma prakt,
sig hög i skuggan reser
din spensliga ljusa växt.

Din gestalt, så lätt och så kraftig,
aldrig beundrar jag nog,
ett ädelt barn du är
av den blomsterrika dunkla jorden,
dess klara safter välla
i din höga friska kropp
så genomskinliga rena,
där spänstigt fri och stolt
i skönhetsbräddad kraft
du över svarta grunden strålar
det levandes symbol.

Så skild från de andra du synes stå,
så främmande och tyst,
och din blick är egen och kall;
men djupet är tungt av längtan.
Ingen ditt lynne liknar.

Men soliga klyftan upptill
är full av den sorlande sommar,
där dallrar törnros, konvolvel glad

och kaprifol i flamma;
 de spela i vinden, de vaka mot varann,
 de le och sjunga,
 och alla blommor äro glada mot varandra,
 och alla blommor äro vackra mot varandra.
 Ingen dig ser,
 ingen märker dig av de andra.
 Var har du din vän, du blomma kall?

Eller kanske när allt i slummer sänks
 och djupen blanka darra
 och den tysta klyftan fylls
 av svart och hemligt sus,
 med stjärnorna du talar?

DITHYRAMBER I AFTONGLANS

Geschwätz'gen Krittlern gönne du die Kleinheit,
 Bald Dies und Das zu tadeln und zu loben,
 Und nie zu fassen eines Geistes Einheit.

Platen

Eros

Den i vars själ du bildat
 din eviga gestalt,
 o Eros, skall aldrig, aldrig finna
 hem och frid.
 Hans anlet över dunkel
 är sänkt. En oavlåten lyssnan
 hans ande spänt och fångslat,
 och livets sorgsna fråga störtar

sig darrande i djupet.
 En främling skall han vandra
 över den dunkla jorden,
 en glänsande saga minnet
 igenom tiden för själarna
 och för de oroliga hjärtan
 underligt stråla
 långt fjärran oändligt ut i den höga natten.

Än står över darrande djup,
 än beskådas av stjärnornas sorg
 Leukadia ödestung.
 Det strålande havet brusar
 i den heliga nattens glans,
 och slagen av eviga kval,
 den härliga vandrar och hinner
 till klippans, den glänsandes, spets.
 Stjärnorna blixtra ännu
 i de bristande ögonens natt.
 Läpparna bäva av sång.

Narcissus

När första späda vågen
 av vita vårljusströmmen
 rann mot ditt hjärta blekt,

hur tung var kvällens timme
 i staden dov och grå,
 hur kunde hjärtat darra:

hur kunde ting som knappast
vill fattas av ord –
en färg där kvällskyn vilar
vid blåa gatans slut

bli sår, bli hjärtegift, bli sveda,
bli svällande snyftning hård –
o hårda gråt, o tunga
hjärtestorm –
o själarnas natt!
Är ej vårt hem bland dessa
vita stjärnorna?
Min själ, min själ, så luta
mot jorden din kind:
är ej din moder denna?
Säg, här är hemmet ljuvligt!
o famntag, tröst och lisa!
Var stilla.
Var stilla.

Min själ, min själ, jag bävar
när i din blick jag ser;
hur främmande, hur sällsamt
ditt anlet strålar nu.
Mig tycks för första gången
betraktar jag dig rätt,
min själ, mitt stackars barn, hur fann jag
dig här i skogen vilda?
Var kom du från – o svara!
o hittebarn – din moder
kanhända dväljs hon ännu
här nära intill?

Var var din väg, din vandrings mening,
när kom du bort från vägen?
Hur mörkt ditt öga lyser
emot mig, hur tung
av hemlig mening djupnar
din blick, din barnblick hårda –
o barn, jag rådlös, rådlös sjunker
ned vid din sida – – vänd, o vänd
ditt anlet från mig!
Blott ej den blicken, blott ej den blicken.

Tillbedjan

Som havet i julis solbris
så sval och så berusande frisk är din kropp.
Snö och rosor.

Dagg i majskog, häggarna vid källan
ej så ljuvligt dofta
som din doftande mun.

Bländande prakt av människa –
se stoftet, stoftet, där du träder,
kysser tillbedjande
stammande
slaven.

Satyren

Du som mitt hjärta fyller
 med skogarnes vemodsro,
 jag åter vill betrakta
 ditt anlets blidhet ljuva.
 Här vid din bild jag drömde
 i själens knopplingsdagar,
 här vid din bild jag diktat
 vad finast i mitt sinne,
 i känslan nyväckt sjöd.
 Ack åren gått, mitt hjärta
 ej sjunger samma sång;
 ty vad som finast skälvde
 i själen vaknad nyss
 och mot sin blomning trädde
 i kärleks ljus och värma,
 det rivit, rivit sedan
 mitt hjärta till blods,
 det gjort min själ så sårig,
 fientlig, hård och rädd,
 och på mitt huvud brusten
 livets himmel hänger.
 Å Eros, se ditt verk!

Progne

O ljuva mörker, o förtroliga,
 själen stillande!
 Progues vän!

Ljus! Helios!
 Ah sårande,
 brännande!
 vänd, vänd från mig ditt anlet –
 ack, förr älskat, ljus,
 jag nu måste
 gömma... darrande,
 hjärtat...
 ljus, som mig vänligt
 omstrålade
 i de trygga år
 och systerliga huvudet –
 Philomela!

Ah, var är du?
 Glans av ditt öga!
 Darrade ej
 mot min kind
 ditt hårs blom!

Är det ljust, strålar
 där klart i ditt öga?
 Är det ljust
 ditt hår, av skyarnas vårblått och guld,
 bär det doften
 av blåklintblommande säden?
 Din fot, är den lätt och svävar ditt knä?
 Huld Charis, blommar,
 ser hon under ögonhåren?
 I guld lyser där
 Afrodisisk vår?

Progne

Varför hörs i kväll så tidigt,
 sorgsna Progne, dina klagoljud?
 Är så smärtsamt fullt det trånga
 stackars hjärtat mer än annars –
 Itys, Itys...

Vit är himlen, vit är stranden,
 havet ligger blekt;
 rosenbuskarne i snåren
 stå med purpurknoppar fulla
 bland de vita, vita slån.

Å det vita, vita –
 himlens vita, sandens, vårens vita!
 Progne, Progne, i ditt hjärta,
 i ditt fågelhjärta brista
 där väl samma klagans bäckar
 som uti mitt eget
 dignande förbrända
 hårda mänskohjärta?

Progne, Progne, fruktar också
 du det vita hemska ljuset,
 räds ock du för våren,
 som nu obarmhärtigt
 rycker an och öppnar
 blödande djup i själen!

Itys, Itys...

Du bleka hav här uppe

Du bleka hav här uppe
i vårnatt sval och tyst,
din anda åter fuktar
mig panna mjukt och hårt;
men hjärtat, hjärtat stillar,
o hav, du ej!

Du bleka land där uppe,
ej hälsar dig din son
med glädjesånger fromma –
mitt hjärta, frys, mitt hjärta,
slut hårt dig om ditt kval!

Du bleka sjö där uppe
inunder bokars rand,
mig inget älskat öga,
mig ingen trofast hand
välkomnar god och trygg!

Du tysta vita kyrka
högt över sjö och land,
o bamdomskyrka vit,
hur ljuvlig vårnatt susar
kring murarna de svala,
hur sval emellan gravar
går fridens andedräkt –
o hjärtero, o vila,
o eviga hugsvalan!

Inspiration

Att min dikt I djupt förakten
är det enda som mig glatt,
styrkt i hårda kampen
genom livets kval och natt.

Väl mig! Haden I fått rösten
från min lyra kär,
vore först jag djupt olycklig,
meningslös min vandring här,

hade helt jag måst försaka
sångens starka ve och väl,
hade strax jag måst förstumma,
viss om arten av min själ!

Till Gustaf Ullman

Ven, St. Ib

Här i den sorlande famn
av våg och sommarns sus
din sång mitt sinne fyller;
här ock, fast långsam, vek
en saltstark västvind slår,
den svällande som sjunger
verser och brus i själen,
där mäktigt, mäktigt lyser
mot vitt av råg så härligt
det högblåa Sund!

O djupa ton som klingar
av hav och starka vers,
du friska svala visa,
hur väcker du ur själen
all bävande längtan upp!
Mig är som ljud en stämma,
en manande och vek,
och kallade till solen
och dagen min själ! –

Min själ som icke lyssnat
sen länge, länge till
böljor och vindars gång,
min själ som fjärran dvaldes
där sol och vindar dö
i mörkret av sin öde
och frusna labyrint.

O svaren mig, I toner
av hav och starka vers,
skall sol och vågor hälsa
den irrande igen,
ack lyser icke –
ack snart, ack nära snart
en utgång härlig ljus,
där mörker av flammande
vindslagen sprängs,
och starkt och högt och stolt
mitt diktträd stiga kan,
brusa med krona
i gyllene blå,
bada i fuktiga
guldskyars glans?

O svaren mig, I toner,
 I lindrande och djupa
 av hav och starka vers! –
 Jag hör blott i natten susa
 mitt hjärtas dunkla grå
 förfrusna labyrint.

Till Ola Hansson

I

Rått, sångarnt, sångfientligt,
 honungsstämmiga Muser ej bekant,
 låg föraktat, försmädat,
 måltavla kär för löjet,
 klumpigt, träskoklampande
 Hellas' Boiotia.
 Då klang ur Thebas källas våg
 Dirkäiska svanens hymn –
 förstummat teg försmädligt tal,
 ej längre vart i Hellas hört
 »Boiotisk so«.

Rått, sånglöst, Muser ej bekant,
 ett svenskt Boiotia låg Skåne.
 Då steg din ungdom ut på klar
 och segerviss och ställjus bana,
 och om din själ brann glans
 av morgonblått och guldbeduggad sky.
 Och till din själ hon fann behag –
 till dig i blonda sommarnattens stund
 steg Skånes ädla Musa hög.

*

De tysta stjärnor vandra
 upp i nattens sal.
 Blekt strömmar dunklet
 kring hennes huvuds glans.
 I rymden darrar,
 blått med silver, havet.
 Se hennes anlet bär
 ett ädelt svärmods djupt
 i dröm försjunkna ro,
 i hennes öga vilar,
 likt strålande och stilla
 stjärnan över hav,
 ett främmande och klart
 betraktans lugn och kyla,
 och tungsint blånar evig
 mystär i hennes blick.
 Hell aningens och tystnads Sångmö,
 stjärnjungfru ljusa!
 Sömngångerska, o ljuva –
 hell smärtans drottning, hell!

*

För sångarvänligt folk
 sjöng Thebas mästare i ljus.
 Dig vart hån tack.
 Till hämnd stolt teg din sång.
 Och än ligger stumt, av Muser sällan sökt,
 sångarmt, sångfientligt
 Boiotia suecana.

Knappt mer än gosse – dock
i bröstet rördes redan
djup, sångtörstig kraft –
förnam din dikt jag.
Och se! Stjärnbilder lika,
i min själs svala natt
blommande sänkte sig
de klara bilder av din sång.
På rena friska
sinnets unga blad
din dikt var klara daggen.

Och djupt bar i tacksamt bröst länge
en sång till dig min ungdom.
Dock långa skrida
diktens läroår,
och sent lyser på sångens träd
ljusdränkt, genomskinlig
den klara frukt.
Blott moget jag kunde bjuda.
Mig var beskärd av ödet
tung och ensam väg,
sinnets kamp hårda,
förtvivlan, tung till döden,
en ungdom vintrig, rå,
för livets sol främmande.
Så var min dikts färd
lik en betungad, ängslig molndag,
förvirrad, dunkelomhöljd;
dock äntligen, vid kväll och vädrens stillhet –
ur ångest, se! ett fält i djup sig öppnar:

glanstung av guld och klarhet stor ligger
lugnt västerhimlen och blixtrar med stjärnan!

Så genom åren sakta
hårdnar sinnet,
så sjunker sakta,
tyst, av gråt och oro trött, själen
till vila ned äntligt.

Kall ro
i det djupt besvikna sinnet klarnar,
ej mer hopp och fruktan
ängsla hjärtat.
Med djup klang
det hårda bröst sig lärt
försona strid och kval,
och ej längre tveksam följer
sitt ödes väg min själ:
ut slår min sång fullväxta vingars glansfyllda par,
på svala djupen vilar
lugn blick kall.

Så sträck, o sång,
den spänstigt ungdomsfasta kropp
till flykt ut stark!
Sin krona sval utbreder morgon.
Med hög blå färg
det friska havssund svallar.

(Helsingborg)

Kullaberget

Jag går de vackra vägar,
 där sorglös sommartid
 jag vandrade som gosse;
 jag åter de stigar går
 inunder bergens sida,
 där fordom jag klättrat
 med blomstergirigt mod,
 där den mjuka kaprifolen ångar
 och härlig snövit skiner
 convolvulus bland humle.

Jag vandrar i nattens susande fred,
 de svala klyftor alla
 besöker jag i stjärnornas sken.
 Och själens höga vatten svälla
 av vällust underbar,
 och högtidsstjärnor framgå
 ur sina dunkla rum och stråla,
 mig hälsande stilla;
 mitt sinne sig upplåter
 vida och ljust,
 och dikters bilder mäktigt
 nedstiga och sig spegla
 i djupet.

Hur tystna alla stämmor
 mig slitit hjärtetrött!
 Försonande till livet
 nu själen handen räcker
 att stolt sitt öde lyda.

*

Ack, jordens blommor,
 livets blommor,
 min själ er åtrår icke:
 nej, att själv nära
 med sitt djupa blod
 i smärta danad
 ädel blomprakt
 blev min själ född –
 min själ en fruktbar källa
 för sällsamma liljor!

Dess trånad snyftar endast:
 förbrännas, brista!
 Lysande förblöda:
 i segerdödens jubel
 sin högsta lilja lyfta,
 blixtra med vit kalk
 bland de daggiga stjärnor,
 själv full med stjärnor!

Likt skeppet, det strålande,
 å vikens mitt
 i den blånande sommarens skymning
 dess minne –
 ett gnistrande smycke
 på tidens hav!

Skendöd

O aldrig vakna – endast denna
djupa skräcken fly:
när plötsligt upp ditt minne
blixtrar och det störtar

obarmhärtigt ned en ljusström,
att sig själen trycker
ned förfärad och i svarta
jorden ville undfly.

O det grymma
fönstret högt där uppe
är för fången
djupa kvalens källa.

Ty där susande de ljusa
livets vårmoln gå och
där är blå och varm glans –
som de blåa mänskoögon,

eller stundom vit och sval som
anemonerna inunder
glesa buskar på den bleka marken,
innan gräset kommit upp och skuggorna
är fladdrande och tunna och det ständigt
fläktar, fläktar ljus i dem...

Den övergivna flodbädden

Min Gud, min Gud – –
En bävan överkommer mig.
Bedövad, ångestblek jag lyssnar. –
Var blev du? Var blev du plötsligt?
O mitt livs vän, ljuva! O min källa!
Vänd, vänd åter!
Ve, blottat ligger
i det grymma ljus mitt liv.
Ve, rämnande,
mitt hjärta, vitt, vitt,
förtäres.

*

Om kvällen brinner mitt hjärta.
Om natten i min sömn
står du på mitt hjärta.

Muserna

Knappt var i den söta sömn jag fallen:
på höga klara
glänsande vatten
sam mitt hjärta –
då vaknar med ens så plötsligt, häftigt och skrämt
mitt hjärta. –
Varför vaknar mitt hjärta?
Varför sover du ej, o du underliga hjärta?

Vad tänker du – vad letar du bekymrat i ditt minne?
Vad har dig stungit plötsligt – vad för tankar bittra?
Den molniga framtids syn,
har den i drömmen varslat?
O låt det trasiga spöket gå!
Du sömnrusiga hjärta – nu måste du sova!

Ack, jag glömt -- jag glömt -- !
Min själ står ju full med blommor!
Jag har ju vandrat hela den sköna långa dag
i de svävande Musernas mitt,
i de svävande Musernas mitt!
De fläktat mig om pannan och mitt huvuds hår
med sitt ljuvliga fläktande doft
vid min vandring på bergens stigar högt upp över
havet
och på vägen i den dammiga branden.
Och de räckte mig ett berusande vin till att dricka
av sin röst och sitt leendes dagg, av sina ögons
mörktstrålande kärlek.
Ty mig älska de svävande Muser.
Ack, min själ står ju full med blommor,
ack, min själ doftar ännu av de olympiskas närhet,
min själ är så saligt svällande tung
som av guld och tunga diamanter.
Hur kunde jag sova ?

Havet

O tillflykt, säkra ro!
 Hur själen än har tröttnat,
 du ständigt dock, o hav,
 i härlighet är nytt.
 Hur månget hjärta glömt
 vid denna djupa syn,
 hur mången själ har stillnat!
 Och mänsklighetens ädle, tankens
 och sångens väldige, ha mättat sina själar,
 o heliga, av dina brus, som sjunga
 i morgonbrus ur Pindaros och mörkna
 med Psaltaren till väldigt aftonbrus!

Morgonrodnaden

Blått darrade redan
 kring de bleknande stjärnor
 gryningsnärhet –
 än rann ej
 den söta strömmen,
 den honungssöta strömmen sömn,
 in i hjärtat.
 Ack, skuggor, skuggor
 höljde sinnet,
 ångest betygde
 det försagda hjärtat,
 och vissen, lutande
 för själen livets blomma
 i det förmörkade fältet stod;

all min levnads strävan –
dunst –
intigt!

Vore bäst väl ändå,
vore utan skri och gråt
allt förbi –
i mörkret ingå tyst...
i djupet, av ingen märkt –
blåa strand, farväl! –
försvinna.

I nattens stillhet djupa
jag uppstod. Mellan dunkla träd i sömn
jag vandrar till min klippa.

Se, öster över viken
den sköna morgonrodnan brister ut.

O svala ljus, som tyst gått fram,
o tysta –
droppa, droppa milt
i själens sår!
O dag, mitt hjärta
välsigna du!
Förjaga
vad sönderriva, vad förstöra traktar
i själens skumma hus.
O morgonrodnad, lär du mig
en ny visa –
väck i mig en ny ande.
Mig förläna:
dagg,
guldgylans sval.

O att du komme en dag,
 min sång,
 in till en själ som sjuk
 i dagens tunga dignat,
 och vederkvickte djup
 liksom den kalla mörka källan
 ur hårda bergets sida.

O att du kunde i en själ utbrista
 som morgonrodnad sval!

Bön

När allt omkring mig faller
 och livet vissnar grått
 och varje bäck till lust är sinad
 och själens lunga dödsskrämd
 kämpar efter luft:
 o Gud – mitt hjärtas lust är endast
 att livets fagra ängder prisa
 och livets smärtas härlighet lovsjunga –
 dock i min själ du givit
 förstörelsen och döden stort välde –
 så skänk, o Gud, även
 kraft stor att kämpa emot döden.
 Ack att min andes kämpande gestalt
 jag uti toner rese
 ur smärtans dunkel härligt
 till ett ljust och ädelt
 skönhetens och livets segermonument!

Sepulcrale

Fager vår och rosendoft av livet
gav min dikt åt några få.

Självförfrysa
var mitt väsens hårda lag.

Efter döden
vill jag helst att man med tystnad
går mitt namn förbi.

DOCK DENNA TANKEN tröst i natten skänkte:
i ljuva hjärteskrik
ej fåfängt har mitt liv förblött,
det brinnande hjärtats ära
igenom tiden blomstrar oförvansklig;
i hjärnor fina skall mitt sångspel klinga.
När tyst är dagens larm omsider,
en vår skall lysa kring mitt namn kanhända
av ädlas kärlek.

O dröm, o hopp, o du det bästa livet skänkte!
Du outsäglig saknads sömndryck!
Du sårens svalka, hjärtats vila –
o ljuva nepenthès,
o svala heliga asyl!

Jag sörjer att hjärtat läks

Jag sörjer ej att nätter
i yrande kval förgå,
jag sörjer ej att hjärtat
har hög svällande nöd.

O gifter, gifter skarpa,
bedövande smärterus,
min själ er älskar alla,
min själ är släkt med er.

Min själ blev född att kämpa
i brusande natt,
att strid och rop behärska
och segrande försona
i sin höga strålände sång.

Jag sörjer ej nätter blinda
av sömnlöst yrande kval.
Jag sörjer att kallt och rått
i hjärtat redan sakta
det mörknar över din bild.
Jag sörjer att hjärtat läks.

Inspiration

Av själens vårglans full
i livets knoppning ljusa
gick dikten ut att söka

den djupa liljans kalk.
 Nu starkare min dikt
 till flykt en annan sporre drive!
 O öde, skänk
 mig lycka, ära ej!
 Av dina håvors mängd
 jag väljer mig föraktet.

Du stolta fågel morgon!

Du stolta fågel morgon
 din stålblå vinge doppar
 i himlens krona!

Nu är det längesedan tyst
 och dagen allt förliden.
 Mitt hjärta, vad lyssnar du oroligt?
 Vad bleknar ditt blod?
 Susade ej mörkret
 av starka rovfågelvingar!
 Min själ, vi trycker du dig till marken!
 Vad uppstår där ur skuggor? –
 Ja, än han lever! Han som mitt blod vill dricka.
 Och plötsligt ur det skumma,
 grå förborgade
 han växande jättelik och dunkel
 med spända rovdjursklor
 och tomma ögons glöd
 för själen brusande står –
 den gråa fågel hjärtearmod.

Min själ, vad far ditt öga!
 Du fega!
 Vad flämtar så rädd din duvoblick!
 Ah, ingen undflykt! Ingen undflykt!
Grymma klo,
 nej sänk dig, sänk...
 Djupare!
 Djupare!
 Ty jag vill förhärda min själ.
 Jag vill förhärda min själ till döden.

Morgonklara värld –

Morgonklara värld, som väckte
 dessa glädjeveka toner –
 böljebrus och lärksång
 på de klara tysta fälten!

Genom mörker har jag vandrat.
 Där var icke lärkljud,
 icke morgontimmens skärhet,
 Musa, där vi vandrat.

Vart, o vart går denna vägen?
 det försagda hjärtat stammar. –
 Endast stjärnan om ditt huvud
 och den lysande blicken.

Hjärtats väg

Hjärtat ville strömma
allt sitt varma solsken ut,
varma skatter tömma,
slösa, låga utan slut.

Sår och sår och smärta
livet skänkte utan tal,
och du vände, hjärta,
bort till ensamt hemligt kval.

Dock, du hjärta måste
övertvinna bitter natt,
att ej stum i armod roste
ner i grund den varma skatt;

får ej, får ej vända
dig i hat och leda hän,
måste ändå sända
ström av ljus och kärlek vän;

måste alltid slösa
lika ljus din vårglans ut,
varma skatter ösa,
älska, lida utan slut;

skall, när rösten nära
ville brista i ett skri,
ändå världen bära
sälla toners melodi:

åt det fagra livet
 doft av rosor av
 vad du övergivet
 drömde, vad din saknad gav.

Purpurljusa glöde
 över världen dina kval,
 rosendofter flöde
 utur såren utan tal:

lyse högt och brinne
 smärtejublande din glöd
 till ett evigt minne,
 hjärta, av din död.

Leukadia

Åh Eros, min själ
 är en stjärna som förblöder
 i rymderns oändliga
 ensamma natt.

Åh Eros, min själ
 är en gnistbrand som kastats
 från din egen förfärande
 stjärnas brand.

Åh Eros, din stjärnas
 förtvivlade dotter
 vill störta genom rymderns
 gnistrande valv,

kan ej vila, ej stanna
förrn hon hinner dig åter,
kan blott dö i din brand,
i din stjärna förgå!

O tag mig, o tag mig,
o Eros, o strålande hav,
i din stjärna mig släck,
o kyss mig, kyss till döds!

KIMMERISKA LANDSKAP

Du gråa famn –

Du gråa famn, o fattigdom,
hur tryggt hos dig att landa!
Du passar gott för mig,
uti ditt öde rum
jag kväver under nattens timmar
all fåfång längtans vanda;
i bröstet upphör svedan,
och allt som gråt får strömma
i andra ögon över,
i andra dunkla ögon
det dör, det dör så ljuvligt,
och hjärtat vilar äntligt.

Vid grått orörligt hav
nu vandrar själen stillnad,
med gråa ögon ser.

Du bofink fin –

Du bofink fin med bröstet rött som vin,
 långt bittrare än döden är den röda morgonen!
 Hur ängsligt smyger du i kvällens skugga,
 som mörknar kall till långa vinternatten;
 hur vekt det späda bröstet skiner
 i blodigt mörka aftonrodnans frost,
 som kall, kall fläktar ifrån norr!
 Förgäves dagen lång det svaga näbb sig mödat
 att genomtränga snö och isig skorpa,
 ett bär, ett frö att leta upp.
 Nu trött du flaxar längs den gråa gata,
 och hjärtat flämtar under vackra bröstet.
 Den svarta stare nu sig reder
 ett skjul inunder parkens buskar,
 där sitter han och väntar döden.
 O mörka långa vinternatt,
 i dig är gott att dö, av ingen märkt.
 Du bofink fin, så flaxa ej mer ängsligt,
 dig luta tryggt och veka bröstet sänk
 till moderliga natten och den ljuva sömnen,
 där kan du glömma köld och hunger
 och glupska kråkan som, ej mätt av lump och ben,
 for efter dig – och knappt du undkom.
 Ty bittrare än döden är den röda morgonen!

Anemoner

I mörka furut, anemoner, sällsamt
 uppliven I den tunga vintervårdag.

Det kvällas ren vid middag, intet ljud...
 chausséen öde, ensam sträcker
 sig hän oändlig, praktfullt dyster,
 och svart som järn är himlen.
 Ni stackars frusna vita sippor,
 hör inte ni hur redan nära
 det knastrar här i backarna,
 ser inte ni hur olycksbådande
 järnhimlen vitnar blått där uppe
 högt ovan era ljusa huvud,
 och känner ni ej suget av den sköna
 snöorkanen som i berget smäller?

*

Här var det alltså, det var skogens allra finaste;
 här var så tvaget, fint och rent
 och litet gräs – och marken glänste mörk.
 Hit vandrade jag varje dag
 att se på denna skära prakten,
 och när jag somnade, stod själens öga
 så stort och lugnt liksom en himmel
 och smekte er med blicken, anemoner.
 Här har gått ruskigt till.
 Här ligger furorna och vinglar hit och dit
 och raglar över varandra –
 och röda träet splittrat, blodigt emot snön;
 här är som vrål och tjut i luften ännu
 och svordomar och skrän.
 Var blev ni av, ni anemoner!

Söndagsresan

I söndagsmorgon for jag
emellan tysta land
och februariåkrars grönt.

Och vägarna låg blanka
med små ljusa kronor
vid sidan lågt och stilla –
och grått och ljust och stilla
i horisonterna.

O vår som gråter här
din ljuva balsam sakta
allt dag för dag, alltunder
det skrider ljust och blitt,

mitt anlet är av röken
från öde vägar grått,
mitt öga är av dammet
så svidande och hett,
min själ är het och sårig,
mitt hjärta halvt förbränt.

O vår som gråter här,
min väg är svarta smutsen
emellan sten och tårar,
jag vet ej vår, ej sommar,
och glädjen är en saga.

O vår som gråter här,
mitt anlete jag döljer
i mina händer.

Blommar väl i dalen

Blommar väl i dalen
allt som i de forna
ljusa trygga dar?
Vit och sällsam, mjuka
Petasites,
stiger du i dagen,
förtrollande!
Ah, din sköra svala gestalt
hemligheter kyska
andas i vällukt ren:
och runt omkring väl ännu
isiga brinken flyter
blixtrande och kall.

Blått och daggigt strålar –

Blått och daggigt strålar
firmamentet, som av guldtråd
vekt det darrar, plötsligt rämnar
i otaliga små bäckar,
när jag hastigt famnar
i en blick det höga.

Ännu är du vacker, ännu
lyser fagert, vår, ditt friska
kött och svävar knäet:
en kerub, en enda
ljusröd salighet!

Men jag tänker redan
 innerst inne med en häftig
 smärtans ryckning på den morgon
 då du ut skall breda
 all din fadda blomning, all din feta
 gröna ymnighet,
 som som bäst nu samlar
 krafter under fina purpurknoppen.

Åh det finns stunder –

Åh det finns stunder, då så ensam
 sig själen känner, att det smärta
 att se sin hand.

Åh vad för sällsamt gift i dessa vårkvällsstrålar:
 Se! mina hjärterötter vitna, vitna!
 Se, döden lyser på mitt anlets hud,
 som vita krokos vitnar djupare
 på gräsplan mörk i solnedgången.

*

Allt blommar nu mot svart:
 de gula hasslars hängen dallra
 över dammars bleka vatten,
 allt blommar nu mot svart,
 syns liksom utan rötter hänga
 i genomskinlig mörk glans, andlikt;
 men i mitt hjärtas rum är evig Februari,
 allt blommar där mot svart.

Periissem nisi periissem

Hur underbart är detta! – I ditt öga
sig vilar nu min själ, mitt hjärta
har ljuvlig känning utav hamn och trygghet.
Den rösten som bär vackra färgen
av hjärtat är mig när.
Jag ville vila och blott tänka:
en själ är god mot mig.

O vilken hemlig lust är detta,
som plötsligt i mitt hjärta viskar:
hur skulle dessa ögon kunna brinna
högt i ditt liv! Hur dödligt genom själen stinga,
om denna natt det ljuva
fantomet bruste!

Och hård och mäktig i min själ sig reser
den bittra tanken: vill jag djupast livet vinna,
jag måste livet djupt förlora.
Nej aldrig, aldrig kan jag räcka
försonande min hand till livet,
ty i min själ en mäktig drift har välde
till döden.

Tiggare

Den kala nejden är att se
igenom höstsolrökens sken,
som grånar blekt till afton.

Från gården vandrar tiggarn ut.

Du hårda grå gestalt,
som genom skam och smälek vandrat,
in i den tomma gråa kväll
dig följer själens öga –

min själ som aldrig gav
en gnista åt en annan,
den ensamt, fult
igenom öde åren hårdnar,

min själ som en gång tiggat
vid livets varma sida,
av medlidsamma blickar bränts
och ädelmodets tårar.

Åh ve! Hur tiggarrhjärta hårt
i kramp av trots kan spännas –
hur själens hela sviktande gestalt
av skam och tårar riste!

Själens tillflykt

Så gled din levnad ner mot mörkret,
och natten blev dess vän och frosten
ditt hjärtas vila och dess ljuva sötma.

Och har ditt hjärta ont om kvällen,
så skall du klaga inför havets bränning,
och gack och lisa dig i bergets kula!

Och lär ditt huvud vila sig vid sten,
och skyl din gråt inunder molnens trasor
och under dödens vingar
ditt värdelösa liv!

HÄR VÄLTRAR flodens tunga bölja
sig mörk och mäktig i den svarta
kvällens skugga.

Allt djupare, allt djupare sig sänker
den svarta himlen, svart som järn
den blänker i den väldiga vattenspegeln.

O flod, ur dessa ödemarker,
o flod, ur denna tystnadens förfäran,
där tunga hjärteslagen susa
i mörkret av din ensamhet,

o flod, skall du i morgon vakna
i glada dalar fulla utav röster,
med lätta böljor skall du smeka
dig intill stranden av det ljusa
mänskolivet.

O flod...

GREKISK BUKETT

(1906)

Epigrammet

Epigrammet har en egendomlig uppgift i den grekiska lyriska själens liv. Nästan av alla de stora lyrikerna finnas epigram i behåll. Till och med Pindaros skall ha nedlåtut sig till detta nips. Epigrammet föddes av elegien och är liksom denna ett förmildrat, försvagat uttryck av det lyriska. Vid sidan av de stora lyriska formerna, odet, hymnen, dithyramben, te de sig ungefär som den stora massan av modärn »vis-lyrik« vid samma jämförelse. Vila och frid eller trött kontemplativ resignation är epigrammets karaktär. När själen icke var mäktig den bittra entusiasmen, när bröstet ej stod ut spänningen av lidelsefull lyrism, då lockade det lilla poemet med sin sköna lugna svällande pentameter likt en jämn havsdyning på en ensam strand, och själen sjönk ned på den svala bädden och njöt befriad lyckan att kunna glömma sig själv. De höga vågbergen av Pindaros' strofer lade sig här till sakta andning. Dithyrambernas strålande skumstänk sjönk undan: själen bredde sig till spegellugn, med fridfulla, klara och vemodiga bilder i sitt djup.

Platon

I

Denna nymfernas vän, den lustiga sångaren grodan,
vilken i grönskande kärr trives och susande regn,
ställde i kopparen här en vandrande man till ett minne;
ty då förbrännande törst kvalde den irrande, ljöd
plötsligt från klyftans djup till mötes amfibiska bröstets
vänliga stämma, och glad följde han ledaren strax.

2

Alltså beträdde vi nu den högtidliga lunden och funno
 Eros, purpuriske gossen, bland skuggorna slumrande roligt,
 vapenlös, utan koger och utan den skönböjda bågen;
 desse på sköna träd bland de lummiga grenarne hängde;
 själv, av förtroliga sömnen omsluten, vilade han bland
 rosor; men på de mjuka läpparna vandrade fram och
 åter de honungsbegärliga bina. —

3

Högt bland de levande förr, en morgonstjärna, du lyste;
 skuggornas drömmande folk hälsar dig Hesperus nu.

Simonides

Främmande jord betäcker din grav, o Kleisthenes, moiran
 nådde dig irrande om på den Euxeiniska våg;
 icke den ljuva hemkomstdag fick du smaka, ej ögat
 skåda i sorlande rum Chios uppstigande klart.

Anyte

(300 f. Kr.)

I

Detta är Kypris' plats, här kan hon sig fröjda att skåda
 ständigt vitt hän ut över det glänsande hav;

seglarnes vän och beskyddare är hon, de trotsiga vågor
lägga sig stilla ned för hennes bild till ro.

2

Skinande tyglar och grimma om skägget, bock, har du
fått dig,
och nu rider dig runt templet pojarna vilt;
guden, vid andra tävlingar van, sig gläds åt den nya
syn och betraktar blitt barnsliga lekens tumult.

3

DELFINEN

Aldrig nu mer i det segeluppfyllda havet tumlar
jag mig i lustig lek, aldrig jag dyker mer
plötsligt ur djupet upp vid mångroddiga skeppets sida
och i dess förstam på nytt skådar min egen bild;
ty mig lyfte ur svallande djup den vredgade havsstorm
högt upp på stranden: här sover jag dödens sömn.

4

Gråtande högt om sin faders hals hon armarne lade,
stackars Erato nyss, talte till honom så:
redan jag går bort från dig, o fader, redan jag känner
döden hur svart han står över mitt ögas dag.

5

Här hon ofta har stått invid stenen, olyckliga modern
Kleina, med jämmerligt rop nämnt sitt förbleknade
barn;

ack, över bleka flodens våg nu svävar Philänis'
bleka bild och ej kände hon Venus' verk.

6

Nära den gråa strand i en susande havslund står jag,
Hermes, vägarnas gud, här invid korsvägens plan.
Vandraren vile sig lugnt; det renaste vatten även
sorlar en bäck i sitt lopp sakta mot havet förbi.

7

HANEN

Aldrig mer med de mäktiga svällande vingarnas slag mig
väcker du nu som förr tidigt i gryningens stund;
ty dig mördade tjuven i nattens tystnad: med lömska
fingrarne plötsligt han grep tätt om den sovandes hals.

8

Se hur han kråmar sig högt, behornade Bacchiska bocken,
se hur hans öga skarpt trotsar och blänker av mod:
därför att Naïs' fina hand han har känt om skägget,
Naïs' som smekte hans hals titt i den grönskande skog.

9

Här under friska löv av den vackra lager stanna;
vandrare, träd till vårt rum, drick av källan skön.
Vile sig här var trött från vägarnas damm och solbrand,
svalt Zephyrens sus fläkte hans hjärta till ro.

Euphorion

Gossen Eudoxos bringar dig här de sköna håren,
skurna för första gång, Phoibos Apollon, till skänk.
Därför må du med Acharniska murgrönans härliga kransar
kröna i växande år segrande ynglingen snart.

Asklepiades

I

Kransar, jag hänger er här över dörren : stilla, jag ber er,
vänta hans ankomst och ej röra de doftande löv,
vilka med tårar jag vätt, ack, fuktigt är älskarens öga ;
men då han under er står, träder i öppnade dörrn,
stänken, bestänken hans huvud, att ljuvt må de glänsande
hårens
blonda vårliga blom dricka mitt ögas dagg.

2

Ve, mig bränner den svarta Didyme! Ve, för Didyme
smälter jag ned som vax smälter vid tärande eld.
Svart! Vad gör hon är svart! Är inte kolen svarta?
Tänd: som den öppnade ros flammar det skärt rött hett!

Leonidas från Tarent

I

TILL VENUS

Hemlighetsfulla! Ringa gåvor Leonidas bringar,
 hemlös, flyktig och arm irrar han jorden kring.
 Tag, försmå ej honungskakan jämte den sköna oliven,
 fikonet grönt och friskt, brutet från saftig gren;
 mottag även från yppiga klasen skilda bären.
 Detta Leonidas dig offrar med skålens rest.
 Hjälp mig, som nu du mig hjälpt ur sjukdomen, ock ur
 förhatlig
 fattigdoms mörka betryck: bättre jag bjuder dig då.

2

Vandrare, drick ej här av det ljumma sumpiga vattnet,
 vilket bland grönskande vass står över gyttig grund;
 vet att ett stycke härifrån på den betesymniga skogshöjd
 strax intill herdarnes plats, tallen invid som du ser,
 sorlar ur svala klippans famn det renaste källsprång
 friskt och förunderligt klart, kallt som Boreas' snö.

3

Hades' dystre tjänare, du som med svarta skeppet
 far över Acherons våg: kynisk Diogenes tag
 med dig ombord, om ock tung till randen i svallande vattnet
 isiga farkosten står bräddfull av dödens folk.
 Oljeflaskan och säcken är med och den åldriga klädnad,
 icke obolen glömd, som skall betala min färd.

Allt vad i livet jag ägt till Hades' boning jag medför,
intet i solens dag lämnar jag över mig kvar.

4

Ve, min Antikles, ve, min ende, blott adertonårig
måste du redan gå bort ifrån ungdoms fröjd,
ensam gråter din moder här vid det svartnade bålet,
ensam i ålderdoms höst lämnad åt sorgerna kvar.
Ack, jag längtar till skuggornas hus, mig gläder ej morgon,
gläder ej solens klart lysande middagsljus.
Ve, min Antikles, ve, mitt lidandes botare bliv och
för mig ur dagen bort hastigt till Hades' natt!

5

Din väg till Hades, människa, du vandre lugn,
ty den är banad god och den är jämn att gå,
ej villsam, ej i krök, du skall ej miste ta,
blott raka vägen fram, och ständigt sluttar det,
du kunde finna rätt med slutna ögon, dödlige.

6

Måttlig, förständig och klok härunder vilar Euboulos;
vandrare, skynda och drick: Hades uppslukar allt!

7

Främling, tag detta till råd av Syrakusiern Orthon:
aldrig i vinterlig natt irra berusad ut;
detta är nu min lott att långt från mitt älskade hemland
vila i främmande jord obegråten och glömd.

8

Flyn ur Leonidas' hus, I nattliga möss, ty den arme
 diktarens brödkorg har intet till övers åt möss.
 Vet, att förnöjd med sin lott, om salt och två kornbröd
 ej fattas,
 lever den gamle och tog bruket från fäder i arv.
 Inga rester från rikliga mål du finner hos mig, så lämna
 denna kula ifred, snoka ej fåfängt mer;
 sök dig ett annat hus, mångslukare – mitt är i sanning
 alltför uselt för dig – gack, och rota ej här!

9

Långt ifrån min hembygd Tarent i främmande marken
 jag vilar
 fjärran Italiens strand: bittrare detta än död.
 Skugga och liv utan liv är att leva bland främmande;
 dock mig
 älskade Muserna, ljuvt bragte mig detta för ont.
 Icke Leonidas namn har dött: mig förkunna med härolds-
 stämmor Muserna klart högt över dagarnas svall.

Mnasalkas

I

Se, i den sorlande strands sköntjämna bryn Havs-Venus'
 tempel sig reser här, havet behärskande vitt;
 bredvid bäcken i popplars skydd framsusar, och kringom
 dricka och kretsa snabbt halkyoner i mängd.

2

Ve! Ve! Aristokrateia, ej kärlekens ljuvhet du smakat,
 och ren nalkas din gång Acherons mäktiga rand.
 Men vid din grav var mörkningens tunga timme din moder
 sänker sitt huvud i gråt djupt i förtärande sorg.

3

LOCUSTA

Här Dämokritos jordade dig vid vägen. För evigt
 mörkret betvingade nu tonande vingarnas kraft,
 vilka med ljudfull klang uppfyllde hans sal var afton,
 medan i stjärnljus rymd timmarna skredo mot natt.

Nikias

I

Gula bi, som svävar från blomma till blomma, så hälsar
 glad jag dig åter igen, sköna vårens bud!
 Flyg, så flyg då glatt bland de luftiga platser; beställ ditt
 verk och samla och fyll rikligt ditt doftande hus.

2

Stanna, du vandrande man, dig under popplarne vila;
 se ett källsprång är här, njut vår förfriskande dryck;
 minnas i fjärran kanhända skall du källan, där Gillo
 Simos slumrar i ro vid sin förbleknade son.

3

CICADA

Aldrig nu mer i den ensliga skogen jag fröjdar mitt hjärta,
 spelande vingarnas ljud hän genom grönskande rum;
 tryggt ibland löven jag satt – då känner med ens jag en gosses
 snabba försåtliga hand sluta sig tätt om min kropp.

Kallimachos

I

Tidigt i gryende dag Melanippos till bålet vi förde;
 nu vid den sjunkande sol sjunker för egen hand
 system Basilo till skuggorna ned i förtvivlande smärta.
 Icke en mörkare dag såg Aristippos' hus.
 Tystnad den glada boning; tyst är omkring – den vida
 staden höll in sitt sorl, häpen i mörknande kvälln.

2

Skrattande gladaste vackraste Crethis, mångkunnig i lekar!
 Ofta nu söka i kvälln Samiska flickorna dig.
 Skrattande lekande vackraste Crethis – så djupt hon somnat.
 Aldrig på dunkel plan höres den klingande röst.

Antipater från Sidon

I

Här invid logens vägg, mångprövade strävsamma myra,
 redde din grav jag i torr åkerjords mjuka sköt;
 även i dödens förtroliga sömn så fröjde dig Ceres'
 gröna säd och ax runt kring din vilostad.

2

Över sin kraft ansträngde sig Lampon, jägarens hund. Av
 törstens förskräckliga kval dödad, han sover nu.
 Fåfångt den fuktiga jord med foten rev han: den blinda
 källan bevekta han ej, sjönk till marken och dog.
 Lustigt framporlade strax det svarta källsprånget. Ah ni
 Nymfer, ni hämnades hårt tallösa hjortarnas död!

3

När ur det nattliga skeppet du steg och beträdde den öde
 svarta Kokytiska strand, nyfödda barnet på arm,
 Doriska kvinnorna då förvisst, Aretemias, mötte
 dig i de bleknade rum, ryktet förnimmande strax;
 alltså förtalde för dem med darrande gråt du ditt öde,
 medan omkring dig slöts dunkel och lyssnande krets:
 »Två jag födde. En lämnar i ljuset jag ovan, den andre
 följt den förbleknade ned till de förbleknades ängd.«

4

Doriska ädla Korinthos, du vitt hän lysande höga!
 Var dina skatter, din prakt? Tornen de krönta med guld?

Var de lyckligas tempel och var dina boningar sköna?
 Var de Sisypfiska högt skridande mödrarnas släkt?
 Ack, nedsjunken till stoft, djupt lidande ädla Korinthos,
 ligger du slagen av krig, härjad och fattig och låg.
 Över dig klaga blott vi, Nereider, Okeanos' döttrar,
 evigt förbliva ditt namns halkyoner i sorg.

Tymnes

I

Icke må detta, Philänis, bekymra ditt hjärta, att ej du
 vilar i hembygdens jord fjärran vid Nilens strand,
 utan dig här Eleuthera äger, ty vägen till Hades,
 vet, är lika lång, var du än resan begynt.

2

Född på Melitas ö, snabbfotade hunden Eumelus'
 trognaste väktare, här stenen betäcker till sist.
 Taurus i livet hans namn: nu ekar i väldiga natten
 Hades' dova hus av hans förbittrade skall.

Meleager

I

Knappast till livet född, jag snabbe långörade haren
 rycktes av råharens hand bort från min moders bröst,
 men mig värmdes vid kärleksfull barm den älskliga flickan
 Phanium, gav mig till spis vårliga örter i mängd.

Icke jag längtade mer till min moder, nu dör jag av alltför
omåttlig måltid, ack, ytterligt svällande upp.
Men vid sin säng begravde mig sedan den sörjande flickan,
att i sin dröm hon må se alltid skyddslingens grav.

2

Jord, allmoder heliga, lätt på Aesigenes vila!
Aldrig betungade hans lätta fot ju dig.

Philippus från Thessalonike

I

Klagande flög jag i Boreas' storm över väldiga havet;
Thrakiens brusande vind älskar ej näktergaln.
Men mig upptog en vänlig delfin på sin rygg, och så bragte
havets trogna djur vingade sångaren hjälp.
Utan åror färdades tryggt jag fram över havet
och med melodisk sång fagnade räddarens själ.
Alltid delfinernas släkt ju tjänade Muserna gärna,
falsk är sägnen om skalden Arion ej.

2

Fåfängt den åldrige lantmannen stred mot myrornas kloka
överallt strövande folk, jordens otaliga här;
vredgad han ställde sitt fat med den doftande honungen ned i
vatten och trodde sig nu fienden kvitt till sist.
Dock, den begärliga magen är rik på uppfinning: i vattnet
lade de stumpar och strån, sluga myrornas folk,
och så seglade de på den gungande färd bort över
vågens oändliga ban hän till det sköna fat.

Marcus Argentarius

Akta dig, kvittrande trast, för det mörka förrädiska ekträd,
sjung ej så tryggt i dess topp, hör min varning och fly;
farligt är detta träd, men flyg till den åldriga vinstock,
där kan du sätta dig lugnt under förtroliga löv;
kvittra och sjung på dess lummiga gren, dig fröjda åt strupens
klara melodiska ljud muntert i morgonens glans.
Vet, att bestruken med farligt lim är eken den mörka,
Bacchus blott druvor bär, Bacchus är sångarnes vän.

Zonas

I

Formad av jordens ler är bägaren här: jag dricker.
Jord är jag själv, och jord skall mig upptaga igen.

2

Du, som ur prasslande säven far med det mörknade skeppet
hän emot Hades' natt fraktande skuggornas folk,
Charon, fatta ej hårt i hans hand, den förstummade gossens,
som i den branta väg nalkas dig ångestblek.
Se hans fot i sandalen snavar – ej vågar med naken
fot han beträda din strands hårda klippiga grus.

Antiphilus

Rasande bäck, varifrån din plötsliga yra? Du över-
 svämmas ju väg och stig. Vandraren vet ej råd!
 Ah, du berusade bäck, din yra av grumliga regnen
 fick du och smutsiga moln, icke av nymfernas kraft.
 Snart skall jag se dig förbränd och uttorkad av solen,
som vet att
 skilja på äkta ström och på ditt tomma larm.

Apollonidas

Mig ha Nymfer en gång framför alla de sorlande källor
 utvalt och givit till pris namnet Den Rena mig;
 men sedan mördaren slog de sorglöst vilande männen
 och i min sköna ström tvådde den blodiga hand,
 dör mitt lyckliga flöde, ej mer en vandrande man jag
 läskar: vem nämnde väl ock numer Den Rena mig!

Glaukos

Nymfer, svaren uppriktigt och sägen om ni har sett, om
 Dafnis kommit förbi här med getternas flock? –
 Ja, ja, speleman Pan, se själv och läs vad han skrev i
 den där poppelens bark, medan hjorden låg:
 Pan, Pan, kom till Malea, jag är där, tätt vid berget.
 – Nymfer, Nymfer, god dag! Måste strax i väg.

Thyillos

Dessa almar och smärt uppstigande pilar och denna
våldigt utbredda platan, helig bland grönskande träd:
allt är Pan tillhörigt och även källan med dryckes-
kärlen, de enkla av trä, gjorda på herdarnes vis.

Addäos

I

Åldrige tjuren, för svag omsider att sträva med plogen,
Alkon för yxans egg rättvist förskonade, rätt
lönande trogen tjänst: nu råmar i ängarnas djupa
gräs han belåten och god, fri från den tunga plog.

2

Intet i livet besatt Diotimus – blott båten den trogna,
båten hans allt, hans livs enda och fattiga hus.
Ända till Hades nu far med egna åror den gamle:
högt på det susande bål gubben vi lagt i hans båt.

Antigonus Carystius

EN SILVERGRODA

(*in cratere*)

Icke nu mer ur det grönskande kärret i vårvällens timma
höres min ljudliga röst, Bacchos mig äger nu

jämte Nymferna – alltid mig älskade Nymferna – ack men,
Bacchos, för sent, för sent lär jag dig känna här!

Alphäos från Mytilene

Intet av tiden förskonas! De ädla heroiska städer
sjunka till jorden ned, mindre än stenar och grus.
Härliga, höga Mykene, så såg jag ditt rum på min vandring
öde, tomt och tyst; ensliga getternas hjord
bette i marken omkring, och den åldrige herden dig nämnde:
»här den Kyklopiska stad, mäktig av murar och guld.«

Antipater från Macedonien

Främlingar, skonen mitt löv och hejden tjänarnes händer!
Fridlyst Dafne jag är, helig bland skogarnes träd;
mjölonris, terebinter i mängd till aftonens läger
överallt finner lätt vandrarn vid vägarnas rand,
floden är strax intill, ej långt från de rinnande flöden
tätt skjuter skogen upp, rik på alla slags träd.

Palladas

(Omkring 415 e. Kr.)

I

Naken till världen jag kom, och naken jag åter skall utgå;
mödosamt släpar jag mig hän mot det nakna mål.

2

Åh det mänskligas arma lott! Den tunna luften
 när vårt ömkliga liv här under solens ban.
 Endast ett ringa tryck av en hand, och hämmat är livets
 fina ström, och strax sjunka till intet vi ned.
 Åh det mänskliga stolta mod, som av luft och bara
 tomma vinden sig när – skugga och ingenting!

3

Naken och vapenlös här han syns, den leende Eros,
 utan båge och hett brännande pilarnas skott;
 dock ej för intet i händerna bär han delfinen och blomman:
Herren till hav och jord desse förkunna klart.

4

Lycka och Hopp, farväl! Ej längre till narr skall ni ha mig,
 hamnen är här, och trött lägger jag stilla bi.
 Arm och eländig förvisst, men ingen jag tjänar och lyder;
 stolt jag blickar på stolt blickande lugnt igen.

5

Arme pratmakare, pladdrande människa, snart skall du läggas
 ut till maskespis; håll då ett ögonblick käft!

6

Böcker, ni Musernas verktyg, som ofta med tårar jag vätte,
 faren väl, faren väl! Alla jag säljer er nu.
 Muser, jag hälsar er, Muser ni härliga, evigt jag lämnar
 eder i dag, förrän helt jag förhungerat till döds.

De okände

DIG I DEN TIGANDE middagens stund, Hesiodus, sågo,
 när du bland luftiga berg vallade fårens hjord,
 Muserna själva, och plötsligt omsvävade alla dig mäktigt,
 räckte dig grenen av skön, glänsande lager hult,
 räckte till munnens dryck Helikoniska heliga källans
 vatten, som en gång slog upp den bevingades hov.
 Strax till det svällande hjärtat strömmade sångernas anda,
 fyllde med susande ord mäktigt den dödliges själ.

HERAS HÖGTIDLIGA LUND er hälsar, I Lesbiska tärnor;
 sakta på skönvälvd fot träden till skuggornas mitt,
 skönt framsväve den helige kor; framför eder träder
 Sappho, med lysande hand rörande lyrans sträng.
 Hell, hell eder, I dansande, icke en dödlig I hören:
 rösten är detta och sång utav Kalliope själv.

HADES, OBEVEKLIG och hård, så måste den lilles
 späda fot till dig mörka vägen gå.
 Älskliga stämman nu upplivar din ödsliga boning,
 men här hemma är kvar bitter gråt och sorg.

ALDRIG SINANDE, klart här strömmar mitt ständiga flöde
 fram ur den nära dal, prisat av vandrande män;
 runt omkring plataner mig hägna och späda lagern,
 svalt och stilla rum stänga från solen av;
 främling, gå ej förbi, när sommaren bränner, släck din
 törst hos mig och sen vila i grönskande skygd.

NYMFER som bon i den vinterligt ödsliga lunden, förkunnen
 detta för bina, när åter på vårväg de
 börja sitt tåg, att den gamle Leukippos, medan en natt han
 ställde för harar försåt, plötsligt till Hades gick.
 Icke nu mer han ert svärmande aktar; de luftiga höjder
 aldrig besöker han mer, icke den ensamma dal.

REDAN BERÖRDE min tinning ärans odödliga kransar:
 se, då berörde mig ock Hades med nattligt sus,
 Maximos, skald tolvårig. Mitt sinnes brinnande iver
 har till graven mig bragt: icke den djupa natt,
 icke gryningens sken mig kunde från böckerna slita!
 Musernas ljuvliga brand hjärtat förtärde till grund.

HÄRJAD AV ARMOD och år, jag de skälvande lemmarna
 gömde
 äntligen här och mitt livs hela elände till sist.
 Intet av människohand jag mottog och gav heller intet.
 Död och begravnen jag var redan i livets ljus.

TIMONS GRAV

Sand, i tistlar och törniga snår blomma upp och omvärv med
 taggar min vilostad vida omkring och tätt,
 att ingen fågel i vårliga dagen hos mig må sig sätta,
 utan i öde ro ensam jag vile här.

EN GÅNG de möttes: ve! i de brinnande själarnas möte
 revo till blods de varann: Sophrosynä och Eros.

FRÄMLING, vid denna plats må du dröja, dig bjuder Venus
 frid och vila här vid sin glänsande bild.
 Ock Dionysius' dotter Glykera du prise, som ställt mig
 här vid den sköna strands sakta sorlande våg.

Meleager från Gadara

(Omkring 80 f.Kr.)

IN VER IDYLLION

Vintern har flytt med stormar och regn, ur den stillnade etern
 ler den blomsterbringande vårens purpuriska timme.
 Jorden den mörka sig smyckat med friskt gräs, plantorna alla
 stå nybladiga nu i saftigt utsprickande grönska.
 Dagg, ljus glänsande, väller fin ur Eos' sköte,
 ängarna lysa och le, och rosen utbreder sin krona.
 Herden nu gläds åt den ljudande syrinx i ensamma dalen,
 getherden ock sig fröjdar åt gråa springande kiden.
 Redan på havets breda vågor sjömännen segla
 snabbt i Zephyrens fläkt, och mäktigt sväller seglet.
 Redan man hälsar med fröjd den givmilde druvornas Bacchus
 samt med blomstrande murgrön bekransar tinningens lockar.
 Konstfulla verk av skinande vax i det vimlande huset
 börja nu bina med flit, de från oxen stammande, åter.
 Fåglarnes folk med sång uppfyller rymden vida,
 näktergalen i lundars djup och svanen vid flodens bräddar,
 halkyonen i vågornas sorl och under taket svalan.
 Då nu all jorden sig pryder med grönt och träden sig fröjda,
 herdarne spela på syrinx och ulliga hjordarna trivas,
 seglarne lägga ut och Bacchus körerna anför
 och var fågel sjunger och bina honung bereda –
 måste ej diktaren också skönt uttänka om våren?

SEPULCRALE

Tyrus i havets sorlande famn jag bebott, mig födde
 Gadaras prisade land, Syriens Attika nämnt;
 Eucrates' son Meleager, den förste som sinnrikt förenat
 Musernas konstfulla sång med Menippeiskt behag.
 Att jag en Syrier var, vad under, främling, oss alla
 ett hem, ett fädernesland! Chaos vår moder, vårt hem.

PERSEPHONA

Ur en »Homerisk hymn«

Sköna Demeter, mitt hjärta av svällande sång till din ära
 fylles nu ljuvligt, för dig och dottren med finsträckta foten,
 vilken av skuggornas konung borttrycktes plötsligt ditt hjärta;
 fjärran på glänsande äng med Okeanos' döttrar hon lekte
 plockade rosor och krokos av hjärtats fröjd och sköna violer,
 liljor vid flodens brädd, högt strålande, samt hyakinthos,
 mest dock narkissers bedårande blom, som den åldriga Jorden
 sände ur dunkel upp, fulländande Zeus' den hemliges anslag;
 under att se! av den strålande praktens förtrollning betogos
 människors dödliga släkt och de lyckliga gudarnas ögon.
 Se, av var rot uppblommande lyfte sig hundra huvud,
 himmelens sköna välvning all vart fylld med doften,
 himmelen log och marken log och det salta stolta havet.
 Henne förvåningens fröjd bestormade mäktigt, och blodets
 strömmande sötma till kinderna rann, medan ivrigt hon
 bröt med
 handen stjälgar, stjälgar i mängd. – Då brast, då darrade plötsligt
 luftens oändliga glans för den härligas ögon, den mörka

jorden sig öppnade vitt, ur dess dunkel framstormade väldig Hades' behärskare hög med det svarta susande spannet, grep den förskräckta och lyfte på snabba gyllene vagnen. Högt till den bävande eternas valv då steg ur gudinnans bröst det väldiga skriet och ropade högt till Kroniden.

Elegi av Mimnermos

Plötsligt beströmmas min kropp av oändlig svett och mitt
hjärta
skälver, när ungdomens friskt lysande blomning jag ser;
ack för fort, som en dröm förflyger den, snart vid ditt huvud
ålderdom hänger mörk, ruskig, förskräcklig och ful,
ingen känner dig mer, i skymning vacklar ditt ögas
kraft, i skymning din själ vandrar omtöcknad och rädd.

Theognis

Blomma, mitt hjärta, i ljuset dig gläd; snart skola ju andra
människor vandra här över din svartnade mull.

Doch wie der Frühling wandelt der Genius
Von Land zu Land.

Friedrich Hölderlin

Tillägg till Grekisk bukett

(1909–1920)

Platon

HASSELN

Här man planterade mig, olyckliga värlösa hassel,
 tätt invid allmän väg, pojkar till stenkastningsmål!
 Se, mina spåda kvistar och grönskande skott, hur de alla
 hänga bedrövligt ned, sönderslagna av sten.
 Detta var tack och lön för behagliga frukten: i sanning,
 bättre om intet jag bar, eller som ekar och fur!

Theognis

Drick detta vin, som det höga Taygetiska bergets
 åldriga revor oss bragt, vilka gudarnes vän
 Theotimos, den gamle, planterat på sidan av sänkan
 och svalt vatten dem bar ifrån platanernas lund.
 Drick, och bekymren glöm, de svarta förhatliga spöken;
 ljuvt berusat ditt bröst lyfte sig återigen.

Palladas

Utan förskyllan till världen jag kom; nu måste jag gå den
 hemska svarta väg ned till Hades igen.
 Ve, min moder, vi födde du mig! Ve, bittra öde,
 järnhårda grymma lag, utan förskoning och nåd!
 Intet var jag, så stiger till intets sköte jag åter,
 ömkligt och intigt är allt mänskligt, och tommaste dunst.
 Därför min bågare brädda igen, kamrat, låt oss dricka,
 Bacchos ske pris, ty han är de eländigas vän.

Okänd

Ack, att min fader mig lärt att vakta de ulliga hjordar!
Under de vänliga almarna eller den trygga klippan
sutte jag då och spelade tyst det bekymrade sinnet
sakta till ro. Låt oss fly ur den glänsande staden, o Muser!

Fragment av Sappho

Eros, lik vinden, som störtar sig på bergets träd,
bredde ut min själ.

DEN FÖRÄLSKADE FLODEN

Efter Moschos

Alpheus, lämnande Pisas stad, sig tvärs genom havet skyndar
till Arethusa hän med svallande famnen full av
skänker: friska olivträds glänsande löv och blommor;
djupt under havets böljor han borrar sig väg och brusar
mäktig åstad – ej blandas de bägge främmande vatten,
havet ej anar floden som ilar inunder dess botten.
Eros, betvingaren, detta har lärt den förälskade floden,
Eros, bedåraren, full av list och förskräckliga anslag.

LEJONET

Efter Leonidas

Jagat av hagel och snö och den dånande vinterorkanens
 bistra förskräckliga brus, kom i den becksvarta natt
 ned ur skogen ett lejon, trött och förhärjat av stormen,
 steg till herdarne in plötsligt bland getternas flock.
 Desse, ej mer för getterna sörjande, men för sig själva,
 stumma i bävande skräck bådo till räddaren Zeus. –
 Lugnt avvaktande stormens slut det nattliga djuret
 satt bland getter och män; drog sina färde till sist.
 Tavlan på ekens stam uppfäste herdarne tacksamt
 offrande gåvan åt Pan, bergstraktens skyddande vän.

HERDEN

Efter Leonidas

Ensamma kommo i kväll av sig själva, betäckta av snö och
 hagel, i mörkningens stund korna till stallarna hem.
 Ve! i den dunkla skog Therimachos sjönk i djupa
 sömnen vid ekens fot, rörd av en ljungande blix.

Från Pindaros

Lätt sluter sig för mig bekransnings dunkla rund! Dröj!
 Till guld och till vitt lysande elfenben mig hämtar Musan
 ur havsdagg liljeblommor.

Från Pindaros

Ej kan du bestiga himmelen, dess hårda välvning!
 Dock, vad stort är, vad härligt den dödlige tillstatt
 nått har *han* med väldig färd.
 Icke på skepp, heller ej till fots finner du vägen
 till Hyperboreerna, de underbara.

Menandros

I

Tro mig Parménon, lyckligast är den,
som utan sorg har världens storhet sett, och så
strax återvänder dit, varifrån han kommen är.
Sol, som oss lyser gemensamt, stjärnor, eld och hav
och skyarnas tåg –: om hundra år du lever ock,
du ser ej ädlare syn än dessa höga ting.
En marknadsdag är tiden lik, – vad finner du där!
Trängsel och schackrande, tjuvar, tärningsspel och
strunt;
den fortast möjligt ger sig av, han undgår bråk
och har sin börs i behåll.

2

Ja, är det så, o Tróphimos, att utvald du,
och ensamt du allen, till olycka är född
bland alla dödliga, och detta har en gud
intrigerat hop åt dig –: visst har du rätt och fog
att klaga. Oförsäkt! I sanning, exempellöst! –

Men har vad hänt dig hänt dig efter samma lag
 som över oss alla råar här under eterns valv
 – du hör, jag håller på bli tragisk... nå, välan,
 så kunde det bäras väl med *lite* mer förnuft,
 och – summan av det hela, min vän: du är människa.

3

Ack, alla djur, tro mig, de äro visare
 och lyckliga långt mera än vi människor!
 Se bara denna åsnan här, som alla djupt
 förakta och kalla ett erbarmligt stackars kräk:
 vad naturen gav av ont det får han bära, ja,
 men lägga börda till börda själv, nej, nej, min vän,
 det är han inte dum nog till ändå som vi,
 som så skickligt räkna ut, hur till nödvändigt ont
 vi måtte lägga till så mycket som möjligt själv
 som av naturen ej oss krävts; vi ängsla oss för
 en dröm, ett ord, ett intet, vi täras upp av hat,
 av andras tanke om oss, bekymmer, sed och tvång –
 vad ha vi ej försökt, att vi måtte hjälpa till
 naturen med dess alltför ringa mått av kval!

4

I mänskans makt är allt, med vilja och med mod:
 rik blir den rikdom vill, av vishetsvilja vis
 blir filosofen, stark och frisk den starkhet vill.
 Ett enda finns som du aldrig når med makt och mod:
 att alltid vara glad. Ty även i vist är kval.

5

Hör upp med ert »förnuft«! Jag är led därvid, – förnuft!
 Vad är förnuft mot Tyche – kalla det vad ni vill:
 guds ande, öde och väder och vind... Ett, *ett* är visst:
 att Tyche rår och styr och bär och regerar allt
 och mänskoklokt är dunst och rök och kvalm och snack.
 Tro mig, allt vad vi räkna ut och spekulera fint
 och tala och ta oss för, allt, allt är Tyches verk,
 hon har oss präntat in som en bokstav i sin bok,
 hon är gudomlig föresyn och styrsel och råd och plan,
 och vad det nu heter allt i era tomma ord.

6

Du är människa, min vän. Betänk, och lär med flit,
 att ej med ont du öke ont: det nödvändiga
 är fullt tillräckligt.

7

När fattig talar sant, av ingen blir han trodd.

8

Bär och fördrag: var tyst. I tiga är en makt.

9

Allt skönt förstå: vad bättre kan en mänska ges!

10

Rätt ord fördriver kval och läker själens sår.

11

Säll den som vet och vet med fromhet vad han vet.

12

En människa! Vad hövs mer ord! Allt sägs i det.

13

Ej fåfängt mening sök i blinda Tyches verk.

14

Den är den starkaste man, tro mig, o Gorgias,
som orätt bära bäst förstår och tiga stolt;
far upp med bittert och häftigt mod: du vinner blott
att alla tydligt se du är en liten själ.

15

Du är mänska – minns, och aldrig bed om smärtlöst liv
av gudarna, men bed om storsinnetens kraft.

16

En människa dock, hur skön, när hon är människa!

17

O dåre, du som säger – och dra'r upp ögonbryn –
med viktig min ditt »får väl se!« En människa! *Du*
vill *se*...

18

Var mänska har en genius god från födslens stund,
 en livets gode mystagog vid sidan städs
 som följer troget; min vän, du skall ej tro på dem
 som säga mänskan ock har fått en genius ond,
 en fiende till följe.

19

O trefalt osäll den,
 som maktstolt sväller, pösande av sin förtjänst!
 Djupt, djupt han mänskans hela väsen missförstått.

20

Gud är i sunt förnuft; den vishet följer skönt,
 för honom är där tempel och orakel överallt.

21

Att manligt bära Tyches oförnuft hav mod!

22

En människa! Du mänskligt bäre mänskligt. Vad mer!
 Det gemensamma gemensamt.

23

Följ guden först. För det andra: Tyche stå ej mot.

24

När mänska orätt skyr, är mänska vorden gud.

25

Vill livet du leva skönt, förakta vrånghet se.

26

Lyd fritt och tjäna fritt, och du är vorden fri.

27

Tro mig, Parménon, vad detta livet har av gott
det växer ej som träd ur en och samma rot,
nej, strax upptill förent är alltid roten ont.

28

Med den som tänker rätt är Tyche i förbund.

29

Att älska mänskorna – ej lätt! Ett medel finns –
har du prövat det? Har du försökt att – *vara god?*

30

Att alltid vara vis är heller inte vist!
Nej oförnuft vill också till... en och annan gång.

Prosadikter och dithyramber

(1907–1911)

Beatrice

Här vill jag låta dig växa upp i mitt sinne i kväll, du nobla blom-
ma ur mörker...

De låga bergen mörkna. Deras tunga orörlighet kommer när-
mare och närmare; den kännes på hjärtat som kval, som en dov
lidelse, som stelnat i sinnet. Det är vår och stora lysande sälgar
stå fram ur dunklet, det är ljust av vitsippor under ekarnes bara
sköna kronor. Men den är mig så främmande denna natur att
jag ej känner dess vår, jag förstår ej dess själ, jag har en känsla
som kunde det vara en dag sent på hösten, en kväll vid vinterns
början.

Här vill jag låta dig blomma i min själ, du längesen glömda,
jag vill känna livet varmt åter genom dig, ty mitt hjärta fruktar
sig och förtär sig i sin ödslighet, jag vill *leva*, jag vill åter en
gång leva genom dig.

Genom dalen susar bäcken, men dess vatten syns ej mer; jag
vill låta den sjunga till mina tankars färd.

*

Var det den hemskaste gatan i hela den hemska staden? Lömsk,
benrangelsvit i vårkvällens skymning! Så ligger den nu i detta
ögonblick där nere i oändligt fjärran, bortom havet. Och de
blåa gnistorna i spårvagnsskenorna... och mitt hjärta, mitt hjär-
ta, jag ser dig ligga på den benrangelsvita gatan!

*

Ljusstrålar ur ditt anlete! Marmorljus. Men jag såg blott han-
den. Längre, längre såg jag intet annat än handen. Vad är under-
bart om ej handens djupa skönhet! Säkrare än ögat, bländande
som uppenbaring, talar själen i handen.

Jag kände den doft som jag känt när jag först stod inför Botticellis änglar, jag kände den doften vid åsynen av din hand.

Och mitt hjärta sjöng: livet har välsignat mig. Ack, livet *måste* ju välsigna mig, ty vem tillbad som jag! Vem led som jag av att icke kunna älska livet!

Hur bestormar du mitt hjärta, minne. Jag vill vila mig vid det sköna suset av bäcken där nere i mörkret. Jag vill luta mig till den svala klippan. Hur bestormande, hur väldigt kom livet åter! Min själ låg öde hela den gråtunga dagen. Och det främmande landskapet låg stängande för allt, jag såg mot intet. Och nu: mitt inre är en doftande vårnatur. En källa rann upp plötsligt, och blommor slogo ut. Jag lever.

*

Men vad kan jag säga mer om din hand? Om jag än fyllde sidor, kunde jag ej säga mer än vad detta enda ord: Botticelli. Och jag gick den tiden och bar med mig alltid Botticellis härlighet. Jag diktade om människor långt innan jag sett andra än hans. Jag flydde dit upp till dem ur dammet och kvalmet, och mitt hjärta blev skönt och tillbedjande åter.

*

Ett Hades förekom mig denna trakt av den väldiga staden. Men ej ett Hades som det sköna bleka, hellenernas Hades. Ej drömmande ängder av sorgsen prakt – den blonda Persephonas rike. Men solskenet föll livlöst och vitt över murarne. Skyar syntes aldrig på himmelen – blott tungt grått valv som tjocknade kolblått, flammigt mot horisonten.

Kyrkogårdar lågo här tätt, men av dödens frid och sorgsenhet fanns intet i trängseln av de fula kullarna, där pappersblommor ruttnade i regnet. Dödens smuts och vämjelse låg stinkande över gatorna. En regnförmiddag kände man det starkast; när

likvagnarna, de svarta låga likhusen kommo körande genom de slippriga gatorna... Och de svarta järnvägstågen larmande högt över fulla av människor, fulla av heta, skrattande, ångestfulla, darrande människohjärtan.

O, fula, vidriga död. En regndag skall jag färdas här själv. Detta svarta sotregn skall drypa på min grav. Dessa svarta tåg ila över mitt hjärta, fulla av skrattande, spelande röda hjärtan. Och kan mitt hjärta drömma om något skönt Hades här i detta smutsiga ruttnande myller – stilla ängder av sorgsen vila, den blonda Persephonas rike?

*

Men i dina ögon var Livet, det ädla, djupa. Där var det rena ljuset, det segrande ljuset av själen, och min själ badade sig som bland rosor, när den försjönk i dina ögon. Hur skönt, hur hemlighetsfullt, meningsfullt att det ädla får blomma så i djupa nöden, i last och låghet. Min själ lutade sig glatt till livet, viss om sitt säkra samförstånd.

Rosor, rosor... din kind är ju sval som snö och rosor. Jag kysser leendet av din mun, leendet av dina tänder, de små lustiga tänderna.

Vid ån och havet

De satt vid ån – där ån gräver sig ut genom sandbanken i havet. Havet blinkade, salt vått – som stjärnor i höststöcken. Alla septemberdagens dofter – – – Mentha – –

I den snövita flygsanden –

Det var ingenting hos *dem* som tog mig, men platsen verkade *mytisk*. Balladens genius kunde suttit där. Skånes muser och gratier...

SÅ BARNSLIG är människan. En dag var han så föga lycklig, att han beslöt att ej uppleva dagens slut. Vandrande på havsstranden, befäste han sig mer och mer i denna tanke. Då fann han ett ovanligt stort stycke bärnsten, uppkastat av stormen – och tanken på att lägga det bland sina papper där hemma väckte en svag lustkänsla i hans sinne, vilken gav en stöt åt andra slumrande och halvt döda. Kanske var det också den vackra analogien: stormen som kastar upp smycken – havets och lidandets, nog av, en dager hade fallit in på hans själs ödekust, och småningom kom livet igen – svalt och tyst... så svalt och tyst...

Ur Vae soli

Vad jag älskar dem, dessa mörka, slutna, regniga eftermiddagar vid sensommarens ingång! De väcka i mig längtan efter den tysta, trygga vintern, hän mot *den låga, dunkla porten*, som Jean Paul säger. Jag längtar efter mörkret och stillheten i de avlödade parkerna under en tyst novembereftermiddags låga himmel. Ja, jag längtar efter dig, enformiga, förtroliga natt, jag längtar efter din lugna stämma, jag längtar efter dina ensamma ord; min själs vän, min ende förtrogne, jag längtar efter dig, Natt.

Falsterbo

I

Man vandrat på heden mörka,
där blåsten bitande for;
fjärran på udden lyste
fyren i kvällen stor.

Så sjönk ur blåst och kyla
man ner i blidan ro
mellan de gamla husen
och de gamla träden i Falsterbo.

Och runtom ljussken stilla
inne i skymning stå,
medan höstkväll sakta faller
sagolik och grå.

I djupa sanden tvingad
till saktning snart med makt,
din fot nu måste hejda
sin snabba vandrings takt.

Här saktar sig din tanke
vid ljus septemberdag
och vilar lugn och rolig
likt havets andedrag.

Det är som ville själen
här inne ljuvligt domna,
från vandringar och villa
och hela världen somna.

2

En solbländande frusen marsdag – –
många år sedan – –
den frusna vita sanden
stod hård i sin vall
med blågrönt gräs i stranden:
blå skugga föll därpå
lik skugga på snö
en solblixtrande midvinterdag –.

Men över de frusna hedarna
klang det stilla, jublande
långt, långt bort
av lärksången.

Ensam i stranden och tyst.
Flygsandskorn
gnistrande kallt och vasst –
blått i skuggan
som snöstoff på frusen skare.

LYRISKA KONSTENS heroer! Av livets oändliga sötma
strömmande fullt är ert bröst; honung ur bittraste kval
lärde er mun att suga, med stjärnsken beströdden I Hades.
Hjärtats oändliga natt log utav Gratiernas nåd.

Verser tillägnade
bildhuggaren Johannes Collin

I

Ack livets röda blomma av blod!
På din kalk det glimmar
dagg och honung,
din mun är med stoft av honung ljuvlig,
läpparna dö av salighet
vid din kyss och din anda.

Ack livets röda blomma av blod!
Din doft den heta
strömmar i konstnärns ljusverk,

dunkel i purpur blommar
djupt djupt i hans hjärta.

Ack livets röda blomma av blod!
Din kyss till odödligt sporrar –
och bränner till döden vår vilja!
Din kyss på hjärtat lågar
med omättlighets törst. –
I din kalk att stöta,
förtäras, förtäras
i jubel och skräck...!

Välj! Välj! inför viljan det flammar:
välj odödliga livet, välj leva i hjärtan till evigt,
välj tigande frysa,
med kallt mod
hän i ödsliga rymder vandra
med glansen av mäktiga viljan – –.
Ack livets röda blomma av blod!
Eller är förgäves kanske
allt, allt...
vår viljas brinnande mod,
det ärelystna hjärtats feberdröm?
Är det, är det
blott en skugga,
blott ett grymt fantom vi jaga?
Vore bättre kasta, kasta
allt?
Vore bättre bryta
klingan av vår vilja –
glida utan ära
ned, ned
i det svarta djupa stjärnetomma?

II

Åter i natten på ångbåtens däck
vandrar jag fram och åter,
betraktar jag stjärnorna
och de långsamt försvinnande ljusen i Skåne.
Men i min tanke med vemod
jag ser dig, hör dig,
ditt strömmande hjärtas tal,
de rika, de levande orden
som stå omkring oss likt sköna väsen,
springande fram, plötsligt lysande, starka!
Och den doftande våren av din dikt
står upp för mitt sinne
så friskt, friskt
som ljuset i minnet
av en barndomsvårdag –
april dag –
som blåsippknoppar
i solsprängda morgondimman
som frusna och duniga blåna
i den kvällande myllan
på en hasselbusksluttning...!
Men mitt hjärta förbittrat talar:
Allt, allt detta,
som skulle blomma –
en vår, en vår i marmorn! –
det obarmhärtigt dör,
dör ensamt likt det sjuka djur i skogen.
Och ingen, ingen ser.

Köpenhamn

JA, TUNG, GRÅ – som en solkig gata
 i frostiga morgontimman –
 ofta mig syntes livets väg.
 Dock, o hjärta, vad strålande kraft
 begöt dig, då trotsigt du brann
 av skönhetens vilja...! Se djupt genom kvalmet bröt
 odysseiska havsmorgnars sorl.
 Över livets solkiga gata stod
 för den bländade syn
 purpurvingad, i strömmande doften omvärld
 mänsklighetens genius.

Märkisk afton

Berlin-hösten är mild som den skånska förhösten. Den räcker oftast ända till årets slut; fullkomlig vindstilla kan vara rådande veckor i sträck. De torra raa östanvindarna, som äro förhärskande under större delen av det övriga året och komma främlingen från Norden att bittert längta efter havsluft och havsklimat, har man föga eller alls ingen känning av på efteråret. Och naturen omkring Berlin är aldrig så tilltalande som på hösten.

En novemberdag – att vandra i det tunga, mörka märkiska landskapet, det är läkande, stillande för sinnet. Himlen är till färgen som järn, men hög, fast dunkel. De svarta tysta vägarna, med djupa fåror i mitten, sträcka sig snörrätt ut genom den ljudlösa furuskogen.

En sådan kväll föll Heinrich von Kleist här ute. Det är trakten mellan Berlin och Potsdam. Strax vid stora chaussén, ett stycke inåt skogen står den vita våarden bak höga svarta galler.

De klena furorna susa så andetyst i skymningen. Fjärran är Berlin, det vita, brusande Berlin i evigt ljus. Endast det lilla Potsdam strax nära kastar upp en blek ljusning över skogsranden. Man vandrar vidare i den milda skymningen, in i den lilla staden, som öppnar sig med stora bleka folktomma gator, där det känns underligt att gå, när man gått så länge endast i stora människomassor. Och den breda lugna vita vårdan där ute i skogsskymningen med det ensamma namnet på höjer sig som ett fridsmonument för ens själ, fjärran från livets och vansklighetens böljor. Den breda vita vårdan lyser så kyligt och hårt som en överlägsen blick, som genomsådat all livets intighet och föraktfull vänt sig undan. Den följer mig då jag sitter i tåget igen, hem till Berlin, den följer mig i gatornas skälvande ljus, som är vitt som döden och marmorn.

Skåne

Är det endast ett självbedrägeri, ett utslag av det allmänna begäret hos människan att evigt vara en laudator temporis acti – eller ligger det något i det, att för mig den tidiga perioden av den skånska diktningen står så härligt beglänst av ett vårligt, lyckligt ljus...? Trots så mycket mörkt, ödesmörkt.

Det stiger upp för mig en ensam lantgård, i en söndagsmorgon tidigt på våren – en februaridag då man bara ser på havet i horisonten, att våren verkligen är nära – inget alls annars; allt är så svart, tyst, väntande tryggt. Och på den ensamma verandan, under de orörliga skyarna – mjuka, mörka, som glans under dunkla ögonhår – står en ung hög människa och skådar med ett lyckligt drömmande uttryck, med en vällustigt stilla glädje ut över de svarta åkrarna – mot horisonten, mot havet, mot våren bortom havet: Ernst Ahlgren eller Ola Hansson.

I stunder av tvivel, hopplöshet, kan den bilden komma upp för mig som en stilla solrämma, ett framtidshopp, en möjlighet, ett budskap om den våren som aldrig kommer men dock gör att man lever – lycka. Och tanken på ett samband med ädel strävan hos klara djupa starka människor breder en vårdager i sinnet.

Vid dina ögon stiger det upp i mig en dröm –

Vid dina ögon stiger det upp i mig en dröm,
 drömd i en natt en gång
 av olycksdunkel, av djup rädsla: –
 från den mörka nejden jag vandrade i drömmen
 upplyfte jag mina ögon – och se!
 Vintergatans vita töcken,
 som dallrade över de dunkla fälten,
 var nära mig – och slog ut –
 varje hop, varje grupp av töcken
 till fulla klara stjärnor,
 som Jupiter eller Venus så stora;
 två klara månar summo
 ut mot horisonten långt bort,
 av ett sken likt gyllene dagg
 eller lysmaskskens längs en väg i en bokskog:
 blekare och mindre än jordens måne...
 jag var borta i en främmande nejd av himlen.

Staty –

Nu mörkblå molnen strömma
 på kvava sommarhimlen upp;
 de höga trädens kronor skymma
 och susa, susa långt och tungt.
 Vad vill din blick, ditt ögas vemod säga?
 Var fick den all sin stumma
 djupa förebråelse:
 mig är som såge livets egen
 sorgsna fråga ur din blick,
 o gosse med den klara min.

Det sam en ballong –

Det sam en ballong där uppe i höstdagens oändliga klarhet. Vit
 som en svan gled den undan, snabbt, bort över staden.

O framtidens människor, vilka nya kval, underbara känslor,
 vemod och fröjder skola genombäva era hjärtan! En gång skall
 en man vandra här på denna gata med sorgen i sitt hjärta över
 en brusten dröm. En morgon som i dag, en gyllene höstdag,
 bland glada, vimlande människor. Och kanske skall hans öga
 stanna på ett av de simmande vita skeppen där uppe i den gyl-
 lene rymden, kanske skall hans tanke ana i det lyckliga, festligt
 glidande triumferande skeppet där uppe bland alla de otaliga –
 sitt hjärtas förlorade vän.

O framtidens människor, vilka nya kval, underbara känslor
 skola genombäva era hjärtan!

Det skymmer till helg

Över den stora parken sjunker vårens skymning.

Träden, som lyst i sin vårskrud hela strålande dagen, stå stumma, slutna, liksom drömmande inom sig själva. Magnolians stora blommor blicka emot den första stjärnan: stilla, orörliga, liksom halvslutna ögon.

Barnen gå hem. I morgon söndag, helgens klang och ljus. De vita jättelamporna tändas längs chausséerna. Snart allt tyst, allt tomt. Träden rysa till i den första nattkylan. Allt tomt. Blott en husvill på en bänk. Huvudet sjunket tungt mot knäna.

Det skymmer till helg.

Havet lyser –

Havet lyser där fjärran.

I stjärnornas bleka glans, i augustinatten,
blänker dess lugna yta.

Viskande, sakta dyningen susar.

Stranden öde. Vägen är tom –,

endast en fjärran i natten vakande,

endast hans sömnlösa själ

svävar – en osynlig fågelskugga –

över åkerns gråa skylar.

Du kyliga, brännande Mars –

Du kyliga, brännande Mars –
din kväll ångar av sträva dofter i den bruna skymning;
men din morgon är doftande som av violdoft,
som den kvällande myllan på en hasselbusksluttning,
där blåsippknoppar
frusna och duniga blåna
i solsprängda morgondimman.
Du kyliga, brännande Mars –
Horernas doftande gemak du upplåter.
Upp störta livets portar.
I människornas blod
frusar din heta kyla.

BÖCKER OCH VANDRINGAR

(1910)

Efter Leopardi

Till annat studium vill min håg jag vända,
ett mindre vekligt, och begrava däri
det öde slutet av järnhårda livet.
Den bittra sanningen och alltings öden,
dödlighets och evighets, vill jag efterforska,
och till vad ändamål, varför belastat
med jämnens börda mänskosläktet lever,
till vad för slutmål ödet och naturen
oss driver hän – och för vems räkning, för
vems nöje väl eländet blivit till! –
betrakta lagarna, varunder välver
sig detta gåtomhöljda universum,
som andra prisat högt och jag beundrar.
Så skall jag se att sanning, om ock bitter,
är lisa när den ses; och om man sedan
vad jag om sanningen förkunnar mottar
med dumhet eller köld – det rör mig intet,
ty i mitt bröst är längesedan utsläckt
den ärelystna dröm: av alla drömmar
den tommaste, ja tommare än lyckan
och blindare än kärleken och ödet.

Människans ande

I en smutsig, dunkel gata såg jag en människas anlete darrande
av sorg bredvid begravningsvagnen. Grått och fult var allt
i denna trakt; rymden söndersliten av pinande, skärande ljud.
Tåg rusade fram på en högbana, svarta dånande med dunkelt

glödande rök. Tunga arbetsvagnar, vagnar lastade med lump och avfall foro larmande fram över den ojämna stenläggningen. Anleten härjade av lasten, utmärglade av svälten mötte ögat ständigt i denna trakt; barnens kinder voro slappa och gråa, deras ögon matta och djupt liggande i sina hålor.

I den smutsiga dunkla gatan såg jag en människas anlete darande av sorg bredvid begravningsvagnen. – Hur furstlig, hög är människans ande! Vilket sällsamt språk talar själen i jordens elände och låghet! I denna hemska skymning, söndersliten av pinande ljud, krälände av smutsiga, äckliga ting, skred en underbar ädel främling fram. Hans blick var brinnande av mäktigt talande glöd. Vid dess smärta var det som hade en källa runnit upp, som hade eviga liljor utandats sin doft.

Skönhetens strålar

Jag ser i en människas blick. Skönhetens strålar – över mörka djup darren I uti min själ; i svarta vatten speglen I ert ljus. Hur bävar er bild i djupets mörker! Skönhetens strålar – aldrig stillas längtan i dens bröst som skådat eder. Som spindelväv brister livet vid hans grepp. Aldrig fann han mark att bära honom. I alla ting för honom en strålände avgrund; i lyckan ett avsked, i segern – ett sting i smärta över plötsligt förlorat. Allt vad han levat – hunger och törst efter evighet.

Korset

Nu blommar det i skogen. Bergets kala hjässa ligger överfluten av ett silvervitt ljus. Blått svävar firmamentet, blekt som stjärnljus, tunt som en ängels skugga.

Nu blommar det i skogen. Jag kan känna det ända här inne i den smutsiga gatan i den stora töckniga staden. Jag kände det i dag så plötsligt, där jag kom i den fattiga gatan, jag hörde det på ekot av barnens röster mot de kalla höga husens väggar, jag förnam det på det doftande ljuset.

Nu blommar det i skogen. Mina ögon äro förlorade i dess fagra djup, där jag vandrar med huvudet sänkt. Och se! Har ej ängeln gått fram över själva den sotiga smutsiga staden? Eller vad skimrar, vad tindrar för mitt öga, där jag vandrar med huvudet sänkt – vad skimrar där i solen på den smutsiga gatan! – Vackra vita tindrande kors, tappat av ett barn ur läxbokens gömma, rörd tager jag upp dig från den smutsiga gatan – du blomma ur mörker, du blomma ur smärtan och nöden.

Nu blommar det i skogen.

Gentiana

Vackra blomma, plötsligt lyste din djupa klocka emot mig, då jag vandrade i kvällens skugga – en främling i fjärran land.

Vackra blomma, i kvällens tysta timma hälsar jag dig vek. Hur kom du en gång mitt hjärta att bäva av fröjd som gosse! Hur försiktigt, med huru omsorgsfull hand lösgjorde jag dina fina rötter ur sanden! Vackra blomma, kunde din djupa klocka ännu – tonande mörkblå i aftondjup tystnad – kunde den ännu klinga till mig – frid, barnslig glädje!

Nattvandring

Det är svart djup septembernatt. Den smala grå vägen mellan grå tysta fält skymtar knappt. Skylarna prassla osynliga. Havet susar på avstånd.

Nu ett mörkt, djupnande svart bälte – oöverskådligt, väldigt, böljande, brusande, stjärntomt – härligt.

Havet?

Hemlighetsfullt viskar mörkret.

Du vita gråa bränning – – var gömmer du dig! Varför lyser ej snart ditt svall, ditt dova svall, som fyller mina öron beständigt?

Då sjunker med ens foten i svart, djup mossas. Det doftande ljungfältet andas omkring mig – varmt, susande, viskande...

Lik

Varför är det så vitt i mitt rum? Varför faller våreftermiddagens solljus som en ande på mitt bord? Varför lyser det genom märmg och ben i mig – varför känner jag det på mitt hjärta – ljuset – som frätande gift?

Varför är det så vitt i mitt rum?

I mitt rum vilar en död.

Hennes händer äro vitare än jasmin; från hennes anlete faller ljus i mitt hjärta, ett dödligt, förtärande ljus, som bränner mitt blod vitt.

Ve mig, när natten kommer! Då växer det förtärande skenet från hennes anlete, då ökas dess dödande styrka. Jag vill befälla min ande att blomma fram ur sina hemligaste djup: rosor, mörka, svala rosor – jag vill hölja hennes händers jasmin med de mörka rosorna, jag vill släcka hennes anletes förtärande ljus i de svala rosornas mörker. Jag vill befälla min ande att blomma.

Stjärnorna

Om natten vandrar jag upp på höjderna av ön – för att vara ibland stjärnorna. Hela dagen har solen bränt på den trädlösa ön. Hela dagen har min själ svidit under det förgångnas minnen. I böckerna sökte jag glömska, svalka. *Agélastos, ápastos...* sjöng för mitt hjärta den åldriga Hymnen, som jag älskar som Bibeln, som tröstar mig likt den. När skuggan föll på muren med rosorna där ute, tog jag åter fram den; ty den är en sång för skymningen, en sång för den hemlöses skymning i främmande land – sången om Demeters sorg.

– Hon skrattade icke, hon åt intet; hon satt vid brunnen i solnedgången, förtärd av sorgen.

Varför trösta forntidens dikter, varför lindra de så underligt? Var han en hemlös man, som diktade denna sång – en kväll då han satt och såg in i solnedgången? Sände han den ur fjärran som ett budskap – det orofyllda hjärtats budskap? Vem uppfann en gång skriftens konst? Var det ej en skeppsbruten i främmande land?

Hur daggigt doftar skymningen i dessa ord, hur sommartungt, kvällstungt deras vemod. Kring vart ord som en tung gloria av den fallande aftonens glans. Denna kvällstunga skönhet, strålande upp till mig från sin hemlighetsfulla strand bortom oceanen av årtusendena, gör mitt hjärta lugnt. När natten kommer, vandrar jag upp över höjderna av ön. Och min själ är sval och fridfull. Jag är bland stjärnorna, jag vandrar bland stjärnorna.

Hades

Ett Hades förekom mig denna trakt av den väldiga staden. Men ej ett Hades som det sköna bleka hellenernas Hades. Ej dröm-

mande ängder av sorgsen prakt – den blonda Persephonas rike. Men solskenet föll livlöst och vitt över murarna. Skyar syntes aldrig på himmelen – blott tungt grått valv som tjocknade kolblått, flammigt mot horisonten.

Kyrkogårdar lågo här tätt, men av dödens frid och sorgsenhet fanns intet i trängseln av de fula kullarna, där pappersblommor ruttnade i regnet. Dödens smuts och vämjelse låg stinkande över trakten. En regnförmiddag kände man det starkast; när likvagnarna, de svarta låga likhusen, kommo körande genom de slipp-riga gatorna... Och de svarta järnvägstågen larmande högt över, fulla av människor, fulla av heta, skrattande, ångestfulla, dar-rande människohjärtan.

O, fula, vidriga död. En regndag skall jag färdas här själv. Detta svarta sotregn skall drypa på min grav. Dessa svarta tåg ila över mitt hjärta, fulla av skrattande, spelande röda hjärtan. Och kan mitt hjärta drömma om något skönt Hades här i detta smutsiga, ruttnande myller – stilla ängder av sorgsen vila, den blonda Persephonas rike?

*

Men i dina ögon var Livet, det ädla, djupa. Där var det rena ljuset, det segrande ljuset av själen, och min själ badade sig som bland rosor, när den försjönk i dina ögon. Hur skönt, hur hemlighetsfullt, meningsfullt, att det ädla får blomma så i djupa nöden, i last och låghet. Min själ lutade sig glatt till livet, viss om sitt säkra samförstånd.

Rosor, rosor... din kind är ju sval som snö och rosor. Jag kys-ser leendet av din mun, leendet av dina tänder, de små lustiga tänderna.

Misär

Äntligen, i soluppgången, föll han i sömn. I gräset hade han ej kunnat vila, ty det stod genomdränkt av daggen, och kallt nog var det ändå. Han kastade sig på en bar fläck. Det sved i bröstet, och hjärtat stod hårt still och sprängde. Som en knytnäve.

Solen kom röd genom dimman.

Han visste ej hur långt han kommit ut från staden. Här var en kyrkogård. Svarta tåg gingo fram och tillbaka över slätten, som begränsades av husmassornas taggade baksidor. Han hade huvudet på en hög brunvissnade palmgrenar och döda blommor, som vräcks ut vid kyrkogårdsmuren. En äcklig vit lilja låg klibbig därunder – och band med guldinskriptioner och visitkort slängda runt om. Där låg han på de dödas avskräden och förbannade småfåglarna, som sjöngo i glädjeraseri i söndagssoluppgången.

En berusad arbetare kom sjungande och pratande för sig själv där nedifrån, men då han mötte den pinade blicken ur det döds-vita ansiktet, tystnade han – och en plötslig sympati sken upp i hans spritförhärjade drag.

Hjärtat tog fart så småningom. Men han kände det som våt snö i bröstet. Och fåglarnas kvitter skar i öronen. Det skar som vackra minnen skär, och han sökte vända bort tanken skyndsamt, rädd som för en fara.

Men i drömmen blev det natt. Han kände ej längre solen svida i ögonlocken. Han kände som om en mjuk fin hand låg för hans ansikte. Hela hans dag var ju en längtan efter natten, efter att försvinna, bli dold för människornas blickar. Ännu i sömnen sträckte sig hans själ efter natten.

På gatan

Det är den stora »Strada Vittorio Emanuele« i Venedig. Klockan sex på eftermiddagen, en vårdag – men det är blekt och halvtöcknigt i solskenet som en solskenskväll på en vårdag uppe vid Sundet – som en kväll i Köpenhamn...

Det är arbetarnas gata denna. Den fortsätter den stora Rivan med sina många främlingshotell. Man går den när man vill till »Trädgårdarna«, den vackra anläggningen av Bonaparte.

Mannen med polenta-fatet gör sin rond. Det är alltid en särskild stämning över gatan, när polenta-mannen uppenbarar sig. Då glömma barnen att leka. Från när och fjärran komma de springande.

Men på den låga trappan vid ett av de små husen sitter en 11–12-åring ensam och betraktar med en underlig föraktfull min de andras trängsel kring mannen med polenta-fatet. Han har bara trasor, trasor på kroppen – men en gestalt som är sprungnen upp ur kärleken själv: en sådan gratie i allt. Vilken klyfta mellan honom och de andra! Vilken ras, vilken adel i blod och hud och lemmar; hur fint detta huvud, denna ädla tunna huvudskål! Och pannan – som skapad för musik, verser, Dantes verser... Så kan Dante ha sett ut – några år före »Vita Nuova«!

Vem var han? Jag går in i »Trädgårdarna«, in under de härliga platanerna. Kanske var det bara en illusion. Om tio år är han som de andra. – Nej, bort all skepsis. Det *är* stjärnljus vid människans huvud! Människan *är* gudomlig, tillbedjansvärd i sin stolta misär. Kanske var han en härlig av anden! Han såg på mig åter; jag vågade knappt möta den allvarliga blicken.

Den botade förälskelsen

En dag hörde du ditt förtroende om din själ – plump, förfalskat, vanställt – från en främmandes, en stupid människas läppar.

Och med ett brast förtrollningen. Du var botad för alltid.

Men hur meningslöst allt nu! All din andliga ambition hade du satt in i din kärlek. Och den dog nu med kärleken, plötsligt. Ambitionens solljus, det bästa i livet – den som håller själen öppen mot evigheten ständigt, den som räddar från svindeln, ångesten, den som gör allting lätt, tvingar det tunga till rörelse, det som vill stanna och kväva – livets enda friskhet, enda styrka, enda välsignelse: plötsligt dog allt. Och du famlade i det oändliga mörkret, det osaliga meningslösa.

Svartsjukan

Jag har vaknat. Det är natt. Som en tiger sitter sorgen på mitt hjärta.

Det farliga uppvaknandet! Som ett vilt djur som legat lurande och vaktat, störtar sig minnet över en. Värnlös ligger man där. Man säger sig: nu borde jag rusa upp, värja mig – men man ligger som under ett berg, man kan icke röra en lem. Och berget får ligga där på mitt hjärta, som tigger att få dö, men icke kan. –

Måste ej en absolut ond princip ligga bakom en värld som har att uppvisa något så djävulskt! Så tänkte jag i den sömnlösa natten – tänder ljus, släcker, tänder igen, övertygad att ett hjärtslag måste drabba mig i nästa ögonblick. Ty med ett Mont-Blanc över sig av kval har ännu ingen mänsklig hjärtmuskel härdat ut! Och en bölja av diabolisk glädje stormar genom mig vid tanken på förintelsen.

Det anklagade hjärtat

Efter en lång ensamhet i stilla fridfull natur, förmildrad av en enda människas sympati – hur förkrossande kan ej den stora ensamheten i en stor stad falla över sinnet! Hur växer ej i minnet känslan för denna människa, känslan som förr endast var en halv, en flyktig värme för hjärtat – den kan låga upp nu till lidelse och själen förvirras inför en så plötslig förvandling. Och man tänker på det nyktra avskedet i den trista morgonen man satte sig på tåget för att aldrig återvända: hur var det möjligt, frågar man sig, att mitt hjärta icke öppnade sig till oförbehållsam känsla, hur kunde mina läppar uttala kalla, banala avskedsord i stället för levande kärlek? Och i larmet där man vandrar, utan hem i världen, med bekymmer och farhågor växande sjukligt – som spöken – upp i allt det döda, upp i tomheten, i den mörka heta skymningen – mitt i allt detta döda brinner det upp två djupa mörka ögon ur fjärran, i vilka all själens glans tyckes stråla likt minnet av ljusen en julafton i vår barndom. Hur var det möjligt att jag ej såg detta förr än det var för sent! Du hårda mörka hjärta, dig skall livet aldrig välsigna. Du omättligen vansinniga hjärta, vars begär är endast fly och förakta, besmutsa och håna – du stolta dunkla hjärta, vad finns ömkligare, fulare, tristare än *din* stolthet! – Men mitt hjärta svarar mig med en flamma som ville det brista ut ur mitt bröst.

Sappho

Hesperos! Allt församlar du!

Mörkt är mitt hjärta, mörkret är dess vän. Skuggorna äro dess ljus och vänliga tankar. Min själ vänder hem.

Hesperos! Allt församlar du!

Skald ur forntidens natt, sjöng du en kväll lik denna, sjöng du en sådan stund de ångestförlösta orden? Såg ditt öga likt mitt -: livets spel som en spökdrom – drömd av en dåre? Gick du till Hades självmant i ångest för det tomma?

Hesperos! Svalt är ditt hus vid nattens rand. Allt församlar du.

Arkadisk morgon

Jag har vaknat vid duvornas kutter i skogsbacken. Havet skiner i septemberdagen. Dess glans är mjuk som silvrets, blå likt stållets.

Tyst och tomt är det bland klipporna, där björnbären blåna, svällande och daggiga. Tyst är det under de varma klipporna i vågbrynet.

Vilken sällsam dag! Jag har vaknat vid duvornas kutter. Mitt bröst var genomströmmat av ren, förunderlig klang. Då jag såg i min ande, skymtade jag som i djupet av en källa sångens blom-mor.

Klang, som tonar i mitt bröst, i din stämma dör tiden. Du är evig strand. Evig arkadisk morgon.

Längtan

Jag vandrar i den stora staden. Luften svallar och brusar av ljud. Ljus flämtar, rök virvlar upp i skyar, människor jaga förbi. Stundom ett skratt, hemskt som av de osaligas andar. Jag går som i en gigantisk, sällsam fabrik. Jag kunde gripas av längtan – bort till hav och himmel, till hjärtero och stillhet. Jag kunde gripas av längtan – men längtan sänker sin vinge. Ty hela det strålande, brusande universum är ju blott som en enda sådan

gigantisk fabrikssal. Och aldrig, aldrig i livet, aldrig i döden, aldrig i evigheten skall jag träda ut ur dess portar. Vad tjänar längtan!

Klippan

När natten kommer, då susar mörkret under den höga klippan. Svart, lodrät står den i natten, med foten i vågornas bryn och hjässan uppe vid de kvällstunga molnen. Som ett levande väsen syns den mig om natten, fyllt av det mänskligas hjärta och stämma. Som en sång ur forntidens natt, en psalm, brusande med ord ur livets hjärta.

Och mitt hjärta sjunger till det brusande mörkret, medan molnen brista och stjärnorna gå fram.

Som en eldbrand upplågar människans hjärta och förtär sig. Varje ögonblick förnimmer jag den susande lågan. Hastigt, hastigt flämta de heta andetagerna. Intet skall jag rädda ur den obehagliga elden. Varje ögonblick detta snabba, bedövande suset. Varje ögonblick en försmäktande törstan, ett grepp förgäves om vad aldrig kan gripas.

Vid det höstliga kyliga havet

Vid det höstliga kyliga havet, när förmiddagens spel av blått och gyllne smeker öga och sinne – på en främmande, enslig kust, fjärran från vardag och tyngd – vilka timmar för den drömmande vandraren! Vilken högtid att vandra vid den snabba, klara, strömmande vågen!

Hur lätt rinner livet, hur spelande genom bröstet, hur lätt att älska människorna – när man är långt, långt borta från allt! Hur

tillropen I mig förtröstan, hur uppmuntrande förtroligt er blick ser på mig: hav och vänliga skyar! Hur djupt berättigat känner sig mitt liv bland er. I den dova staden, i gatornas brådska, bland människorna och dagens arma ting, där var den ringaste bättre än jag; där kände jag mig som en främmande, kommen långt, långt fjärran ifrån – som en skeppsbruten, arm och utanför allt; jag var sämre än den sämste.

De tusen källorna i mitt sinne – hur spela de igen. Hur daggfriskt livet, hur daggfrisk det mänskligas eviga poesi! Doftande mänsklighet, bländande mänsklighet uppfyller min syn; gestalter dyka upp i själens blundande dunkelrymd – som sagoaktiga vita jättehavsfåglar ur joniskt böljesorl.

Den nya bostaden

Ångest griper mitt hjärta. Majkväll! Vilken dödstystnad i min nya bostad!

Majkväll! Jag ser i fjärran – fjärran hän bortom städer och land och hav; jag ser en ensam ort i ett nordiskt skogsland. Sjön ligger i ro under bokarnas kronor, och solnedgången lyser in under de allra lägsta lövskärmarna. Är det blommor i gräset...? Jag ser ej, men gräset är ljust, ljust som hår. Jag hör ett tåg komma susande i fjärran. Sakta stannar det under bokvalvet; signalen ekar. Några få människor på stationen, ljust klädda. Deras värld är *där uppe*: där det är dag i hjärtat. – Tåget har gått; långsamt dör ljudet bort, fjärran hän mellan skogarna. Och nu är där så tyst på den tomma stationen att man nästan hör ljuset andas under det klara lövet. Nu är det så tomt på den tomma stationen som det är här i min nya bostad. På den tomma stationen.

Vae soli

I

»En Sechser für'n Hampelmann! En Sechser für'n Hampelmann! En Sechser für'n Hampelmann!«

Hela julaftonen förföljer mig den klagande, förgråtna barnrösten. Jag kom med förstadsbanan, och han stod vid Leipzigerplatz, vid järnstaketet, i det bländande, skälvande vita ljuset, som gör ansiktena så dödligt kalla, vita.

Hela julaftonens vidrighet... den fruktade, förbannade julaftonen... störtade över mig här i människomyllret, bland alla dessa fint klädda och brådiskande människor, lastade med ofantliga paket, med blommor... överhöljda av blommor – blossande hyakinthos, äckliga syrener.

Himmelen är svartblå som järnplåt över Leipzigerstrasse. Klockan är åtta snart, och människomassan glesnar – dämpas av på ett sätt som ljuder så hemskt just här, där livet larmar annars i hög bränning. Och snön faller – till råga på allt en riktig sentimental, storflingig julaftonsnö. Pfui Daibel!

»En Sechser für'n Hampelmann! En Sechser für'n Hampelmann!« Han gråter nu. Jag hade lust att ge den lille djäveln ett mynt, men alla dessa fina människor vidrar mig – jag skulle hellre kunna slå honom i ansiktet för att bli lynchad av dem än låta dem se något sådant...

II

Dystra aningar. Himmelen är tydligt ljusblå klockan halv åtta kvällen. Oblidkeliga vår!

I dag redan fullt grönt på buskarna. Blått och stillt över randen av furuskogen. Och alla vägar äro fulla av söndagsfolk, auto-

mobiler flyga på Königsallée – ner till Hundekhele att äta middag. Hundekhele! Gudskelov, jag aktade mig visligen. Där bör det vara full vår nu; sälgar, svart och brunt, genomskinligt spökhemskt, tunt vimlande dunkelljust mellan björkstammar – – –

Den allvarligaste tiden, den farligaste tiden på hela året, närmar sig med stormsteg.

Kväll, kvav, ljum. Gatorna blå och vita. Den riktiga färgen på själsarenan! Ve den ensamme!

III

Nu blir det aldrig kväll! Den dödsstilla hemska sommareftermiddagen hänger som bly på grå, grå, het asfalt, bokståndens häften gulna och krympa sig, hundarna ligga sträckta längs rännen, stenen, gatan luktar lump, lump.

Men nu, klockan närmas mot åtta – – börjar hettan mildras.

Likblåa husväggarna sända svalka – – men ljuset, ljuset är där...

Där uppe går ringklockan i ett, i ett, hos pantlånaren – det är lördag, det är helgaften!

Där står en liten blek gosse och vecklar upp ur paket: dukar, silverknivar, rester av hemmets svunna välstånd. Nervös och ängslig kastar han snabba blickar åt sidan, när någon av de vändande otåligt tränger på.

I sidorummet med öppna dörr dukas aftonvard.

IV

Pingstmorgonen sitter jag vid brunnen, där barnen lekte runt omkring. Det var den enda plats man kunde uthärda på, ty det var hett av helvetet och träd och gräsmattor bruna, förbrända och nerrukna av dammet.

Det sårade mig i själen att se barn, jag släpade mig ut över det brännande fältet, till andra sidan där det var träd.

Ett par ruskiga djävlar ligga och sova i gräset, medan stora flugor vandra av och an över deras svullna drinkaranleten. Runt om spyor och exkrementer.

Pingst, hänryckningens tid...

V

Varför känner jag det som det var lördagskväll, helgafton? Varför känner jag det så ofta på detta sätt – när jag ser på människorna – när det är vackert? Jag går förbi en trädgård, där många människor, gamla, unga och barn sitta vid ett bord och le och tala; – på väg hem till min gråa gata, till mitt bord där högt uppe med böckerna och papperen. Det är stilla väder och ett ljus som säkert är lugnt, flödande och varmt – för de andra. För mig är det blekt, andligt, Hadesaktigt... jag känner det som ett slags dunkel – så spöklikt, tomt. Och varför förföljer mig barnens skratt och larm? Så skärande, med en så brännande ton i hjärtat!

Jag känner det – det *måste* vara en eller annan förhatlig helgdag, som jag glömt av – vad vet jag! – här i det främmande landet.

Och likväl är det ingen helgdag i morgon. Nej, en helt vanlig kväll mitt i gråa veckan. – Det var endast den gamla gamla känslan – det lömska bettet i hjärtat – känslan att vara *utanför*, som överföll mig i kväll. Och jag skyndar genom gatorna, jag trycker mig tätt till husen och vill ej se; endast en tanke i hjärnan; bedöva dig, bedöva dig! Med sköna tankar, med drömmar, med arbete.

Den själssjuka

Då jag går bland människorna, i dessa Hadesskuggor – de fruktansvärda skuggor, som fallit över mitt liv i dessa dagar – då jag går om aftonen genom gatan och ser friden på människornas anleten, vill jag likväl icke avundas. Jag vill säga till min själ: vilken rätt har *du* att vara lycklig? Måste ej klarhet och lugn fylla dig under dessa stormar av ångest, måste ej stolthet och kraft genomla dig vid denna tanke: jag känner det djupaste djupa, jag är människa.

Måste du ej säga dig: vad är friden hos dessa människor emot den brännande elden i min ande! Vad vet denna frid, denna trygghet om det att *leva*! Vad vet den om avgrundens stjärnor!

Jag går genom sorlet av de lyckliga människorna, jag går genom jublet av barnens röster i kvällens svalka. Jag vet att min boning är full av skräck, att det stirrar fasa emot mig då jag öppnar dess dörr.

Ju närmare smärtan, döden – desto närmare det eviga! Drick i botten – resolut, och den eldigaste styrka skall genomla dig. Den djupaste själsnöd kan njutas – med en viss »spänning«. Allt är gott utom det banala.

Hur kom denna bindel för dina ögon! Vilken demon överrumplade dig! Du vet så fast att du står mitt i solen – att hela livet står mitt i solen –, och ändå svartnar det för din syn, ändå bleknade du nyss ända in i hjärtats rot!

Nej, vänd ej bort blicken! Se i det onda klart, och det måste förskingras som en dimma. Vad är ångest! Det passar för en tasmanier att dö av nostalgie... Finns det något löjligare, osmakligare än att gå under! Finns det något osmakligare än – nostalgie! Vad är väl det »själssjuka« annat än högre medelmåttighet!

Rikta din blick med all skärpa på ångestens fenomen, och du skall till sist avvinna den –: upphöjdhet, underbarhet – likt det

stjärnströdda himmelnattsdjupet. Finns det ej en känsla, genomilad av blix och svärd. Excelsior.

När en människa måste ryckas ut ur ens hjärta

När en människa måste ryckas ut ur ens hjärta, ryckas ut som en sjuk tand – men långsamt, långsamt under bedövande värkar – då regnar det sot för ögonen över livets ting.

– Jag går ut i natten; jag hör havet slå och vräka i mörkret. Jag såg ej havet sedan länge. Jag kände ej friden av hav och himmel sedan länge. Min hörsel är fylld av förvirrande, skrämmande ekon, med ljudet av elaka skratt, av hemska stämmor. Mitt hjärta är sargat av kärlek och hat.

När en människa måste ryckas ut ur ens hjärta, ryckas ut som en sjuk tand, då är det som hade livets öga plötsligt skräckfullt nära ställt sig inpå dig, närmat sig ditt –, och i isande skräck blev du varse, som i en vitt lågande blix såg du in i – ett *tiger-öga*, grymt och meningslöst.

Smärtan skall domna, dö, släckas i grå likgiltighet. Men aldrig dör synen av livets öga. Aldrig dör synen av tigerögat.

Är då livet ont, i grunden ont? Varför måste det vackraste riva sönder hjärtat? –

Jag hör havet slå och vräka i natten. Stundom skymtar det vitt i det tjutande mörkret – som fraggan av rytande gap.

Nu doftar vårkväll

Nu doftar vårkväll vid det blå havet. Solen har gått ned i den blå friskheten.

Där slätten slutar i norr, där lyser det inne från dunklet under bok och hassel: blått, vitt av vårens fagra smycken. Stjärnornas

avbilder hava fallit till jorden. De ha bestrött skogens vackra dunkel med sitt ljus. Jag kan se det från mitt mörka rum i stadens omätliga stenöken. Jag ser det om natten, om dagen, alltid. Allt ser jag i min ande ur fjärran.

Min själ är själv ett skymmande skogsvalv, längtansfullt blickande mot stjärnljus och smycken.

Ett strålande under är omkring mig vart jag vandrar. En gränslös skatt lämnar min ande ingen ro.

Vem ser de vidunderliga blommorna i mysteriets avgrund! Vem talar i heliga ord om deras kronors omätliga prakt, om deras kalkars omätliga blå!

Septemberromans

Nu blev skogen tom. Nu blev det så underligt svalt, så ensamt tyst. Vad ser jag om en morgon! På vackra planen, där förr var sommarns skratt och lekar – en råbock, hög, lyssnande, orör- lig: medan tätt kring hornens spetsar i kyligt-bleka, rhenvins- klarbleka luften en fjäril fladdrar sakta.

Ett stycke bort i gräset frukosterar svart och belåten en snigel vid en gräddvit svamp.

Nu blev skogen tom. De ljusa dräkterna äro sin kos. Skratt och lekar äro hän.

Och nu, en svart och susande kväll, får även hon resa, den fattiga kvinnan, som sommarn över väntat på en plats å lasaret- tet i staden. Här färdas hon i kvällen på den höga branta vägen över havet, i den svarta susande kvällen. Men havet ligger ännu ljust, septemberdunkelt drömmande där nere. En nött brun schal lyser i den spöklika skymningen kring hennes avtärda ax- lar – lyser så strålande, synes det mig, som hela livets obotlig- hets sorg.

Här drog sommarns tåg förbi i ljusa dagar. Hon hörde det från stugan, hörde skratten och glädjen –, i dödstunga dagar och nätter.

Pindaros' fjortonde olympiska

Härskarinnor! Högt strålande!
Gratier, som bebön Orchomenos' ängd
vid skönrinnande Kaphisosfloden:
till er min bön! Er lovprisar min sång; ty av er
benådadt dricker
skönhet, mild lindrande, de dödliga människornas
bröst

samt till ädelt kraft undfår.
Och ej heller sig församlar utan er
till dansen, till den blomstrande fest de lycksaliga
gudarnas skara:

vid guldbågad Apollons sida
framställen I er tron och loven den Olympiske fadern.
Aglaia, med djupstråliga ögonens makt!
Och ni, sångvänliga –
Euphrosyna! Thalia!

Lätt svävande dansar skåden och den bekransade gossen.
Ty jag kom till din ära, o Asopichos, eftersinnande
sången. –

Så gå, sång.
Till Persephonas svartvälvda hus, o sång, gå!
Förkunna detta lysande ord Kleudamos, att vid
Alpheus' våg
med seger bekrönt hans son i ljus högt lyft sitt huvud.

Pindariska fragment

I

RUSET

När ur de dödliga bröst bortjagade svunnit
bekymren, de osaliga, tungt andehämtande,
och på ljusgyllene havsstråt vi lyckliga seglande
sväva,

alla mot samma förtrollade kust:
rik, mäktig den fattige ler; och den rike
högt lyfter i svällande glädje
av Bacchos milt stungna hjärtat.

2

Mitt hjärta är likt havsdelfinen,
när av sången det beröres.
Honom förtjuser i den glänsande havsstillheten
flöjternas behagliga ton.

3

APOLLON

Upp han bröt. Över jorden,
över havet vandrade;
på bergens väldiga hjässor djupt skådande stod han;
i de dunkla klyftor skred han,
lätt skridande på trädens mjuka huvud.

4

DELOS

Var oss hälsad, o härliga,
 Latos guldhårige sons boning – Havets dotter,
 vilken de dödligas släkt Dalos nämner, men de lyckliga
 gudar

Den dunkla jordens
 vitt hän lysande stjärna.

5

VID SOLFÖRMÖRKELSEN

Allt-beskådande stråle! O sol,
 våra ögons lust,
 bortvänder du, bortvänder du vredgad din heliga glans!
 Ve! Hur sjunker till jorden
 bevingade tankens kraft, natt omhöljer outgrundlig
 i bävan försänkta sinnet.
 Men jag vill anropa dig, du underbare,
 vänd åter din ilande vagn! Till Theba se försonande
 åter!

Förkunnar du krigs jämmer?
 Eller hunger och den oändliga snön
 eller fördärvlig tvedräkt
 eller översvämning
 eller köld eller mörktbrusande regnet, fördränkande
 sommaren!
 Eller vill till grunden du förstöra och nytt ombilda åter
 det eländiga människosläktet?

6

Dock den som ej känt i hjärtat
 högt brusande begär växa
 vid ljusbländande Theoxenos' anletes skönhet:
 av svart järn danades *hans* hjärta
 vid frostig härd! Afrodita, med ögonhårens fuktiga
 glans,
 föraktar honom. —

7

Vad tungt, hårt dig träffat
 för andra ej røj!
 Men vad dig skönt, vad lyckligt Moiran gav
 i ljus glatt inför allt folk framställ!
 I natt och tystnad djupt dölj
 fientligt gudasänt.

8

Men belönande krans vinner
 ynglingen, med hinder hårt kämpande.
 Se, upp till etern, i ljus badat, glänser
 omsider verket!

9

För ädel man tiden
 rättvis räddaren.

10

Förkunna för mig, Musa, jag vare din profet.

II

Likt guden akta
den av guden älskade.

12

Ty i svart natt reser guden
det obefläckade ljusets glans
och förmår i mörkt svalg kväva
den rena dagens sken.

13

Även där nere glänser solen,
medan natt oss betäcker.
Se, omkransande beskugga staden
purpurrosiga ängar,
och likt guld lyser
tung trädens frukt.

Dock ur oändliga töcknens värld bryta
nattens dova floder in.

Balladens genius

Där den svarta djupa ån
genom sandbanken gräver sig ut,

där var blinkande spel,
där var muntert och saltvått blänk
uti havet som möttes med ån;

där drömde jag vilande
från vandring i morgon tida,
att jag såg henne plötsligt
hur hon steg ut i det doftande albryn –
en septembermorgon –
Balladen.

Hennes ögon voro mörka
likt den tysta djupa ån
och eftertänkande hög hennes blick,
ty många människors sorger
och längtan och ångest tung
hennes hjärta har druckit,
och av djupa ödens färd
är det tungt i hennes blick
och all kärlekens längtan och hopp.

Kanske kom hon ifrån de ensliga nejder –
åsarnas tunga skogar,
eller heden och de tysta sjöar,
dunkla under höstliga bokar.

Ty hon stod i det doftande albryn
som förbländad vid det oändliga ljuset av havet:

som ur grubblande tanke väckt
hennes blick ur skuggan lyste
på de lysande vågornas dansar –

och *den tunga svarta rosen*
föll ljudlöst – tungt ur hennes hand.

GLÄDJEN

I

(Balladen)

Ack forntids blida stämma,
du sång av den dunkla våren,
du ord av hjärtats varma
bittert ljuva svall –

mot skyarnas segel vajar
boksusomvärld
blommande Söderås.
Sångaren ljusa vägar vandrar,
doftande skugga är fylld
av ljusskens klara spel.
I känslors sällhet sakta
bland gräsens ljusa massa
hans bröst sin lyckas lättnad,
sin kärleksvisa hämtar –

vinner väl, vinner väl över rosor och så liljor.

Ack forntid, barndom blida,
ej skalden sorglös mer
vandrar bland blommande gräs,
ej bokarnas dofter andas
till hans höga känslas makt,
hans ord ej lätta dala
likt blomsterträdets snö,

hans ord hans blod har druckit,
hans hjärta i sången susar,
han ur bröstets hårt spända välvning hämtar
den mörkt gnistrande klang –

vinner väl, vinner väl över rosor och så liljor.

2

O liv, av galla och honung
är du så utsägligt,
så utsägligt överströmmande.

I sommarnatten
hemlös en vandrare vandrar.
Tyst och susande omvärver honom det hjärte-
beklämmande spökfyllda dunklet;
men norr ut ur himlaranden
natten igenom det simmar, det dallrar trolskt,
det levande ljuset.

Ack, han längtar ej till ljuset och dagen;
fast hans hjärta av mörkret är tungt,
så är hans själ dock mer trygg nu, fredad,
hans själ såras av ljuset och dagen
och de lyckliga människornas röst,
den i världen ej hem har.

O liv, han vill ej din honung.
O liv, han vill ej din galla.

I sommarnatten
hemlös en vandrare vandrar.

Men en regnig vårnatt vid Stenshuvud
upplät sig min själ för aningen av en ljusvärld.
Mitt nittonåriga hjärta
såg ett blomsterträd i drömmen uppväxa ur sig.
Strålande ljusrött – o mitt diktträd –
sköt du upp ur mitt blod.

Och jag vaknade ur den ljuvliga drömmen,
och jag gick ut i den blåsippdoftande april morgonen –
ned för sluttningarna!
ned längs de blåsippkantade rännilarna –
genom hasselbuskratten till havet!
Och jag försänkte min blick i min själs klara källa,
och jag såg gryningen av en skönhetsvärld le ur
dess djup
och mitt hjärta sjöng i mitt bröst –
o Muser! o Gratier!

O Muser! O Gratier!
 Ur mitt livs gråa avgrund
 höjer jag bönen till er!
 Om någonsin ett verk
 till er ära jag fullgjort,
 har för er skull jag lidit
 köld,
 hunger,
 tigande svalt
 i det hårt svällda hjärtat
 förödmjukelse:
 o Muser, o Gratier,
 skänken mig ert livs

klara stråle,
 guldren glans,
 odödliga leendets ljus
 av er muns ljuvlighet,
 skänken mig, skänken mig åter,
 Zeus' döttrar,
 den bländande glädjen!

NEJ, MIN SJÄL är ingen sjuklig fattig
 källa, född att tvina mellan gräs och snärjen
 bort sitt fula ljumma sumplandsliv!
 O, förtvivla ej, min mörka källa,
 hur än hatfullt hårda, armodsfulla,
 skönhetstomma nejder mulna
 och din himmels stråldjup kväva,
 hur än livets gråa kval och sorger
 rått förtrampa dina sköna bräddar
 och den klara grundens ljusglans söla:
 O förtvivla ej, min starka källa!
 O du själens klara högländskälla!

Landskap

Nu kommer aftonsvalkan upp.
 Den sista glansen rinner av
 från tunga gula skylar,
 som stå i djupa tystnaden
 på höjderna –
 över det septemberblåa havet.

Hur lyser allt här
 som av en lugn djup vilja:
 som den mäktige dödes blick,
 vilande över tiderna.

Ekskogen

Han börjar i klyftans dunkel
 tätt vid havet.
 Med gråa sega kronor,
 vindförhärjade låga
 och fulla med snusk av den snoende kaprifol,
 han sakta sig banar en väg
 upp mot den första platån.
 Ren spelar i sommar och blått
 en friare ädel krona.
 Här luftar det skönt och sakta,
 och fina blommor spira
 på klar och vacker plan –
 långt borta och glömd där nere
 den trånga skumma klyftan.
 Här trädets art sig röjer!
 Nu rak sig spanner och smidig
 stam vid stam,
 krona strävar glad och klar;
 de rätta sig upp
 de ståliga stammar gråa –
 i ett långt och strålande led
 de storma uppför höjden alla.
 Där väntar den härliga himlen
 och den härliga syn över djupen

och skönhetens stormande hav
och stjärnornas härar – och blixten. –
Ty blixten har trädet kärt.

Skalden

Nu sova de dunkla gårdar,
markerna sova svarta
och trädet på gården.

Han vandrar under vintergatans
blixtrande bro,
under otaliga ögonens glans. –
O hav och dunkla klippor,
o sand och gråa vågor –
o hav, för din ensamhets blick
och din starka stämmas sång
och de mumlande stenarnas dån
förkunnar jag min själ.

Vandraren

Ur den bleka och gyllene septembermorgons ljusflod
nu lyfter sig havskusten
vändig – en andestrand –
med strålande guld i flygsandsvitt och blått.

Nu vandraren, den hemlöse flyktige,
i världen utan stad,

ur strandens ödsliga skjul går.
 Nu blixtrande i hans själ
 vid skönhetssynens makt
 den av armod bedövade viljan
 sig reser likt en svärds klinga av sol och blått
 omvärld:
 förbittrade glansen
 tänder igen djupt inne
 trotsiga ögat.

Staden

Sommarnattens tunga, dova himmel
 vilar stum och steltnad över
 stadens gråa stenhav,
 blickar tom och stjärnlös
 likt ett stelt och kolmörkt
 öga, speglade en ångestdröm.

Högt här uppe, lutad
 över fönstret, ser jag,
 lyssnar jag i natten till ditt hjärta,
 stad, ditt mäktiga, mörka
 hjärta, tungt och stort som havet!

Stad, ditt öde brus
 talar i natten – talar
 med en stämman som ur trötta
 mänskossjälars svällande dova
 stjärnetomma tunga
 böljerymders evighet.

Stad, ditt öde brus
väcker ett eko inne
i det blinda nattbeflutna
av mitt väsens hjärta.
Stad, ditt öde brus
sjunger i natten, sjunger
samma ton som inne
i mitt väsens hjärta böljar,
sväller, sorlar
oceanbrus evigt.

Livets öde brus!
Jag förnam din bittra
tunga dyning mot mitt hjärta,
jag förnam de dova
slagens vanda.

Husvill

När han vaknade:
på den svarta tysta heden –
vid dagningen...
en tung, sakta susande dagning,
men så dödstyst, utan fågels skri,
och så oförberedd själen igen –
den för kort tid befriade –
kände olyckan kasta sig över sig –
som ett vilt djur:

Hur fullt stod då hans bröst av höstnattskylan,
den brännande, sig in till hjärtroten bitande –

som en våt snö kring hans hjärta;
 men hur överdövades hans bröstets sveda
 av den hemlöse andens klagan
 och förbittrade tal:
 ve mig, varför tändes mitt väsen?
 Varför brinner sörjande
 i mitt öga det divina stjärnljus?
 Se, likt denna kalla hed
 är du mig vordet,
 o du Livets främmande
 dunkla svarta härbärge!

Pietà

Den kvalmiga oktoberdagen glödde
 på heta gators dammiga asfalt,
 den vita himlen, låg och töcknig
 nedstrålade ett ängsligt sken.

Hur lyste skärt din röda kind,
 där ensam ibland gråa anlet
 du stum, förfärad sänkte
 det sköna ögat ned till mannen,
 epileptikern, som låg omkull
 på ryggen sprattlande med alla lemmar
 och skum om munnen rinnande förfärligt
 i blåsvart anlet
 och ögon rullande uti osäglig rädsla.
 Och från det hemska anletet så lyfter
 du åter blicken mot oss andra kalla
 och gråa anlet runt omkring.

Så tar du i hans hand och söker lindra
 den grymma krampen, håller om hans handled
 och vill de stela fingrar hjälpa:
 o gosse med det vackra ögat, –
 och i ditt öga frågar det och skälver:
 hur kan ni se och intet göra?
 Hur är det möjligt att sådant
 får hända? Är ej livet riktigt?

Mig var förtvivlan aldrig mera nära

Mig var förtvivlan aldrig mera nära,
 mig världen aldrig mera mörk sig tett
 och livets last mer meningslöst att bära
 än då ett djur jag pinat sett.

Vid denna åsyn av en mäktig svindel
 min själ ibland vart gripen – och mig var
 som om med ens sig öppnat ren och klar
 min andes blick, befriad svekets bindel.

Medlidandet

Du eldbrand, utspydd av helvetet!
 Där intet ont jag anande
 trygg framåt gick,
 där låg du i min väg,
 å, du högst sympatetiska
 rödglödda järn i solsken!
 Ve, fot! fot!

Mörk och sval du faller, afton –

Mörk och sval du faller, afton, sval på mitt sinne.
Dunklet är fullt av brus, och stjärntom himmelen mulnar.
Det mörknar – – Men länge ännu, tinne vid tinne,
längs den väldiga kusten lysa
flygsandstoppar som marmor inne
i det stormfyllda svala skumma.

Sval, högtidlig afton. – Allt har du släckt och far nu med
susande anda
över det hän. Ack, du släckte ock i mitt sinne
månget svidande ljus som rannsakande lyste
och dömde –: plötsligt blev allting still
i själen, trött att anklaga och pina.
Stor och susande ligger
min andes kust. Stjärntom.

O Liv, o du glänsande öga

O Liv, o du glänsande öga...
o du honungsmun med små lustiga små tänder...
o du leksna och så smala lätta arm, o du silkeslena arm
om skuldran –

Men räck mig hellre
den andra bägarn
med den eldigare drycken,
o Liv – din smärtas djupa
själen genomglödande
starka sköna apsinthion!

Hur brast i mitt livsväsens djup –

Hur brast i mitt livsväsens djup allt blod som i ett stort,
strömmande sår:

Stormande sommarnatt jagade ljus och regnstänk
genom blåsten
på den främmande ödsliga stationen där jag stiger av,
resande utan mål;

och så lyser där, omgivet med fint regnigt skimmer,
ett huvud,
och två ögon med allvarlig tyst blick se på mig –

med den långa tysta blicken likt dina ögon,
o mitt hjärtas förlorade vän!

O mitt hjärtas förlorade vän,
hur brast då i mitt livsväsens djup allt blod som i ett stort,
strömmande sår!

Requies

Grå faller du, tysta afton.
Den gråa höstdag lutar
sig i ro.
Trakten i tystnad vilar stum.

Stum högtidlig ljus.

*

Vid brunnens kant i skuggan
av skogens vackra kronor
vandrar den dröjer.

Sköna stilla trakt, hur talar
till hjärtat du ljus.
Har väl ett heligt minnes andakt
sig lägrat för alltid
i ditt anletes höga skönhet?

Har från sin irring blinda
vid brunnen här gudinnan
lutat sig till kväll?
Har här sitt hjärta stillat
vid kvällens stråle blid
den höga smärtefyllda
Demeter?

*

Hugsvalande faller
på mitt sinne ro.

Ack livets röda blomma av blod!

Ack livets röda blomma av blod!
På din kalk det glimmar
dagg och honung,
din mun är med stoft av honung ljuvlig,
läpparna dö av salighet
vid din kyss och din anda.

Ack livets röda blomma av blod!
Din doft den heta
strömmar i konstnärns ljusverk,
dunkel i purpur blommor
djupt djupt i hans hjärta.

Ack livets röda blomma av blod!
Din kyss till odödligt sporrar –
och bränner till döden vår vilja!
Din kyss på hjärtat lågar
med omättlighets törst. –
I din kalk att störta,
förtäras, förtäras
i jubel och skräck...!

De mörka granarna susa

De mörka granarna susa
i decemberdagen tunga.

Det lyser glest av snö
i gröna furut. Sakta
spelar vinden i de höga
och gungande kronornas grönt.
Sjön är grå och still, jag vandrar
vid dess dunkla rand i tung
decemberkväll. –

Det snöar tyst
och vackert som i barndomens jular.
O mörka sköna tid,

i dig har hjärtat ro,
du passar för min själ,
som räds för ljus och nyår
och sommarns hemska vita gata.

Bedövning

Hjärtekvälen ha domnat.
Bekymren, mörkskygga, slumrat in. –
Men en kväll... en kväll
skall själen uppvakna åter...,
dess lidelse skall resa sig mot himlarna,
skall slunga sig i stormsvarta avgrunder
som en vrålande skogsbrand bland bergen.

Sandhammarn

Mäktig, heroisk kust.
Brett, vinande av sand
strandens bälte slätt och stort.
Däröver:
vallarnas yviga gräs
septembersvalt susande.

Vandra, vandra
på den fasta banken,
hela dagen vandra
vid det larmande kyliga havet,
tranornas höstliga skri högt över mitt huvud...

höstligt och lugnt i sinnet,
i dag så utan önskan –:
även själens höga traktan,
törstan till oförgängligt
och skapande liv –
allt likt dunst försvann
och mitt hjärta förundrat vilar i mitt bröst.

Och se: långt långt bort
i den yrande, väldiga kust,
mellan sand och brusande vågor –
en lund.

Där vill jag vila!
Där vill jag öppna
havets och färdernas bok,
boken för vandrare,
dikten för de mödosamt strävande
mot mål bortom väldiga hinder –:

Till en frisk symbol
av mäktigt forntidsskönt,
heroiska, ensamma kust,
är du vorden för vandrarn,
uppväckande åter i hans själ
mäktigt svällande längtan
och odödligt begär!

Djupt hans väsen
vidgas och andas
gyllene skönhet –
September och Odyssé.

Från Kullen

Nu sent omsider – re'n juli är till ända –
nu slår den väldiga sumpkaprifolen ut.
Bedövande ångar
den frodiga klyftan.
Där simmar den i prakt
lik näckros trolsk
och mäktigt utbredd
på sumpens vass och törne
vid mörka Håkullens fot.
De röda feta stänglar
sig sno i kärrets hetta.
Men högre upp ett stycke,
du fina Lonicera mjuk
blänkande står
med purpurmörka bär
fullt på din sköra buske.
Men almen – den lätta, den glada,
på soliga klippan står
med smärta lemmar glatta
högt över sumpen och snärjet,
ädel och graciöst;
för spelande vindar sjunger,
med frimodig uppsyn klar
kring havet och himmelen skådar.

Och det härliga havet vältrar
in med brus och dön,
det mullrar som en åska
i den rullande malen,
och det stänker ända upp till mig,

där jag sitter och ser mot gränslöst blått
och friskt
långt upp till Hallands bleka kust.

O LYCKA! Livets sommars klara hopp:
min själ skall vinna
ett hem, ett fäste här i världen mörka.
Min själ som sov inunder kalla stjärnor,
i villande skog, i markens kulor hårda,
sig bygger ett härligt hus att vara i.
Högt skall det stiga,
långt, långt ut i världen djupa
dess anlete, dess klara
ports kolonnens morgon blicka.
Själ av min själ,
blod av mitt blod –
allt!
Min egen viljas kamp
de ljusa bågar spände,
min andes smärta lyfte
dess tinnar upp till solen.

1910-tal

Vid midnatt

En öde sträcka i skymning grå,
endast skyar, skyar vältande på
genom rymd där aldrig en blå
strimma i töcknen lyst –
en dag bakom mig står.

Mänskohatet

Ett svart moln föll över mig.
Min syn släcktes.
Förlamad
sjönk viljan. – – Famlande
besluts kraft
tungt domnar.

Eld, gudakraft
i min ande!
Övergiver du – bortvänder du dig?
Vart jag sänker mitt anlet –
natt, dödens dal.
Fiender, fiender endast skådar
tanken,
förgiftad – och mitt liv lutar.

Till en rad av Sappho

Nu fåglarna vilja ej tystna,
fast regnet strömmar starkt
och gröna träden höljts
i mörkret längesen.

Ej fåglarna vilja tystna
i kväll. – O vår,
mitt hjärtas tyngsta tid,
o vår, du utan skoning

mitt hjärta djupt bestormar:
en sådan kväll det skall
en gång uppbrista och sig äntligt
med skri i mörkret störta.

Empedokles

Se, natten upplåter sin borg.
Se, stjärna vid stjärna darrar
densamma gudomliga makt
som själar till själar bäva:
de blånande rymder alla –
själar av Eros' själ!

Nu det mörknar –

Nu det mörknar, heden blek
skymmer in i regn,
nu det mörknar, darrar vek
min själ i ditt hägn.

Ser ej vägen mer, den grå
vintren jämnat ut
allt i samma. Brun och grå
ödevidd utan slut!

Vet ej var, ej vart. Går,
går förutan ro.

Ett havsskepp

Har ingen, ingen hört? –
Igenom stormen dånar
skott efter skott.
Förtvivlan blixtrar gällt och högt,
förtvivlan flammar på min topp.
Mina rop till himlen flyga.

Där står den svarta höga kust
med sina stugor tätt
och villor i klunga.
Där sover man som bäst
i sina bäddar varma,
och stormens sus och muller
gör vaggsång angenäm! –

Så är det mitt oundgängliga,
 av evighet bestämda
 sublima svarta öde
 att sönderslås här ute
 på de svarta höga skär. –
 Där sitter man i morgon –
 i den härliga solens sken! –
 och nafsar på min saga
 och på mitt namn och öde
 och på min eländiga själ –
 likt vämjeliga flugor
 på allt mitt eländiga liv!

Affrontenburg

Enformiga, ödsliga, låga, tunga träskland Fattigdom! År efter år släpar jag mig hän under din järnsvarta himmel. År efter år i ditt stora bruna träskland, på stigar där foten blytungt fastnar, i en luft, som pressar bröstet likt järnring, förirrar jag mig längre och längre i nejder av solen okända, av livets klingande röst aldrig väckta – ja, vid livets blekaste gräns har jag sjunkit flämtande, lyssnande till en tomhet, som var tommare, stelare än dödens. Vem beskrev dessa traktors skräck! Vem rev hjärtat ut ur det egna bröstet! Vem grov upp sitt eget lik ur graven! Aldrig nådde de levandes öron en ton från livets yttersta trakt.

Vårkvällen

Våren är i allt. Den är i natthimlens stjärnglans. Den tindrar i tiggarens öga, där han sitter i dunklet invid den fuktiga muren.

O du som brann
likt stjärneflämt ur stormigt brus
ned i mitt hjärtas natt –
brann, svann –
mig skulle skurit ditt klingande skratt
i blidare år
oläkligt sår i mitt sinne.
Mig livet lärt
i mörkare år
begråta lätt –
och fatta,
att bästa bittra bot
för hjärtesot
är skratta.

Pindaros

Ett böljeberg mörknande, långsamt
bryter in mot stranden.
Där höjer det sitt väldiga skum och faller strålande
långt hän över klippan.

Goethes ungdom

Han, som skall bilda det skönaste:
själv den skönaste;
i gestalt och öga:
evighet.

Mörkret

Jag ser i min ungdom. Minnet av livstomt liv stiger upp med en andelik glans. Vilken fruktansvärd ljusöversvämning – vilken dödlig färg!

Jag sitter i den långa tomma platanallén – med Leopardis samtal. En dag tidigt i våren; Alperna lysa genom tunt lövade kronor. Träden, de väldiga träden, kasta skälvande skuggor i morgonen. Allt är vitt, vitt som Leopardis ande i sin ljustortyr. Och min egen själ är så Hades-lik som den hart när osynliga skuggan som svävar på den vita gången. Och jag hör orden falla, de monotona, dödspassionerade, mellan Plotino och Porfirio.

I kvällen vandrar jag längs havsstranden. En kall klar blåsig afton; havet svart med vinande toppar. Milsvitt lyser kusten. Vita och gula hus skinande grått i fjärran längs den skarpa svarta havslinjen. Jag vandrar i timmar; solen går ned bakom mörka land.

Svart och purpur. – Då blixtrar det i min själ... Då reser sig mitt hjärta ur dödsomfamningen.

O mörker – sjunger det i mitt bröst – fall tungt, fall tungt på min levnad. Kvalets mörker, föraktets mörker, bliv mig troget.

O mörker – sjunger det i mitt bröst – svart och purpur stänker du över mig. Segerns solljus brister ut ur ditt sköte.

Våren

Bistra vårvinterstjärnor gnistra. – Förbi med lugn och trygghet! Förbi den döda tomma skogens sköna ro! Nu *lever* kvällen; mörkret andas. Du vackra skog, du var död likt mig själv, i ditt dunkel var det stelt och stillt, fattigt, grått, hemtrev-

ligt. Du var mig kär. Nu sviker du! En morgon står du där brokig och pyntad, full av fågelskrik och fågellarm. I det tunna dunklet, som vimlar kring kärret, möter mig en afton – det tunna vita spöket Våren. –

Tindrande stjärna, kommen ur himlens rand! Stjärna bebådande att himlens älskling är nära – –, i mitt hjärta susar en öken. Sår blöda fram på mitt hjärta; hett stickande onda ärr brinna – likt fula ormar ringlande bland klara sommargräsen.

Ödet

Mörkt var det av de höga trädens skuggor kring ditt barndomshem. Deras kalla skuggor slogo svart om din gestalt, sögo sig in i dina ögons mörker, viskade till ditt hjärtas mörker.

Stundom satt du vid stranden där nere, blickande ut över havet. Och i ditt hjärtas mörker sjöng det stormande, snyftade det ångestfullt. Hörde jag ej i fjärran dina rop?

Genom nätter och år förnam jag din röst. Vid havet i grå stormande kvällar, i ensamheten bland många människor. Och mången natt var min ande manad från min kropp av dig och led alla helvetets kval.

Och år gingo. Och du kom över havet – äntligen.

– Varför har du pinat mig så?

– Jag har väntat på dig i långa år.

Paria och Psyke

Å vilken skuld är väl detta som jag är dömd att sona med så oerhörd kimmerisk svart, ängslig tystnad? Vad syndade jag mot dig, liv, att du hatfullt, obarmhärtigt nekar mig varje droppe av

dig till lindring! Så att min sång, som skulle le som vårens mildhet – som guldblå skyn på himlen –, nu ligger släpande vid jorden, bruten, knappt lyftande sin vinge!

O Psyke, Psyke, dö från mig! Hur kan du ännu så mycken himmelsskärhet ha kvar att sära mig med, mig som blott trivs i råa kolden –, jag som gör allt att stöta bort det vackra och varma, jag som pinas av ärlig blick. Å Psyke – vilket brott, vilket brott begick en gång väl du i det fjärran fjärran skumma –: att du dömdes till sådan förvisning, sådant hemvist – –?

Skönheten

Blommornas klarhet ger inbillningen av en uppåtstigande, uppåtsträvande rörelse. Så gjorde också skönheten i detta ansikte. En oändlig vibration, ett oändligt lugn. Plötsligt står det ett ljusken för mina ögon... Var har jag sett, var erfor jag förut detta? Jag tänker på Caravaggios Apollon, som han dock på intet vis liknar – det var endast ljusintryckets häftighet som erinrar mig om målningen. Jag erfar denna afton, mitt i en mer än vanligt öde existens, kanske för första gången fullt, skönhetsmakten såsom hemkänsla i tillvaron. Vad betyder det att det sköna finnes! Eller förfriskar ej gudomlig kraft mitt hjärta vid minnet av denna syn. Jag bevarar den natt och dag i mitt hjärta: min första tanke vid morgonen, min sista vid insomnandet. Av alla gåtor är skönheten djupast värd att störta uti med hela sitt väsens krafter; den mest maktförlänande.

Främmande land

I klara sommarkvällens ljus
vid fönstret jag stod. –

Kyrkans lindar stilla stå,
cypresserna höga.

Det faller mig så plötsligt
bittert underligt i mitt sinn,
att människor vandra över denna plats
och känna hemmets glädje,
stråla
ur sina anleten dess svala
säkra blida sken.

Helgdagsafton

Helgdagsafton – –, mellan glada barnastämmor
tränger sakta ner från gatan
ljudet av en kvast –, man sätter
björkrisruskor, kryddig saftig
Kalmus upp kring källarfönstren
hos grönsaksmånglarns mitt emot.

Himlasyn, o barndomsminne,
som för tanken trollas fram
i en pingstkväll i ett skövlät
sinnes ångstfullhet –

o, förbannat
 giftet som du dryper
 plötsligt in i all min blod!
 O, förbannad
 tanke du som
 lömsk och vildögd lurar i mitt hjärta,
 färdig storma upp ur mörkret,
 vansinnsörkret i mitt hjärta.

Ringsjön

Ringsjön, dess underbara betydelse för min barndom. Den Söndag i tidiga våren jag för första gång vandrade över den stora mossen till sjön. Den ljusblå färgens verkan på mig.

I de stränga vintrarna hördes i stilla klara nätter dånet från sjöns is med en högtidlig skälvande klockton.

Den stora mossen med grävsvin, ugglor och lyktmän om nätterna. Om dagen var intet att se av allt detta hemlighetsfulla, men det stod där i luften likafullt.

Aprilstorm i klar luft.

Om efterhösten de läckra tranbären lutande sin purpur på den sköra isen. Hararnas läger bland de vissna stråna under vide-snåren.

Daphnis

Mjuka pilträd, susa,
sommarvind, blås len
om det skära bröstet.
Blommiga gräs, din bölja,
lena, varma,

smyg till de ljusa
lemmars lenhet.
Svalt och tyst,
mörkduggiga himmel,
ditt leende djup!

Fristad

Butumus! glänsande, skön på det mörkgröna rör du dig
höjer.

Butumus! drottning av friden och ron, mitt hjärta dig hälsar.
Drottningen är du för allt som blommar i ån och dess
stränder;

fritt, uti mildhet och ljus, du står likt den levande glädjen.
Kanske att här de visa demoner ha innehaft landet
en gång i tidernas morgon, då gudarne satte till vakter
väsen lika dem själva, dock människor ändå till skapnad,
såsom av Plato är sagt, över fromma och lyckliga slakten!

Efter Michelangelo

(Mentre del foco –)

Död är för mig vad ej är heta glöden.
Min mat är blott vad brinner och förtärer.
Vad andra dö av, därav jag mig närar.
Vad andra leva av för mig är döden.

Efter Platen

Förklingat har hanens rop, och ren dag är när.
Ur darrande grenars löv går sval nattens fläkt.
 Vak upp, o betryckta hjärta;
 slut ditt förbund med Gud.

Att svärja din sköna ed dig lyft, o min själ.
Beredd är min själ att djupt i andakt försänkt
 högt tyda och prisa, himmel,
 din stämmas höga tal.

1920-tal

O djupa glada allvar

O djupa glada allvar –
o daggfrisk tystnads djup –
O mörka allvar, även – synds och brotts
o må jag trycka
i hjärtat in – din bild

ledsage mig i glädje ren,
i sorglöshetens vila –
o mörka talisman

O att i guld

O att i guld
i trohets guld
i språkets ädla marmor klara
jag bilde denna kärleks helga vara:

som en helig talisman
må denna ljuva lära
mig genom liv och natt och stormar bära:

tanke, vid vars kärleks ljus
blekna alla fröjders rus.

*

Nej, vik hädan allt,
allt vad detta stör
O minne ljuva du som rör

invid en kärlek fager som en ängels blick.
O må i sista stunden detta
 minne hos mig stå,
o må det brygga klar
 över mörkren slå
o helga kärlek var
mig ledare och stav –

Klassisk morgon

Det bästa i historien består av sådana fördolda smycken som t. ex.: Vitruvius' ord om *böcker och morgonsol*. Ingen ser dem, de ligga där så furstligt ensamma. För den som möter dem blir själens blad som nytt; och en ljuvlig lust betager honom att teckna det härliga därpå, – lämna ett ord av lysande ensamhet efter sig, ord för ensamma vandrare, vänner i ofödda tider.

PÅ HAVSSTRANDEN

(1922)

TANKEDIKTER

i Jean Pauls art: till 100-årsminnet

φύλαξ μουσικῆς

Pl. Rep. III

Jean Paul

Man kunde kalla honom *Goethes förtid*: en stjärnas förtid – om man ej strax insåge att man gjort honom en orättvisa. (Och mot vilken författare ha så tallösa, ostraffade, orättvisor blivit begångna som emot Jean Paul...) En orättvisa: ty ingen har med heligare vördnad och kärlek än han upptagit och inneslutit i sin själ bilden av Goethes *färdighet*. Häruti kommer knappast mer än *en* honom nära: Nietzsche, också han ett ingenium vid vars betraktande ett tankeinfall sådant som det nämnda väl stundom kan locka – locka, för att genast släckas igen inför det sommar-majestät av Apollon, till vars ljusglans det fanns rymd, och över-nog med rymd, i hans ande trots allt.

Vissa författare tyckes ingenting ha stått så mycket i vägen för vinnande av allmän och varaktig beundran som deras – rikedom. Hade Jean Paul aldrig skrivit en rad mer än sin artikel om *De l'Allemagne* (Mad. Stael), skulle kanske detta lilla mästerverk av djupsinnig elegans och djupsinnig polemik – en droppe i oceanen av hans verk – varit i alla bildade germaners händer.

Att ha läst Jean Paul är som att ha gjort en färd till någon av de utforskade delarna av jordklotet. I grunden sett kan naturligtvis *varje* utomordentlig författare för varje verklig läsare skänka behaget och äventyrligheten av detta, att beträda stigar som sällan beträdas: ty det ligger i sakens natur att det utomordentligas uppsökare äro sällsynta, – här äro stigarna alltid daggbeglänsta. Men i fråga om Jean Paul är förhållandet det, att även

det vanliga slagets resenärer i hans väldiga landområden – det slagets, som, så att säga, icke lämnar några som helst spår efter sig – äro sällsynta. Även den blott litterära kunskapen om honom är obetydlig.

Makt

Hur tysta steg träda de sanne starke! Världen anar dem föga, men ändå är det dessa stegs ljud som är historiens verkliga innehåll. –

Skönhet tro de, den hårda viljans dyrkare, att de vilja skänka människorna. Men Skönhets Frid känna de icke. Och deras skönhet är sprucket glas. Den hårda viljan dyrka de. Men den hårda viljan är skörare än spindeltråd. Mjuk som blommor är den rena viljan: och starkare än järn. –

Var det ej de små gärningarnas kännetecken, att de upptände maktbegäret, – och de storas, att de släckte.

Högsta lön: frids-lön. Detta är andlig lön – ja, men andlig lön är sann, hög naturlig, världslig lön: de sanna världsmänniskornas lön. Men arma stackare äro »världens herrar«. De samla lump, och äro lump.

Ynglingen

Se ej föraktfullt på ynglingstidens förakt, dess fruktan och bitterhet! Där var den vissa aningen om hem och säkerhet; där var den goda instinkten om en kostbar glädje och trygghet på andra sidan Vulgus' värld; där var en tankens samvetsömtalighet, offervilja och försakelsefröjd mitt i allt det lättsinniga, förhastade, föraktande. Där var aningen om att det oupphinnligas kärlek är det enda stora fasta i livet.

Tala ej så överlägset om denna trotsighet, detta självplågeri, denna kärlek till smärtan. Det har funnits, det finnes sådana som i denna trotsighet så småningom lärt sig kärleken till andra, finare och högre smärtor, finare och högre trotsigheter: lärt sig modet att hängiva sig åt den smärtsamma kuren att få sin själs sjukheter, sina lögnaktigheter, sina orättvisheter brända ut ur deras dolda gömslen.

Behovet

Den sanna lyckan är stolt och svartsjuk, liksom Muserna. *Behö-
ver* du dem icke, skola de aldrig tränga sig på dig. De finaste behoven äro vår ädlaste rikedom. De mångas historia är historien om hur man ersätter de fina behoven med de grövre. –

Filosofien kan säga med Kristus (och med samma gudomliga ironi): »jag är icke kommen för att frälsa rättfärdiga, utan för att frälsa syndare«. Med andra ord: med filosofi har man endast på det villkor att skaffa, att man behöver filosofi. Det är icke alla professorer som befinna sig i denna casus.

Beroende

Eget ok eller främlings-ok: välj!

De svältande

De svältande förstå varandra. Vem förstod den mörka blicken i Neros öga så som – Kierkegaard!

Svårighet – omöjlighet

Det är svårt att leva ett sant liv. Dock icke *så* svårt som att leva ett sant liv – till hälften. Ty detta är omöjligt. Men det är denna *omöjlighet*, under vilken vi våndas, – icke under den förra *svårigheten*.

Byta om

PärLAN av himmelens nåd – hur byta vi ej bort den mot tistlar och taggar, mot gissel och kval!

När barn ha »bytt fel«, gå de hem och gråta för föräldrarna. Och hjälpas kan väl saken, oftast. Kanske kan det lagas att barnet får »byta om igen« och få sin skatt tillbaka. Men senare en gång – – hur svårt blir det ej att få »byta om igen«, hur svårt att bända upp demoners svarta hand och återvinna skatten!

Känslan

Till konst, till bildning: genom högsta kultur av känslan. Skulle den sanna känslan ej föra till den sanna höga intellektualismen!

Dessa kloke –: en listens linje drogo de i sin själ; med outtröttlig vaksamhets list förvandlade de den till en klarhetens, kärlekens och fromhetens.

»Varen listige såsom ormar och oskyldige såsom duvor.« I sanning, kulturens, förädlingens och sanningskärlekens program har aldrig blivit fäst i tydligare uttryck.

Att träda in i en blomsterrik skog

Att träda in i en blomsterrik skog om våren kan giva oss en känsla som trädde vi in i en andevärld; eller, som hade just blivit *tyst* här inne, – som hade talande, sjungande stämmor plötsligt sänkt sig till hemlighetsfulla viskanden. Vem vet vad som säges i skogen, när ingen är där!

Ledare

Så bittert de beklaga sig över att icke ha någon »ledande personlighet i tiden«... Ja, är det icke rörande!

Tag en gammal kastrull och slå på! Det är ungefär den ledande personlighet sådana som ni behöva.

Kulturkamp

Ett »Alle man på däck!« Och »En feg den som håller sig undan!« – det låter så gott, så käckt. Vad *betyder* det? Alle man opp och kivas! Ingen för god att kivas!

Avstånd

Där är avstånd, där är ensamhet mellan människa och människa! Och så bör det vara. Ty en människa är något mycket allvarligt, något mycket, mycket »aristokratiskt«. Ty mellan människa och människa ligger – det gudomliga. Och det är känslan av detta, som gör ensamhet till något förmer än ensamhet. Då

det gudomligas avstånd är upphävt, ha vi sällan annat att göra än fördärva varandra. –

Så snart du lär känna en människas meningar, är hon förlo-rad för dig. Man måste söka sig upp i ett element där meningar bliva meningslösa. *Där* kan förbindelse äga rum.

Den utestängde

Ja väl, mycket är du i sanning utestängd från här i livet. Men ärlighet och äkthet kan ingen, ingen utestänga dig ifrån.

Ljuset

Ljuset släcker alla smärtor. Ljuset är det svalaste av allt.

Sanning

Endast det farligaste, grymmaste och blodtörstigaste av alla rovdjur tuktade upp i sitt hjärtas illfundighet passionen san-ning. Men är ej sanning också det farligaste av alla villebråd!

Att stanna

Han har stannat. Men det som stannat har ingen annan verk-samhet än – stinka. Och var lugn för att vi komma att få känna av hans verksamhet.

Livets korthet

Vad är ljuvligare än den vita nordiska junimorgonhimlen! Hur många junimorgnar är där på ett människoliv? De äro ej så synnerligen svåra att räkna, – och allra minst dem man verkligen *mött!*

Stoltheten

Vill du hålla dig upprätt –: fall, på knä. Endast i vördnad är människa människa.

Höjd

Sannerligen, endast i det jämna växte toppar och höjd. I det hett-vilda, det häftigt-hätska – aldrig annat än oändliga moraset och sumparna –: dem togo ungdomen och kvinnorna för höjder. Mänsklighetens höjder...!

Den rike

Den ingen kan skänka något – var är hans räddning? Ve honom, om han icke själv förstår att bliva en skänkare.

Träd

Hur träd kunna *sörja*! Dryaden i storstadens stenöknar, mellan gnistrande spårvagnsledningar och dånande vagnar, är icke samma fridfulla väsen som skogens och landsbygdens. Ovidius skulle diktat brottsligas andar fördömda till att tråna i dessa kronor som vissna mitt i sommaren, och Anthologiens skalder skulle låtit dem klaga i impressionistiska epigram. Träd äro varelser som trivas bland goda människor; pöbeln föraktar dem och finner det löjligt att kunna glädja sig över sådant. Träd äro kanske de lyckligaste och skönaste varelserna i skapelsen, och det väcker en så egendomlig känsla att se dem förnedrade och skymfade. Ur ett träd talar överlägsen mildhet och lycka; man blir ren och fin i sinnet när man kan närma sig dess genius och se det med den inre synen. Hur månget träd fanns det ej, som varit som skyddsande, varnare och lärare för de barn som växt upp i dess hägn och aldrig glömt dess viskning.

Odyssé

Septemberfriska
vaja vassa
blågröna strandgräs;
mellan blad som
tid ej fördunklar
vinande rassla
Nordiska strandens –
Apollobeglänsta –
fina sandkorn.

Hit – hit upp
till barbariska kuster,
Apollobeglänste!
eviga ljusstrålar sänder du,
Sång som ej tid fördunklar.
Vi – fattiga!
homerider
prise vi oss – som högst.

Du, homerid –
verklige!
Endast en – homerid –!
Ja, blixtra ej
bakom dig – i tusenårsskymning –
en annan,
en homerisk
gyllene morgons,
Poesiens,
människovårens
outsägliga
ariska
halvgudsskymnings
morgonstjärnor –?

Solbågens växande färd

Solbågens växande färd, o öga, du följ i andakt,
dag ifrån dag ifrån årets uppbristande molniga gryning
upp till det vitnande ljusmajestät som i juni-morgon
tronar i gudomssken över människors dödliga släkte;
solbågens växande färd, o öga, behåll för mitt sinne:
bliv denna båge, o bliv! det är sol-lärans heliga lära.

Februarimorgon i skogsbrynet

Solen sin båge ren höjt över motsatta skogarnas toppar,
breder i andeligt vitt en sjö av ljus över fältet.
Här, där i vindskydd varmt sig öppnar en vrå mellan träden,
solen tycks dröja förälskad var morgons eteriska timma,
smeka med ömmaste ljus var kvist av knoppande videt.
Fläkt av ett halvvaket liv tycks andas och sväva likt drömmar,
dallrande stå kring foten av mossiga bokarnas stammar;
dagen därute i tystnaden lyss: som en moder
lyssnar vid barnets bädd, när det halvvaket rör sig i
slummern.

Hepatica

Tydlig-osäglig på en gång, Ljusets heliga gåta
står som ett klarögt barn och ler och blickar emot mig
i detta blomsteröga: av solens döttrar blev ingen
fram-smekt ömt såsom du, o Hepatica, nordisk-fagra.

Maj

Nu är den ljuvliga tid, då i hagar och gräsrika ängar
 hanakammarnas guld och nyckelblommornas purpur
 blossar och skiner i lust i sommarens nyaste fågring;
 går du på vägarna fram mellan byar och knoppande dungar,
 ofta finner du visst i dammet bland barfota-spåren
 ligga en gyllene frisk gullviva som barnen ha tappat,
 när med buketter i hand de vände från ängarna hemåt;
 men i var fönstervrå i stugornas kamrar de skina,
 stora buketterna bjärt mellan kaktus' och neriers krukor.

Dämmet

Mossigt och ärevärdigt här under havbackens bokar
 står det: till fagreste strand likt kroppvordna epigrammet,
 likt ett högtidligt fragment av en forntids-friskhetsbesjälad
 dikt, det åldriga dämmet i klyftans susande öppning.
 Bäckan har bildat det själv, har byggt och grundat och fogat
 verket på skönaste vis likt en mästaress kärliga händer;
 sten den vältrat till sten under årens långliga tider,
 murat i bäddar av slam under våraras dånande stormar,
 grenar pressat och ris och höstars oändliga lövfall;
 men från en enslig dälld långt uppe i tråkiga skogen
 ryckte den med i en marsflods svall, för hundrade vårar
 sedan, en rot av den vitgråblommiga Petasites,
 bäddade in den djupt i dämmets slammiga massa,
 varligt och mjukt – och se, nu vajar på kanten av dämmet
 flock vid flock en krans av blondaste blommiga huvud!
 Ensamt är här och tyst; i soldis-blånande fjärran

andligt skymtar en blek kontur, där den åldriga dômen
höjer sitt torn över larmet och rök ifrån vimlande hamnen.
Bäcken sorlar i fred under viskande bokträdens kronor;
sällan av vandrares steg eller fiskarens plaskande årslag
ljuvliga tystnaden bryts -: kanhända en vårdag
vandrar en åldring hit – en påskdagsmorgon – från staden;
minns hur med gröna portör'n över axeln i längstsvunna

vårar

glad han skyndade hit i påsklovets ljuvliga dagar!
Nu han försiktig står på de gröna och slippriga stenar,
pustande skär med sin kniv – till minne av älskade stället –
tätt invid roten en blomma utav, och kliver igen and-
truten och varm bland de sipprande rännilar ned uppå
stranden.

1930-tal

BILD FRÅN de klara timmar –
 livets höga timmars barn!
 Möte dig var dag anden,
din fasthets rena omgränsning
 alltid
 min andes morgons första blick:
 bild av mitt väsens mål –
 lag, högsta krav.

Äran

Mänskolivets ädla sötma –
 stjärnor och tindrande köld!

Bitter är svälten –
 bittrast
 svälten bland blommor.

Stjärnor och tindrande köld –
 de lisa,
 de stilla
 hjärtehungar.

Spår och tecken

Spår och tecken, av naket-klara gudomsvärlden i mänskösälens
 hemliga lyckomöjligheter; spårsökandets eros – den gudomli-
 ga lyckans tecken i det naket-klara ursprungliga av mänskliga

rörelser –: vid musisk disciplin, denna sökandets eros väckt till liv, dessa tecken och spår vordna sköneliga –

I spårs och teckens bana, vid hemlig stjärnas gunst –: ditt hjärtas upprättelse, din syns förvar!

*

Se och värja för sig – det är det klara ansiktets konst.

Ja, det öppna ögat gör hela ditt väsen klart – klart och oantastligt. Ja, det härskande ögat! – i denna övning är för visso Skönhetens och Segerns bana. Till hälsan, till svalhet, till frihetens eldiga frid, till havbackars majköld, till den hjärteljusatröns poesi – till morgonbanan av mitt livsväsen, dess vårnatursegersälla trygghet: dit, dit vill jag vända mig.

O, Poesi!

O, Poesi!
Ingen skulle våga
att nalkas dig,
som ej har i själen
dröms,
drömkrafts dristighet nog
att våga drömma –
Ordet!
Ordets pånyttfödelse.

O, I
som skrien –: »verklighetsfrämmande!«
på allt som andas Tro,
Verklighets kärlek;
ni ordskramlare,

1930-TAL

aldrig har er själ smakat
Drömmens Vin,
Ordets Blod.

MED ETT knippe,
med en handfull
ljus-ord utur mörka
Mänskohjärtat.

1940-tal

Chryséa phórminx

Spelets renhet
var ej tomma ord – –

nej, klang förnam jag,
som var syn, var rätt, var sanning:
icke fåfängt för min håg
har denna guldets gnista,
lyras guldsträng, blänkt.

– likt juniskyar
ljuset om juniskyar
nedlysande genom kronan
av en härjad ek.

Kommentarer och ordförklaringar

av Jonas Ellerström

IN CANDIDUM (1905)

Liksom *Elegier* präglades av intryck och erfarenheter från Ekelunds första långa vistelse i Berlin, är *Venedig* den geografiska hjärtpunkten i *In Candidum*. Ekelund fick till julen 1903 ett stipendium på 1000 kronor från Bonniers och avreste på nyåret 1904 till Berlin. Därifrån fortsatte han över Prag och Wien till Venedig; valet av slutmål kan tänkas vara influerat dels av Lidforss, som 1896 varit i staden, dels av läsningen av August von Platen, av Ekelund i samlingen tilltalad som »Venedigs skald!«. Han stannade i staden tre månader och återkom till Lund mot slutet av april 1904. I början av månaden hade han skickat ett preliminärt manus från Venedig och bett om ett förskott, avsett att täcka kostnaderna för hemresan – han berättade senare för K. A. Svensson att han den sista tiden levde på ilandfluten lök. Den 19 oktober skickade han slutmanus. Bokens latinska titel, som betyder »Tillägnad Candidus«, fick Ekelund igenom trots förlagets betänkligheter; likaså gick man med på hans begäran om ett för första gången rent typografiskt omslag utan någon bild eller vinjett. *In Candidum* kom ut i februari 1905 och fick svalare kritik än de föregående samlingarna på Bonniers – det är möjligt att det allt tydligare homoerotiska inslaget spelade en roll därvidlag. Ekelunds val av litterära och mytologiska namn med väl dolt ursprung för de unga män han beundrar i sin dikt – Candidus, Lo Mengli, Daphnis – får delvis ses som en kamouflerande manöver (homosexualitet var ett brott enligt svensk lag), men är också betingat av hans vilja att estetisera och sublimera vad han själv kom att benämna erosupplevelsen.

3 Gosse vid stranden

Scenen har en motsvarighet i Thomas Manns senare skrivna *Der Tod in Venedig* (1913; *Döden i Venedig*), av Ekelund på 1910-talet betecknad som »en roman för läskunniga« (*Hemkomst och flykt* nr 124). I ms är femte strofens ser understruket och alltså avsett att kursiveras.

- 4 Afton i fjärran
I ms med den ursprungliga titeln »I fjärran«. Tryckt i Malmö-Tidningens bilaga Solglinten 22.7.1905, då samlingen redan var utkommen. Tredje raden från slutet har där »dammet« i stället för »damm«.
kväller: 'väller', 'flödar'.
- 5 Ett ansikte
Dikten saknar titel i ms.
- 7 Bön ur öde tid
Tryckt i Ernst Norlinds tidskrift Från Skåne nr 2, 1903, s. 20. Namnet stavades där Wilhelm Ekelundh, vilket föranledde ett ilsket brev från författaren till redaktionen.

Hymn till havet och Apollon

Tryckt i Från Skåne nr 2, 1903, s. 21. Slutordet har i ms versalt H. Ekelund utvecklar i denna samling en preferens för att placera innehållsligt viktiga substantiv, verb och adjektiv sist i en syntaktiskt ofta radikalt ombyggd mening. Detta uppfattades av Oscar Levertin då han recenserade boken som alltför tyskinfluerat.

- 8 (Här har visst, vekt försjunken i sin dröm)
San Marco, som nämns i sonettens första terzin, är Markus-katedralen i Venedig. Strofens sista rad har i ms starkare lokalfärg genom att också torget framför katedralen nämns; ordalydelsen är »piazzan klingar«.

Platen

Den tyske författaren August von Platen (1796–1835) reste 1824 i Norditalien och utgav året därpå en samling Sonette aus Venedig. Första terzinens slutrad förbättrade Ekelund i korrektur från manusets »kval-långa främlingsfärdens ända när«.

- 9 Rialtons trappor: Rialtobron är en av de mest kända broarna över Canal Grande.

(Knappt februari har till ända nått)

Lido's varma vallar: Lido är en låg, sandig, långsträckt ö som skiljer lagunen runt Venedig från Adriatiska havet.

Veronica: Möjligen trädgårdsveronika, *V. persica*; i alla händelser en blomma inom det stora ärenprissläktet.

vilande: Ändrat i ms från »blank«.

festligt klara: Ursprungligen »yppigt varma«, ändrat i ms till »festligt röda«.

sig själv förnimmer: Jfr sista meningen i nr V av den svit som avslutar Elegier.

10 (Vad för min själ mer ljuvt)

lagunen: Ändrat i ms från »dessa stränder«.

Paolo Veronese: Italiensk konstnär (1528–88). I Venedig har han utfört ett bebådelsemotiv som väggmålning i kyrkan San Sebastiano. Det är dock troligare att Ekelund avser målningen Bebådelsen från 1580 som finns i Galleria dell'Accademia. Detta är enda gången Ekelund nämner Paolo Veronese.

Daphnis

Daphnis är en herdegosse i grekisk mytologi, och den manlige huvudpersonen i Longos' berättelse Daphnis och Chloe. I brev 8.2. 1907 föreslog Ekelund Wahlström & Widstrand en översättning av boken, »vars naiva sensualism är högst intagande«. En presentation och ett par översatta kapitel trycktes under rubriken »En sengrekisk roman« i tidskriften *Varia* december 1908, s. 718–722. Essän »Sengrekiska bilder« i *Antikt ideal* s. 95–101 är samma text utan de översatta partierna. azur: 'himmelsblå färg'.

11 Lo Mengli

Namnet Lo Mengli har Ekelund hämtat ur den kinesiska 1400-talsromanen *De två kusinerna* (se Werin s. 215 f och not). Lo Mengli är där en flicka förklädd till pojke, som presenterar sig på följande sätt (jfr diktens rad 12 och slutrad): »Mitt familjenamn är Lo. Min mor hade, när hon födde mig, i en dröm sett ett päronträd i blom, därav det namn Mengli som hon gav mig. Jag är nu sexton år.« Romanen innehåller

partier på sjustavig vers (jfr diktens rad 14); Werin uppger att Ekelund i sin dikt snarare följt versformen i en dansk översättning från 1858, som i sin tur bygger på den franske sinologen Abel Rémusat's översättning från 1826, *lu-Kiao-Li ou Les deux cousines*. Ekelund nämner den kinesiska romanen i en recension av en samling indiska sagor, »Ur Indiens dikt-värld« (Sydsvenska Dagbladet 14. 3. 1908, i bokform ffig i *Den ensammes stämningar*).

såra: 'säregna'.

Zephyren: 'västanvinden'.

12 Sonntagsheimweh im Tiergarten

Uttrycket *Sonntagsheimweh*, 'söndagshemlängtan', används av den tyske författaren Jean Paul (pseudonym för Johann Paul Friedrich Richter, 1763–1825) i sextonde kapitlet av hans självbiografiska roman *Flegeljahre* (1804–05; 'Slyngelår'). *Tiergarten* är den stora (ms har överstruket »våldiga«) parken i Berlin.

13 Den frånvarande

Se Claes Schaars bidrag till *Den största lyckan*, ett exempel på att även till synes mindre dikter av Ekelund rymmer möjligheter till rik analys.

Här är den lummiga däliden

Saknar titel i ms. Tryckt i *Solglimten* 22. 7. 1905. Dikten slutar där efter tredje strofens fjärde rad, »ögonen lysa.«

däliden: 'lilla dalen'.

Lysimachia: Penningblad, *L. nummularia*.

14 Morgon i höstens blå

Saknar titel i ms.

15 Havsvik

Också denna dikt utspelar sig på ön Lido utanför Venedig.

16 (Var kväll då dunklet sakta kommer när)

Denna dikt, liksom andra av Ekelunds Venedigdikter, behand-

las av Per Svenson i essän »Vilhelm Ekelund, Candidus och La Serenissima« i samlingen *Den gröna själen* (1984).
 Jungfruns bild: En Mariabild, placerad i en nisch i väggen.

(Nu fallen undan)

ljust... rött: Jfr slutraden i »Purpur« i *Melodier i skymning*.

17 Helgaftonen

Slutraden påminner om slutraden i ett känt Sapfo-fragment (nr 168 B): »ännu ligger jag ensam«.

(Bleka sommarskymning)

Inleddes ursprungligen »O bleka sommarskymning«. Sista radens »är« ändrat i ms från »finns«.

18 Hemåt

Hemresan från Venedig gick över Verona och München. Flo-
 den som rinner genom dikten är troligen Adige.

Fal: här 'Matt', 'Blek'.

Alpen: Alperna.

Det snöar

Inledningen har likheter med de första raderna i Edgar Allan
 Poes »The Raven« (1845; »Korpen«): »Once upon a mid-
 night dreary, while I pondered, weak and weary / Over many
 a quaint and curious volume of forgotten lore«.

Lampan sjöd: En tänd fotogenlampa kan avge ett susande ljud.

19 Främmande stad

sorgen: Ändrat i ms från »mörker«.

stum: Ändrat i ms från »tyst«.

20 Botanisk trädgård

Dikten hade den ursprungliga titeln »I Botaniska trädgår-
 den«. Det rör sig om den botaniska trädgården i stadsdelen
 Steglitz i sydvästra Berlin, som Ekelund också beskrev i arti-
 keln »Sommar« i *Arbetet* 22. 5. 1909 (tryckt i *Tyska utsikter*
 som »Berlinbilder« VIII).

Lunaria: Månviol, *L. rediviva*. Ekelund kände till blomman från Ringsjötrakten och ägnade den en dikt i Dithyramber i aftonglans, då han funnit den på Kullen. I den ovannämnda artikeln återvände han till månviolen och skrev: »det är bokskogens underbarn; jag har drömt vid den i Skånes bokskogar.«

Hem vid natten

Mottot är från Dantes *Vita nuova* 35 och kan översättas: 'Jag insåg genast att du undrade hur det stod till med mitt dunkla liv'.

till mig: Härefter i ms en struken rad: »när hem jag gick«.

en gång: Ändrat i ms från »för längesen«.

- 21 en sådan kväll...: Härefter i ms två strukna rader: »öga, som såg på mig / tyst, undrande:«.

Ängslande stund

vila: Ändrat i ms från »himmel«.

- 22 Uppbrott

Detta är den sist tillagda dikten i samlingen. Ekelund sände den från Berlin i december 1904 som ersättning för »Vand-raren«, vilken i stället togs in i nästa samling (se Werin s. 223). Staden från vilken uppbrottet sker är alltså Lund.

- 23 Vid skaldens grav

Werin antar att det är Stagnelius snarare än Platen eller Hölderlin Ekelund åsyftar »av det skälet att hans grav är den enda av de ifrågakommande som han kan tänkas ha stått vid« (Werin s. 135). Detta bekräftas av en anteckning från 1940-talet (Hemkomst och flykt nr 25) om Stockholmsvistelsen 1898. Diktens ordval tyder också på att det är Stagnelius' grav (eg. minnesvård) på Maria Magdalena kyrkogård som avses.

aftonglansen: Ordet afton är vanligt förekommande i Ekelunds tidiga författarskap. Detta är första gången han använder sammansättningen aftonglans, som skulle bli ett led i boks titeln Dithyramber i aftonglans 1906. Ordet förekommer även två gånger i inledningen av essän »Nordiskt Arkadien« (Antikt ideal s. 175) i samband med skildringen av vad som måste

vara tågresan tillbaka från Venedig; det talas om aftonglasen över slätterna kring Verona.

flydde: I ms »svunne«.

24 löd: 'ljöd'.

omarmningen: 'omfamningen'.

tårars dal: Uttrycket är från Psaltaren 84:7 och betecknar här världen i motsats till den hinsides gåtfulla stranden.

Candidus

Candidus, här använt som mansnamn, är latin för 'snövit', 'glänsande', 'fläckfri', 'ren'. Det är hos Ekelund besläktat med hans frekventa bruk av skär i betydelsen 'ren', 'klar'. Använt om en persons utseende betyder candidus 'strålande', 'ungdomligt skön'. Vad gäller Voltaires romanfigur Candide betyder namnet främst 'ärlig', 'trohjärtad'; något annat samband med Ekelunds Candidus finns inte. Mottot för sviten är liksom det strukna »Ve mig!« (se föregående avdelning) av Ekelund själv.

25 (Du grep mig som ett ljus ljus fjärran)

Dikten har i ms detta motto: »Jeg længes nu kun efter min første Længsel. Kierkegaard.«

hemlandsminne: Ordet anknyter till Platons tanke om själens minne av en föregående tillvaro (anamnesis, 'återerinring').

Det används också i nr XII av sviten.

Uppståndelse 1–2

Mottot ur Goethes Faust (I:771) kan översättas: 'Förr störtade sig den himmelskt ljuva kyssen [ned på mig]'. Se Werin s. 373 f.

26 Corydalis': Blommor av nunneörtsläktet; här avses Corydalis bulbosa, skånsk nunneört eller hålnunneört.

Aftonen

elektriska vagnar: 'spårvagnar'.

hård bädd: Härifrån är resten av dikten tillagd i ms.

27 (Så vek och smal du är –)

I ms med den överstrukna titeln »Daphnis«.

(I morgon grå jag gick)

mitt hjärta: I ms en ofullständig formulering: »mitt hjärtas svaga...«.

- 28 återhållna blodets svall: Ändrat från formuleringen »åter snabba blodets gång« i ms.

(I dunkla pelargången har jag gått)

Andra avdelningen har i ms den överstrukna titeln »Hemlängtan«.

- 29 havsbrusets famn: Ändrat från »fjärran havsbrus sköte«.

(Ditt hjärtas renhet fagra)

Mottot kan översättas: 'Den som vill få kunskap om Gud skall älska'. San Vittore är en italiensk namnform för Hugo av St Victor (omkr. 1097–1141). Ekelund har hämtat citatet ur en antologi av Kristoffer Nyrop, *Prose e poesie italiane* (1898), där det ingår i en studie av Enrico Nencioni om »La letteratura mistica« (se Nils Gösta Valdén: »Vid ekelundska källor« i *Svensk Litteraturtidskrift* 1963 s. 137, och Eva-Britta Ståhl: Vilhelm Ekelunds estetiska mysticism s. 126 med not). Den religiösa mystiken kom att spela en stor roll i Vilhelm Ekelunds sena författarskap; detta är första gången han citerar en mystiker.

- 30 Staden

Se Karin Nykvists bidrag till *Drömmens Vin, Ordets Blod*. dunkla resa: Ändrat från »dunkla bana«.

- 32 (Klara höstkväll, i ditt sköte)

cypress och lager vek: Lagerkransen är ett segertecken, cypressen ett träd förknippat med Hades. Jfr »Tenera Laurus« i *Elegier*, vars titelattribut är synonymt med vek.
bräddar: 'fyller till brädden'.

- 34 Epilog

I ms har dikten följande överstrukna motto: »Nur wo du klar ins holde Klare schaut«, vilket är hämtat ur Goethes *Faust* (II:5693), och kan översättas: 'Bara där du klar i det lju-

va klara skådar'. Tryckt i kalendern *Nornan* 1905 (tr. 1904), s. 51 f, under rubriken »Sommarens tystnad. (Epilog till en samling dikter: In Candidum)«.

- 35 systrar: Ödesgudinnorna, moirerna/parcerna. Jfr översättning-
en av Hölderlins »An die Parzen« i *Melodier i skymning*.

HAVETS STJÄRNA (1906)

Dikterna i *Havets stjärna* har tillkommit under en längre tidrymd än vanligt för Ekelunds samlingar. Här ingår några dikter från resan till Venedig i början av 1904, dikter med motiv från den staden och från en vistelse i Berlin senhösten 1904 till våren 1905, samt dikter skrivna i Skåne hösten 1905. Algot Werin hade då han skrev sin biografi tillgång till ett exemplar av samlingen i vilket Ekelund skrivit in dateringar och platsangivelser för dikterna (se s. 224 f). Han återger dock inte samtliga uppgifter, och det är okänt var detta exemplar idag befinner sig. Ekelunds ord i brev till Gustaf-Otto Adelsborg 12.7.1906 (brev nr 38) att innehållet i boken »är nästan alltsamman från Sept. November 1904« stämmer inte med dessa dateringar, inte heller med uppgift i brev från oktober 1904 (nr 12) att han då skulle befinna sig »i en period av obarmhärtigaste sterilitet«. Manus sändes 13.9.1905 till Bonniers (brev nr 14). Titeln hade Ekelund ännu inte bestämt men utlovade med syftning på *In Candidum* att den inte skulle bli svår. »Måhända: 'Aftonens guldrand' eller 'Snö och rosor' eller något annat i den vägen.« Tonfallet är inte ironiskt: den första titeln pekar fram mot nästa boks namn, medan sammanställningen »snö och rosor« förekom redan i den fjärde av Venedig-sonetterna i *In Candidum*. I »Venezianska dagboksskisser« i *Tyska utsikter* (1913), daterade 1904 men sannolikt nedskrivna efter anteckningar 1908, talas mot slutet om hur den sydländska »röda lysande sinnligheten« genomfläktas av en »doft från vita alptinnar«. Texten slutar: »Allt är snö och rosor. Amor purpureus...«.

De latinska orden, 'purpurfärgad kärlek', är ett citat från Ovidius *Amores* II:1, 34. I den andra av den svit dikter som avslutar *Havets stjärna* talas i stället om »kärlekens förfärande flamma«. Känslointensiteten är högt uppdreven i samlingen och rör inte bara dess kärleksdikter, där homoerotiken ibland tycks tydliggjord på ett för tiden närmast provocerande och potentiellt självdestruktivt sätt (»Nyss med en

VILHELM EKELOUND

HAFVETS STJÄRNA

* * STOCKHOLM * *
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Pris 2: 25.

Omslag till *Havets stjärna* (1906).

brännande pil«). Också den konflikt mellan verklighet och ideal, mellan plågsam vardagstillvaro och en hinsideslängtan av ibland desperat art som är ett av samlingens stora teman får uttryck som är långt kraftigare än den melankoli som dominerade i en tidig samling som *Melodier i skymning*.

Algot Werin menar med särskild syftning på dikten »Ett ansikte« i denna samling och med tanke på Stagnelius som föregångare att Ekelund utgör det sista exemplet på en svensk diktare som »gått in i den platonisk-romantiska världen och känt att han hörde hemma där« (s. 230f). De platonska föreställningarna utgör ett hopp om räddning för diktaren – i livets mörker syns en »glimt av stjärna« som ger en aning om »själens sanna verkligheter« (»När i livets natt du dignar«). I samlingens slutdikt utgör människoväsendets eviga idé den ledstjärna som lyser över tidens larmande hav: än en gång markeras vidden och djupet av den titel som Ekelund slutligen valde till sin sjätte diktsamling.

40 Återblick

Daterad Berlin februari 1905. Tryckt i jultidningen Vid Öresund 1905.

kvällande: 'flödande'.

glädjen: Jfr slutraderna i avsnitt 3 av dikten med samma namn i *Böcker och vandringar*.

41 Diktarens kvällsbön

Tryckt i jultidningen Vid Öresund 1905.

Ett ansikte

Daterad september 1905. Tryckt i julnumret av Idun 1905, s. 19.

42 seraf: 'ängel'.

smålek: 'skam', 'skymf'.

hell: 'var hälsad'.

43 Besöket i hembygden

Tryckt i julnumret av Idun 1905, s. 19. Diktens huvudsakliga versmått, fyrtaktiga trokéer (runometer), är detsamma som i *Kalevala*, som Ekelund på 30-talet omfattade med stort in-

tresse (K.A. Svensson: Vilhelm Ekelund i samtal och brev s. 177 f, 195, 197). Den fallande metern understryker tonen av vis-melankoli.

(Aldrig kan själens längtan stillas)

Tryckt i Stockholms Dagblad 18. 12. 1904 (B-upplaga).

44 (När i livets natt du dignar)

Daterad september 1905. Versmättet är en fri variant av det i »Besöket i hembygden«, men dikten saknar helt den förras viston.

livets natt: Det starka uttrycket återkommer i sista strofen av »Mot morgon«.

dignar: 'sjunker samman', 'segnar ned'.

är i denna tanken: Ändrat i ms från »är, min vän, i denna tanken«.

marter[spelets]: 'plågor', 'kval'.

skuggbild: Ändrat från »spökbild« i ms.

stiltt: 'stilla'.

Hades

Daterad Berlin mars 1905.

Phöbusbestrålade världen: Foibos (latinsk form Phæbus) är ett binnamn till den grekiske guden Apollon med betydelsen 'klar', 'lysande'. Här avses den solbelysta jordytan i kontrast till det eviga dunklet i Hades, dödsriket.

45 I livet

Daterad Lund september 1905.

dunkla platsen: Uttrycket finns också, i plural och med en starkare metafysisk laddning, på fjärde raden av »Ett ansikte« i denna samling.

bryn: 'kant', 'frans'.

46 Den störda dikten

Med sin gestaltning av en kamp mellan mörker och ljus i människan föregriper dikten en »själshygienisk« huvudlinje i Ekelunds prosa.

(Ej med livet tvista)

Tryckt i *Varia* september 1905, s. 680, under rubriken »Verser« samman med »Stiger ditt huvud, det sorglynta veka« och »September«, som kom att ingå i *Dithyramber* i aftonglans.

47 Mot morgon

Daterad Lund september 1905. Tryckt i Skånska konstnärslagens publikation *Från Skånebygd* 1905, s. 15.

luftning: här 'vinddrag'.

töcknar: Plural av töcken 'dimma', 'dis'.

utan hopp och utan fruktan: Jfr näst sista strofen av »Till Ola Hansson« 2 i *Dithyramber* i aftonglans.

48 Ej vet jag vägen som går till dig

Tryckt i Skånska konstnärslagens publikation *Från Skånebygd* 1905, s. 14.

49 (Stiger ditt huvud, det sorglynta veka)

Tryckt i *Varia* september 1905, s. 680.

frostsvart: 'svartbränt av frost'.

(Fridfull, november, du sakta dig lägrar)

Tryckt i *Stockholms Dagblad* 18. 12. 1904 (B-upplaga). Enligt *Werin* s. 226 är denna och de tre följande daterade Berlin november 1905 – det bör alltså vara november 1904. Efter att ha skickat slutmanus till *In Candidum* i oktober 1904 och fått förskott på en ny diktsamling reste Ekelund till Berlin.

aftons glimmande rand: Jfr den titel Ekelund övervägde för boken, »Aftonens guldrand«.

fjärna: 'fjärran'.

50 (Blått om ditt huvud en höstrymd blänker)

Tryckt i *Stockholms Dagblad* 18. 12. 1904 (B-upplaga).

(Livet förrinner och ungdomens tider)

Tryckt i *Stockholms Dagblad* 18. 12. 1904 (B-upplaga).

Döde skald: Jfr »Den döde« i *Elegier*; samma ovisshet om vem som åsyftas – Platen, Hölderlin, Stagnelius – råder här.

En gång skall en: Drömmen, med starkt känslomässiga drag, om en framtida förståelsefull läsare återfinns exempelvis också i slutraderna av »Den döde«, liksom i terzinerna av sonetten nr XII i samma svit (»O fjärran ende«).

(Blekt i den fallande aftonens grånad)

Tryckt i Stockholms Dagblad 18. 12. 1904 (B-upplaga).
trånad: 'längtan'.

51 (Städernas susande, konstens rusning)

Daterad Graz januari 1904; dikten härrör alltså liksom de likartat benämnda »Skymning på färden« och »Afton på färden« från tågresan till Venedig. Jfr slutstrofen i den ett år senare skrivna »Återblick«, som uttrycker samma stämning och där Ekelund på samma sätt ställer sin nordiska visa mot de dikter som den brusande kontinenten inte lyckats föda i honom. ohinnliga: 'ouppnåeliga'.

Havets stjärna

Daterad Lund september 1905. Tryckt i julnumret av Idun 1905, s. 19. Titeln och slutraden ansluter till den senlatinska Maria-hymnen »Ave maris stella« (»Var hälsad, havets stjärna«), tillskriven Venantius Fortunatus (ca 530–600). Motivet förekommer redan i Syner, i dikten »Över havet sjunker en stjärna«, och har här fått ytterligare symbolisk laddning, särskilt med tanke på att ett människohuvud liknas vid en stjärna i »Blekt i den fallande aftonens grånad« och i »Seraf«, där diktjagets själ har spänt »en vårnatts djupa hav« kring denna »stjärna Själ«. Se Nils Gösta Valdén: Inledning till Vilhelm Ekelund (1965) s. 82 ff. Att stjärnan är en morgonstjärna som förebådar dagen står klart i näst sista raden; jfr morgonens roll av befriare i exempelvis »Mot morgon«.

min andes ödsliga strand: Uttrycket har en parallell i sista strofen av den samtidigt daterade »I livet«: »min själs sovande strand«.

Kyrkogård

Dikten har intressanta likheter med »Höstmorgonen« i Ele-

gier; uttrycket »ljuvlig förintelse« (i ms med stagneliantskt versalt F) motsvaras där av »den milda döden«, en bild av höstljuset och trädens färger. I båda dikterna väcker hösten en längtan till vår och sommar, och melankoli förbyts i skilda grader av optimism.

52 (Endast kvalet andens blommor när)

Ordval och tonfall i denna dikt påminner starkt om Stagnelius. andens blommor: En allmän metafor för dikten, dikterna, som får en ovanlig konkretion hos den botaniskt intresserade Ekelund; jfr exempelvis slutraderna av »Grå blommor« liksom raden »Min själ står ju full med blommor!« i »Muserna«, båda i Dithyramber i aftonglans.

I Venedig

Tryckt i Ord och Bild nr 7 1905, s. 382.

53 munart: 'dialekt'. Se »Venezianska dagboksskisser« i Tyska utsikter, s. 72.

Skymning på färden

Daterad Graz januari 1904. Tryckt i Ord och Bild nr 7 1905. Iarmfyllda stad: Troligen Wien.

Alpens: 'Alpernas'.

hart när: 'nära'.

54 Vål mig: Motsats till utropet Ve mig!

Vandraren

Tryckt i Ord och Bild nr 7 1905. Var ursprungligen menad att ingå i In Candidum, men lyftes ut ur ms på grund av att Ekelund sänt den för publicering i tidskriften. »Vandraren« har metern gemensam med den omedelbart föregående dikten men är också till innehållet tydligt antikiserande: den kan ses som en parafras på Horatius dikt om Bandusias källa (»O fons Bandusiae«, Carm. III:13). Se Axel Forsström i Ekelundstudier 1912–76, s. 56f.

Det överraskande minnet

Daterad Lund 1905. Dikten ansluter till Candidus-sviten i

In Candidum och det är rimligt att staden med »klockornas sång« är Venedig.

55 luftkrets: 'atmosfär'.

(Nyss med en brännande pil)

Detta är Ekelunds första tryckta hexameterdikt: mycket tidigt hade han försökt sig på formen (se inledning till avsnittet »Tidiga dikter«) och långt senare, på tjugotalet, skulle han återvända till den.

Eros: Kärleksguden.

omarmning: 'omfamning'.

pärlig: 'pärlskimrande'.

bedarrat: här 'vidrört', 'präglat'.

foten: Jfr den uppmärksamhet som ägnas »gossefin fot« i »Den frånvarande« i In Candidum. Dikten avslutas i ms med punkt, vilken sättaren läst ihop med ovanförstående komma till ett utropstecken.

56 Afton på färden

Daterad Trieste januari 1904.

glansväv: Ändrat från »guldväv« i ms.

Ungarslätt: Ungerska slätten, pustan. Tydligt gick resan till Venedig från Berlin och Dresden också över Budapest.

vaggongens: 'tågvagnens', 'kupéns'.

57 Ofta: Ändrat i ms från »Stundom«.

elysiska: 'himmelska', 'paradisiska'.

58 Oktober

Odaterad; Werin menar att den kan vara från hösten 1904.

59 Jag diktar för ingen

Odaterad; Werin menar att den kan vara från hösten 1904.

Jfr den avslutande dikten i Elegier med inledningsorden »För ingen diktar jag«.

60 (Intet annat, intet i världen)

smek: 'smekning'.

Seraf

Tryckt i jultidningen Vid Öresund 1905.

62 Dithyramber

Sviten daterad Berlin mars 1905. Dityramb är en grekisk diktform, ursprungligen körlyrik med mytologiska ämnen som framfördes vid Dionysosfester. Tragedin skall ha utvecklats ur dityramben med satyrspelet som mellanled. Ordet kom senare att allmänt beteckna högstämd lyrik. De enda bevarade dityramberna är av Bacchylides från 5:e årh. f. Kr. Ekelund föredrog med eftertryck den samtida Pindaros, och i hans användning har begreppet dityramb närmast anslutning till »den mörka guldglansen» kring dennes dikter (Antikt ideal s. 76).

63 (Människan!)

Dikten är det mest koncentrerade uttrycket i Ekelunds poesi för tanken att mänsklig skönhet återspeglar en andlig kvalitet, en tanke med rötter i Platons Symposion.

65 (Outsägliga ord)

ett hem förlorat: I »Candidus« II talas om ett »själens lycksaliga hemlandsminne«, och samma platonska tanke om ett hem bortom världen och minnen av detta uttrycks i denna samlings »Ett ansikte« (»väcka / i min själ det flydda minnet«), liksom i slutet av nästa dikt, bokens sista.

endast stamma: Samma upplevelse av språkförlust vid övermäktigt känslotryck återfinns på två ställen i den avslutande sviten i Elegier, i slutet av nr II (»jag kan icke... / kan blott... gråta dessa rader«) och i andra strofen av nr VIII (»något... något, vet ej... / av mitt eget väsen«). Språkmisstron i »Ord« som avslutar Syner är av annat slag, liksom den upplevelse av att ord är överflödiga, önskade, som ligger bakom »Nu fallen undan« i In Candidum.

(Detta magiska ljus)

sabbat: 'helg'.

hägnades: 'skyddades'.

skenfröjd: 'falsk glädje'.

66 fred: här 'frid'.

VISOR OCH VERS (1906–1907)

Våren 1906 sände Ekelund fem dikter i ett brev till den fyra år yngre Amelie Bjerre, född Posse, som han skymtat i Lund våren 1904 och nu träffat på nytt i Berlin samman med hennes man Andreas. Att dessa dikter, som uttrycker nyvaknad kärlek, inte på hösten togs med i Dithyramber i aftonglans är inte förvånande. Då hade förbindelsen för Ekelund blivit omöjlig, alltför påfrestande: samlingens arbetstitel var inte för inte »Eros Törnekrönt«. I ett senare brev (22. 5. 06, nr 34) talade Ekelund också om »verserna« som »alltför dagboksmässiga«. De flesta av dem hade då ändå tryckts i Idun under rubriken »Visor«; den sista togs med i tredje delen av urvalet Dikter I–III (1921). Ekelunds generade omdöme instämde han alltså själv inte i. Även andra dikter från denna tid är uppenbart riktade till Amelie Bjerre. Produktionen från tiden efter dityramberna, senhösten 1906 och våren 1907, blev till ett manus som sammanställdes i Göteborg men refuserades av Wahlström & Widstrand i juni. Det bildade sedan stommen i diktavdelningen av Böcker och vandringar 1910. Några dikter publicerades dock bara i tidningar och tidskrifter, ytterligare andra (uppenbarligen noggrant bevarade) syntes i tryck först 1921.

69 Efter de arma och ödsliga åren –

Tryckt i Arbetets söndagsbilaga Framtiden 12. 5. 1911 under rubriken »Vers« samman med »Trädet« och »På resa«, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Valdén daterar dikten till mars 1906.

Trädet

Tryckt i Framtiden 12. 5. 1911, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Valdén anser dikten troligen vara från våren 1906.

Snöfall

Sänd i brevet till Amelie Bjerre, tryckt med denna titel i Svenska Dagbladet 6. 2. 1916 (B-upplaga), i bokform i Dikter III.

70 det trötta hjärtat: Frasen struken i Dikter III.

Likt solsken –

Sänd i brevet till Amelie Bjerre, tryckt i Idun 22. 3. 1906, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Titeln satt där efter en något avvikande handskrift.

leende [...] ljusrött: Jfr »Nu fallen undan« och slutet av »Candidus« VIII i In Candidum.

överbaskad: Jfr början av »Den blinde Eros« i Dithyramber i aftonglans.

I mörk och isig dimma –

Sänd i brevet till Amelie Bjerre, tryckt i Idun 22.3.1906, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel.

- 71 ljusrött: Jfr beskrivningen av »hårets purpursky« i föregående dikt.

Mitt liv

Sänd i brevet till Amelie Bjerre, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel.

balsam: Ursprungligen betecknar ordet balsam en väldoftande blandning av harts och oljor som användes för sårbehandling; i överförd bemärkelse betyder det 'tröst', 'lindring'.

- 72 Vad skall mitt hjärta stilla?

Sänd i brevet till Amelie Bjerre, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel; en likalydande handskrift har förstaradstitel.

livets bild: Jfr andra strofen av »Den störda dikten« i Havets stjärna.

brusten himmel: Jfr slutet av »Satyren« i Dithyramber i aftonglans.

fantom: 'drömbild', 'skenbild'.

liljan: Jfr sista strofen av den andra dikten med titeln »Inspiration« i Dithyramber i aftonglans.

- 73 Säg, märker du ej detta –

Tryckt i Idun 22.3.1906, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel.

doftning: 'doft'.

Här är det snyggt och rent –

Tryckt i Idun 22.3.1906, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel.

snyggt och rent: Jfr andra strofen av »Anemoner« i Dithyramber i aftonglans.

- 74 Mitt väsen strömmar underbart mot dig
Tryckt i Idun 22.3.1906, i bokform i Dikter III.

Hjärtats vaggvisa

Tryckt i Malmö-Tidningens lördagsbilaga Solglimten 22.6.1907 under rubriken »Två dikter« samman med »Eros«; i bokform i Hjärtats vaggvisor. Dikten var påtänkt för Dithyramber i aftonglans; dess inledningsrad återfinns i innehållsförteckningen för boken då den ännu var avsedd att heta »Eros Törnekrönt«.

- 75 Eros
Tryckt i Solglimten 22.6.1907, i bokform i Hjärtats vaggvisor. En likalydande handskrift finns; Valdén anser dikten troligen vara från sommaren 1906.

På resa

Tryckt i Framtiden 12.5.1911 och i bearbetad version i Bonniers Månadshäfte juni 1916 under rubriken »Tre dikter« samman med »Falsterbo« 2 och »Havet lyser«. I bokform i Hjärtats vaggvisor. Valdén antar dikten vara från våren 1907. månen: Jfr den första av de tre dikter Ekelund gett titeln »På resa«, variationen över Li Tai Po i Syner.
klang: 'klingade'.

- 76 O Psyke, omättlige –
Tryckt i Majgreven 1907, i bokform i Hjärtats vaggvisor. We-
rin menar (s. 355) att den Psyke, vanligen ett namn för sjä-
len, som kräver så mycket av poeten här är att jämställa med
Eros och den kraft som i den första dikten till Johannes Col-
lin (se avdelningen »Prosadikter och dithyramber«) kallas »li-
vets röda blomma av blod«.
rosor och [...] liljor: Jfr balladomkvädet i »Glädjen« I.

Eros – förlamare!

Tryckt i Framtiden 9.10.1910, i bokform (lätt förändrad) i

På resa,

Den vänliga månen skiner
i öde hotellrummet in.
Vid fönstret i natten
jag dröjt mig kvar och lyggs
till stadens larm och brus.

Då plötsligt hörde jag
hur genom dör och karm
en källa klang och spelade
inunder månbelysta löf
nedför en svart och trätskig däd
i stehags bokskogar.

Dikter III, där den ingår i avdelningen »Dikter från skilda tider« liksom de tre följande. Ingår i ett tiosidigt manuskript om fem dikter som med dedikationen »Till Elsa –« gavs till Elsa Collin, en studentska från Lund som publicerat dikter i kalendern Majgreven och som Ekelund hade kontakt med efter det att förbindelsen med Amelie Bjerre upphört. De fyra övriga dikterna i manuskriptet är daterade 1907. Efter rad 8 följer i manuskriptet ett par sinnligt konkreta rader, som inte kom med i tryck: »en arm, en dunig / silkeslen – / en mun...«. Inga brev till Elsa Collin är bevarade.

frusande: 'strömmande'.

skärhet: 'renhet'.

77 Ser jag dig gå, blir mig klart ditt väsen

Tryckt i Dikter III. Det diskret överraskande plurala pronomenet i uttrycket »vår barndoms« kan ha syftning på antingen Amelie Bjerre eller Elsa Collin. Ekelund skrev till Bjerre 16.5.1906 angående sina sommarplaner att besöka Ven och Landskronatrakten: »Jag tänkte rest till mitt eget barndomsland vid Ringsjön – nu vill jag söka upp Ert i stället.« (Brev nr 32, se också slutet av nr 39.)

synrand: 'horisont'.

DITHYRAMBER I AFTONGLANS (1906)

Dithyramber i aftonglans präglas av tre saker: starka naturupplevelser under sommaren 1906 på Kullen i nordvästra Skåne, läsning av Pindaros, Bibeln och Nietzsche, och relationen till Amelie Bjerre. Den samling brev från Ekelund som finns bevarad visar ett intensivt känslöengagemang, pendlande från förälskad lycka och mjuka tonfall till svart förtvivlan och råa tillmälen. Att Amelie var gift förhindrade ett definitivt förhållande, och det är genom återgivna ord av henne i ett brev 9.5.1906 som man får den tydligaste bilden av Ekelunds sexualitet, dessutom ett vackert prov på öppenhet mellan dem. Han skriver: »Ja det är naturligtvis som Ni säger 'den absoluta ensidigheten åt ena eller andra hållet' – den är för brackorna. Ingen dumhet i världen har retat mig så mycket som den i erotiska ting.« Ekelund, hudlös och överkänslig, förtvivlade över den emotionella an-

spänningen och vände sig bort, mot ett försök att behärska sina affekter i och genom litteratur. De sista bevarade breven är från senhösten 1906, men kontakten skall ha varat till fram på våren 1907.

Från Berlin hade Ekelund i april brutit med Bonniers, och den nya samlingen utkom på Ljus förlag. Manus, vilket Ekelund sedan skänkte till Amelie Bjerre, sändes till förlaget i augusti. I brev till Fredrik Böök 26.8. 1906 (nr 45) beskrev Ekelund innehållet som »något nytt ungefär på samma sätt som Elegier var nytt i förhållande till Mel. i sk. Jag kallar det dithyrambiskt och menar något klarare, ståligare än mina föregående dikter.«

Boken utkom i november och var indelad i tre avdelningar: Grå romanser, Dithyramber i aftonglans, Kimmeriska landskap. Kontakterna med Ljus hade dock redan försämrats – bland annat hade man mot Ekelunds uttryckliga vilja försett omslaget med en poänglös vinjett – och för en tid stod Ekelund nu utan förlag.

81 Svalan

Dikten är en fri översättning av ett epigram av Mnasalkas, vilket samman med större delen av den kommande översättningsvolymen *Grekisk bukett* trycktes i *Ord och Bild* nr 8 1906 under rubriken »Ur den grekiska anthologien«. I ms har dikten den strukna undertiteln »Till ett epigram av Mnasalkas«, på ett annat ms-blad samma undertitel som *Ord och Bild*-rubriken. I tidskriften (s. 420) har Ekelund försett dikten med följande not: »Må det ursäktas att de beundransvärda bägge distika, varav detta epigram består, för översättaren ej lyckats komma något så när till uttryck annat än i denna formen!«

Pandions flicka: Svalan antogs i den grekiska mytologin vara den förvandlade dottern till Pandion, kung i Aten. Se vidare kommentar till de två Progne-dikterna i denna samling.

September

Tryckt i *Varia* september 1905, s. 680, då utan titel.

82 Barndomsminnet

Fyra dikter med barndomsmotiv ingår i samlingen, förutom denna »Du bleka hav här uppe«, »Blommar väl i dalen« och (mindre tydligt) »Åh jord –«. Ekelund kan ha besökt Ring-

sjöbygden under våren 1906 efter hemkomsten från Berlin i april, och hade först planer på att tillbringa sommaren där (se brev nr 32).

sjön [...] ån: Ringsjön respektive Rönne å.

Parnassosbergets mitt: Det är den på avstånd i nordväst skymtande Söderåsen som i dikten får mytiska proportioner; Parnassos är ett berg i Grekland som var helgat åt Apollon och muserna. Den väldiga klyftan i åsens mitt som omtalas två rader tidigare är alltså Skärålid, jfr »Ur vandringsboken« i denna utgåvas avdelning med tidiga dikter.

Homerisk: 'frisk', 'ursprunglig'. Adjektiv bildat till författarnamnet Homeros.

- 83 uppstrålande kust: Jfr »Seraf« i Havets stjärna, vars två sista rader är identiska med denna dikts. Uttrycket jämföras också där med begreppet evig vår och barndomen kommer alltså att fungera som parallell till den bortomvärldsliga själsstjärna som gnistrar över havet i »Seraf«.

Åh jord –

Dikten har i ms den överstrukna titeln »Jord«.

Zephyrs: 'västanvindens'.

- 84 Den blinde Eros
Eros: Kärleksguden.

Grå blommor

förblommad: 'överblommad'.

- 85 Det mörknar, mörknar mer och mer: Ekelund återanvänder här oväntat en fras ur debutsamlingens »Slättbilder« IV, som också ekar i nr II av sviten »Stilla dagar« i Syner.

- 86 Lunaria

Om månviolen, *Lunaria rediviva*, en av sin barndoms blommor, hade Ekelund skrivit redan i *In Candidum*; se kommentar till dikten »Botanisk trädgård«.

klyftan: Ekelund hyrde sommaren 1906 en stuga helt nära fyrplatsen på Kullens spets, varifrån en ravin, som är en växtplats för månviolen, leder ned till den lilla viken Abrahamn.

där dallrar: Överstruket i ms: »där dallrar glans [?], där ångar lind«.

konvolvel: Snårvinda, Convolvulus (numera Calystegia) sepium.

- 87 djupen blanka darra: I ms är ursprungligt adjektiv »mörka«.

Geschwätz'gen Krittlern [...] Einheit: Det trotsiga mottot för bokens titelavdelning är första terzinen ur sonetten »Entled'ge dich von jener Ketten allen« av August von Platen och kan översättas: 'Pratsjuka kritiker kan du unna småaktigheten att klandra och lovorda än det ena, än det andra, och aldrig förstå andlig enhet.'

Eros

anlet över dunkel: Jfr exempelvis slutstrofen av »Platen« och slutet av »Candidus« XII i In Candidum; uttrycket leder vidare till »Narcissus«.

- 88 en glänsande saga [...] stråla: Syntaxen är komplicerad, frasen skall uppfattas »som en glänsande saga skall minnet underligt stråla« osv.

Leukadia: Den kvinnliga grekiska poeten Sapfo, verksam på ön Lesbos, skall enligt myten ha tagit livet av sig genom att kasta sig i havet från en hög klippa på den närbelägna ön Leukas (Lefkada).

den härliga: Sapfo.

den glänsandes: Ordvalet alluderar på betydelsen av det grekiska levkos, 'vit'.

Narcissus

Två manuskriptblad med likalydande text finns. Det andra saknar titel och bär följande dedikation: »Dikt om Våren, Själens och tråkigheter. Till Fru Amelie Bjerre – en kväll i maj med bön om ursäkt för ett rått, desperat brev.« I grekisk mytologi är Narkissos en yngling som blir så förälskad i sin spegelbild, sedd i en källa, att han dör av längtan, varefter en lilja växer upp på platsen. Historien berättas bland annat av Ovidius i Metamorphoses III: 339–510. Ekelunds dikt ansluter närmast till den nyplatonska tolkningen av motivet som en symbol för hur människan slits mellan sinnevärlden och idé-

världen: hos honom är spegelbilden den på jorden vilsna själen. I ms slutar dikten med ett utropstecken. I Dikter III strök Ekelund sista raden.

89 hittebarn: Samma ord använde Tegnér i den näst sista raden av »Mjältsjukan«.

90 bort från vägen: Jfr strof 3 av »Drömmen« i Melodier i skymning.

Tillbedjan

Dikten har i ms den överstrukna titeln »Tillbedjande«, vilken ersatts med »Människa«. I originalupplagans innehållsförteckning kvarstår den sistnämnda titeln.

Snö och rosor: Frasen var som nämnts tänkt som titel på Havets stjärna.

91 Satyren

En satyr är en skogsvarelse i grekisk mytologi, förbunden med Dionysos och skogsguden Pan, ofta avbildad med bockfötter och horn. Det »du« som Ekelunds dikt tilltalar är enligt Nils Gösta Valdén en satyr av den grekiske skulptören Praxiteles (4:e årh. f. Kr.) i Altes Museum i Berlin. Se Valdén: »Vilhelm Ekelund och konsten« i Vetenskaps societeten i Lund Årsbok 1992 s. 101.

trådde: 'längtade'.

hård och rädd: I ms därefter den överstrukna raden: »är vordet mig osalig förbannelse –«.

Progne

Denna och följande dikt utgår från den grekiska berättelsen om Pandions två döttrar. Progne är gift med kung Tereus och har med honom sonen Itys. Tereus våldtar Prognés syster Philomela och skär ut hennes tunga för att hindra henne att berätta vad som hänt. Hon lyckas meddela sin syster, och de hämnas genom att döda Itys och ge Tereus kroppen att äta. De flyr från honom och förvandlas till fåglar. I den genom Ovidius mest kända versionen (Metamorphoses VI:412–674) blir Philomela en näktergal, Progne en svala och Tereus en härfågel (återges ofta med »vipa«). Ett andra ms finns till den andra Progne-dikten med titeln »Till Näktergalen«, vilket vi-

sar att Ekelund följt de versioner av sagan där istället Progne blir en näktergal och Philomela en svala. Detta förklarar att Progne i dikten förbinds med mörker och kväll. Näktergalen sjunger framför allt i skymningen och tycks klaga »Itys, Itys«, medan svalans ivriga kvitter i samlingens första dikt bara kan uttrycka »det betryckta hjärtats oro«; Philomela har ju fått tungan avskuren. Se Bernt Olssons bidrag till Drömmens Vin, Ordets Blod.

- 92 Helios: Solguden i grekisk mytologi.
 Charis: Behagets gudinna i grekisk mytologi.
 Afrodisk: Adjektiv bildat till namnet Afrodite, kärleksgudinnan i grekisk mytologi.

- 93 Progne
 Tryckt i den lundensiska vårkalendern *Nya dagar* (1906), s. 11–13, under rubriken »Fågelvers« 1–2 samman med »Du bo-fink fin«. Namnet skrivs där *Progne*. I ms har dikten följande strukna motto (Ps. 102:8): »Jag vaknar, och är såsom en ensam fågel på taket. // Psaltaren«.

- 94 Du bleka hav här uppe
 Har i ms den överstrukna titeln »Hem«.
 kyrka: Stehags kyrka, belägen på en kulle mellan Ringsjön och dagens stationssamhälle.

- 95 Inspiration
 I ms med den överstrukna titeln »Tillägnan«. Samma mistro och förakt för litterär popularitet skulle Ekelund ge uttryck åt i *Antikt ideal*.
 Haden I: 'Hade ni'.

Till Gustaf Ullman

Under sin tid i Lund hade Ekelund läst och beundrat dikter av Gustaf Ullman (1881–1945), som debuterade med samlingen *Västkust* 1903. Våren 1906 hade de inlett en brevväxling, som är ett sällsynt exempel på en förtroendefull och engagerad diskussion om poesi mellan Ekelund och en samtida diktare. Se Werin s. 261–267. Dikten skrevs på ön Ven i Öresund.

- här ock: Liksom i Ullmans hemlandskap Halland.
- 96 mitt diktträd: Jfr andra strofen av »Till Ola Hansson« 2 och första strofen av »Glädjen« 3 i Böcker och vandringar.
- 97 Till Ola Hansson
Med Ola Hansson (1860–1925) hade Ekelund inte haft någon personlig kontakt; Hansson var viktig för honom som skaparen av den skånska dikten på 1880-talet, men 1906 övade dennes poesi inte längre något inflytande på Ekelund. Hyllningsdiktens första del riktar sig till den missförstådde, landsflyktige Hansson, medan den andra delen har självbiografisk karaktär. Se Werin s. 274–285 och Helena Nilssons bidrag till *Drömmens Vin, Ordets Blod. Om Ekelund och Pindaros* se Eva-Britta Ståhl: »Agon med dubbelt anlete« i *Sammlaren* 1992. sångarmt: 'fattigt på poesi'.
Muser: 'sånggudinnor'.
träsko[klampande]: Träskor är lantliga skodon, typiska för Skåne. Hellas': Greklands.
Boiotia: Boiotien, landskap i Grekland, vars huvudstad var Tebe. Thebas kallas våg: Vattnet i drottning Dirkes källa i Tebe, omnämnd av Pindaros, ansågs ge poetisk inspiration. Den Dirkäiska svanens hymn är alltså Pindaros' dikt.
so: 'sugga'. Boiotisk so är ett citat ur Pindaros' sjätte olympiska ode, rad 90.
guldbeduggad: 'guldbestänkt'.
98 mystär: 'mysterium'.
smärtans drottning: Då Ekelund i ett brev (nr 58) tar avsked av Amelie Bjerre kallar han henne sin sorgs (sorgsenhets) drottning, »Regina meae tristitiae«.
Thebas mästare: Pindaros.
teg din sång: Efter det att Notturmo (1885) mottagit negativt publicerade Hansson ingen poesi förrän med *Dikter på vers och prosa* (1901).
Boiotia suecana: 'det svenska Boiotien'.
100 Helsingborg: Ekelund passerade Helsingborg på väg från Ven till Kullen. Staden är förknippad med Ola Hanssons dikt: där skrev han sommaren 1885 stora delar av *Notturmo*.

- 101 Kullaberget
 vandrade som gosse: Ekelund hade besökt Kullen en sommar under tidigt 1890-tal. Se »Kväll vid Sundet« i avdelningen »Tidiga dikter«.
 ångar: Ändrat i ms från »doftar«.
 convolvulus: Snårvinda. Jfr »Lunaria«.
 sig upplåter: 'öppnar sig'.
 dikters bilder: Jfr första strofen av »Till Ola Hansson« 2.
- 102 dess minne: Minnet av själen (se fjärde strofen), alltså dikterna.
- 103 Skendöd
 »Jag känner mig som den skendöde i graven när han hör ljud från ovan«, skrev Ekelund i ett uppgivet brev 17.10.1906 (nr 48) till Amelie Bjerre apropå ett möte. Motivet kan ha sin grund i läsning av Edgar Allan Poe, exempelvis novellerna »The Tell-Tale Heart« och »The Oblong Box«.
 anemonerna: 'vitsipporna'. Jfr »Candidus« II.
- 104 Den övergivna flodbädden
 I ett brev 22.5.1906 till Amelie Bjerre skriver Ekelund: »Livet var verkligen så jämmerligt utsinat i mig, ja jag var som en flodbotten som låg och sprack i solbaddet, så dammet rök! Ni är skuld till att det grönskar litet om stränderna igen.«
 kvällen: Ändrat i ms från »dagen«.
- Muserna
 du underliga hjärta: Ändrat i ms från »mitt härliga hjärta«.
- 105 de olympiskas: 'de gudomligas'. Muserna är födda invid berget Olympen, gudarnas hem.
- 106 Havet
 Psaltaren: I ett brev från Kullen till Gustaf-Otto Adelborg 12.7.1906 (nr 38) skrev Ekelund: »Jag sitter här i en stuga i skogen, där jag funnit en gammal bibel. Jag har försummat den boken så gott som helt och hållet, till nu. Jag njuter den mycket, läser ingenting annat. Överraskar mig även med att dikta.«
 aftonbrus: Jfr Ps. 93:4.

Morgonrodnaden

- 107 viken: Skälderviken norr om Kullen.
 en ny visa: Jfr det på flera ställen i Psaltaren (exempelvis 40:4)
 förekommande »en ny sång«.
- 108 dagens tunga: 'den tunga dagen'.

109 Sepulcrale

Den latinska titeln betyder 'Gravdikt'. Ordet används något oegentligt även som titel till en översättning i Grekisk bukett. Werin knyter (s. 337f) dikten till Ekelunds intresse för den norske författaren Sigbjørn Obstfelder (1866–1900), som han publicerade en artikel om i tidskriften Fram våren 1908.

(Dock denna tanken tröst i natten skänkte)

nepenthès: En dryck som lindrar sorg. Ordet är grekiskt, accenten betecknar lång vokal. Det förekommer i Odysséen IV: 219f, men också i Edgar Allan Poes »The Raven«, rad 82.

Inspiration

- 111 eros: Här avses det platonska begreppet eros, människans medfödda behov av att erfara och förverkliga det skönas idé.
 hölj vad ej skönt [...]: Jfr nr 7 av Pindarosfragmenten i Böcker och vandringar.

Du stolta fågel morgon!

- 112 vi: 'varför'.

113 Morgonklara värld –

I ms med den överstrukna titeln »Vårbris«.
 skärhet: 'renhet', 'klarhet'.

114 Hjärtats väg

Tryckt i Ord och Bild nr 2 1906, s. 80, och därefter i Malmö-Tidningens lördagsbilaga Solglimten 17. 3. 1906, vid båda tillfällena med titeln »På vägen«.

115 Leukadia

Det är Sapfo som talar i dikten; jfr »Eros«.

- 116 Kimmeriska landskap: I elfte sången av Odysseén (XI:14ff) talas om kimmerierna, ett folk som levde långt i väster på andra sidan världsströmmen Okeanos, dit solen aldrig nådde: »där vilar en tryckande natt på de dödliga arma« (Lagerlöfs översättning). Ett nedstämt brev till Amelie Bjerre är daterat »Kimmerien 29 Juli 06«.

- 117 Du bofink fin –
Tryckt i kalendern Nya dagar våren 1906. Jfr »Du stolta fågel morgon«, andra strofen. Om fåglar hos Ekelund, se Staffan Söderbloms bidrag till Ett nytt språk.
stare: Liksom bofinken är staren en flyttfågel, men kan i mindre antal övervintra i Skåne.
skjul: 'skydd', 'gömoställe'.

Anemoner

Efter första strofens slutord »smäller« har Ekelund i ms strukit två rader: »och kommer som beställd för att ta död på / denna hemska söndagseftermiddag?«. Likaledes struken är en fortsättning av diktens näst sista rad: »som när man vaknar / en morgon söndersupen i en ödslig kula / där det gått riktigt trevligt till«. Ett förstärkande »fan« i slutraden är också struket.

anemoner: Vitsippa, *Anemone nemorosa*.

- 118 chausséen: 'landsvägen'. Ordet tyder på att diktens miljö är Berlin.
tvaget: 'rentvättat'.
skära: 'rena'.

- 119 Söndagsresan
Sändes till Amelie Bjerre med rubriken »Dikt till fru Bjerre«
7.4.1906.
allt: här 'hela tiden'.

- 120 Blommar väl i dalen
Dikten har i ms ett struket motto ur det endast som fragment bevarade dramat »Tereus« av Sofokles: »O lycklig, lycklig den / som aldrig solen sjunka / såg över en främmande kust! // Soph. Tereus.« Jfr kommentar till Progne-dikterna.

dalen: Troligen Fågelsångsdalen vid Södra Sandby utanför Lund.
 Petasites: Vitskråp, *Petasites albus*, en sällsynt växt som också
 Linné såg på denna lokal. I barndomen kan Ekelund ha sett
 blomman i Rövarekulan söder om Ringsjön. Jfr »Dämnet«
 i På havsstranden, anteckning nr 11 i Hemkomst och flykt och
 Werin s. 30f.

121 Åh det finns stunder –

I ms med den strukna titeln »Narcissus«.
 krokos: Jfr »Sonntagsheimweh im Tiergarten« i *In Candidum*.
 andlikt: 'andelikt'.

122 Periiissem nisi periiissem

Den latinska titeln, som betyder 'Jag hade gått under, om
 jag inte hade gått under', har Ekelund troligen hämtat från
 Søren Kierkegaards *Stadier paa Livets Vei* (1845; *Stadier på li-
 vets väg*), där orden utgör motto för avsnittet »Skyldig – Ikke
 skyldig« (ursprungligen är frasen från Plutarchos' biografi
 över Themistokles, kapitel 19). F.J. Billeskov Jansen förtyd-
 ligar i sina kommentarer till Kierkegaards *Samlede Værker*
 (1920–36) att uttrycket avser att gå under »i jordisk, mänsk-
 lig mening«, i motsats till »i högre, evig mening«.

det ljuva: Ändrat i ms från »för alltid«.

fantomet: 'drömbilden', 'skenbilden'.

livet vinna [...] förlora: Bakom uttrycket ligger det Kristusord
 som finns i tre av evangelierna: Matt. 16:25, Mark. 8:35 och
 Luk. 17:33.

Tiggare

Vid omtrycket i *Dikter II* strök Ekelund de två sista strofer-
 na: en praktisk tillämpning av Pindarostanken i strof 3 av den
 andra dikten med titeln »Inspiration« i denna samling.

123 Själens tillflykt

gled [...] ner: Ändrat i ms från »vek [...] in«.

sötma: Ändrat i ms från »åtrå«.

gack: 'gå'.

lisa dig: 'trösta dig'.

GREKISK BUKETT (1906)

I inledningen till översättningsvolymen *Grekisk bukett* ställer Ekelund den genre han där ägnat sitt intresse, epigrammet, i motsats till »de stora lyriska formerna»: odet, hymnen, dityramben, och förklarar epigrammet vara ett förmildrat uttryck för poetiska stämningslägen, en vilopunkt för själen. Detta har bidragit till att boken kommit att ses som en andhämtningspaus för Ekelund, ett mellanspel omgivet av kraftsamlingarna *Dithyramber i aftonglans* och *Antikt ideal*. Bilden är inte osann men förenklad. Ekelund skriver 12.7. 1906 till Gustaf-Otto Adelborg: »Det var en förtvivlans åtgärd att jag grep till dessa översättningar«, men som framgår av ett brev en vecka tidigare (nr 37 resp. 38) har arbetet påbörjats vintern 1905–06 i Berlin. Redan hösten 1902 hade han på stadens bibliotek inlett studiet av de textsamlingar från århundradena kring Kristi födelse som brukar kallas den grekiska antologien, då i tysk översättning (se *Hemkomst och flykt* nr 30). Deras historia och innehåll beskrev han i essän »Meleagers krans«, som fick sin titel efter den förste antologiredaktören Meleager från Gadara. (Det grekiska ordet *anthologia* betyder för övrigt just 'bukett'.) Essän trycktes i bokform i *Tyska utsikter* 1913 men stod redan sommaren 1906 som utförlig inledning till det urval översättningar som trycktes i nr 8 av *Ord och Bild*. Här ingick mer än hälften av dikterna i den färdiga boken, som alltså till viss del föregår dityramberna.

Manuskriptet sändes till Wahlström & Widstrand i oktober sedan Ekelund återvänt till Lund från Kullen och Bjärehalvön. Boken trycktes i litet format och utkom i slutet av året, prydd med de vinjetter av Ernst Norlind som också funnits i *Ord och Bild*-numret. Boken kan ge intryck av att vara en samling originaldikter av Vilhelm Ekelund, vars namn är den enda författarangivelse som förekommer på omslag och titelblad, och förhållandet blev inte klarare av att de grekiska epigramförfattarnas namn typografiskt påminde om dikttitlar. Att gränsen mellan översättning och original på ett annat plan kunde vara flytande visas av att ett epigram av Mnasalkas, tryckt i tidskriftsnumret, togs in i *Dithyramber i aftonglans* som »Svalan«. Längre fram, då hans förhållande till de egna dikterna var ansträngt, ägnade Ekelund sina grekiska översättningar förhållandevis stor omsorg när han 1921 redigerade urvalsvolymer *Dikter I–III*. Även 1906 betydde säkert epigrammen mer för honom än att vara »poetisk Kleinkunst« (första

ovan nämnda brevet till Adelborg). De har förbindelser till hans egna dikter i viston, till den folkvisans enkelhet han beundrade. Han kunde några år senare i dem se källor till en nordisk hellenism, som han själv drömt om men vars utförande i lyrisk form hindrats av att »indignationen kom in i mitt liv« (brev nr 86).

För bestämning av källorna till Ekelunds översättningar i denna och följande avdelning svarar Lars-Håkan Svensson, som i sitt bidrag till *Drömmens Vin*, *Ordets Blod* skrivit om Ekelund och det grekiska epigrammet. Följande förkortningar, i huvudsak av redaktörsnamnen, används vid angivelse av var originaltexten står att finna:

AP (Anthologia Palatina) = The Greek Anthology, ed. by W.R. Paton, Loeb Classical Library vol. 67, 68, 84, 85, 86 (1970–1983).

GP = The Greek Anthology: Hellenistic Epigrams, ed. by A.S.F. Gow & D.L. Page, Cambridge University Press (1965).

LP = Poetarum Lesbiorum Fragmenta, ed. by E. Lobel & D.L. Page, Oxford University Press (1955, repr. 1963).

G = Greek Elegiac Poetry, ed. by Douglas E. Gerber, Loeb Classical Library vol. 258 (1990).

De namn som förekommer i dikterna är oftast personnamn ur den historiska vardagen (Kleina, Naïs, Eudoxos). Ibland är de hämtade ur religionen, myten och litteraturhistorien (Venus, Boreas, Arion, Hesiodos) och förklaras då. Vad gäller stavningar av såväl dessa som författarnas namn är Ekelund inkonsekvent och blandar svenska, tyska och andra translittereringar.

127 Epigrammet

nips: 'småsaker'. Ordet använt nedsättande av Strindberg om poesi i *Svarta fanor* (s. 33 av bd 41 i *Samlade skrifter*). Ekelund satte det som rubrik till en av aforismerna till lyrikens sjäsliv i *Antikt ideal*, vilken formar sig till en essäistisk polemik mot Strindberg (s. 79–82).

vågbergen: Jfr »Pindaros« (Tyska utsikter s. 82), här i avdelningen »1910-tal«.

spegellugn: Jfr andra strofen av »Kullaberget« i Dithyramber i *af-tonglans*.

Platon

Tryckta samman med 41 andra översättningar i *Ord och Bild*

nr 8 1906, s. 417–424. – 1: AP VI.43, 2: AP XVI.210, 3: AP VII.670.

nymfernas: Här avses källnymfer, najader.

ställd i kopparen: Dikten är en inskription på en kopparskulptur föreställande en groda.

amfibiska: 'land- och vattenlevande'. Det amfibiska bröstets vänliga stämma är alltså grodans läte.

128 purpuriske: 'purpurfärgade', dvs. förbunden med kärlekens symbolfärg.

roligt: 'lugnt'.

Hesperus: Aftonstjärnan, planeten Venus. Jfr »Sappho« i Böcker och vandringar.

Simonides

AP VII.510.

moiran: 'ödesgudinnan'.

den Euxeiniska våg: Svarta havet.

Chios: Ö i Egeiska havet.

Anyte

Nr 1–5 tryckta i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP IX.144, 2: AP VI.312, 3: AP VII.215, 4: AP VII.646, 5: AP VII.486, 6: AP IX.314, 7: AP VII.202, 8: AP IX.745, 9: AP IX.313.

Kypris' plats: Afrodite, kärleksgudinnan, dyrkades särskilt på Cypern och kallas därför även Kypris.

129 förstam: 'stäv'.

min egen bild: Delfinornament var vanliga på grekiska skepp.

130 bleka flodens våg: Styx eller Acheron, de floder som bildar gräns till dödsriket, Hades.

Venus' verk: Kärleken; flickan som sörjs i dikten dog alltså som jungfru. Venus är den romerska motsvarigheten till Afrodite.

Hermes: De resandes gud, hos Homeros gudarnas budbärare.

Hanen: 'Tuppen'.

Bacchiska: Bacchus är det romerska namnet för vinguden Dionysos, vars följeslagare satyrerna har gethorn och svans.

titt: 'ofta'.

Zephyrens: 'västanvindens'.

fläkte: 'skall fläkt'.

131 Euphorion

AP VI.279.

Phoibos Apollon: Det tillnamn som ges guden Apollon betyder 'den lysande'.

Acharniska: Acharnanien är ett landskap i västra Grekland.

Asklepiades

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP V.145, 2: AP V.210.

132 Leonidas från Tarent

Tryckta i Ord och Bild nr 8 1906, utom nr 7. 1: AP VI.300, 2: AP XVI.230, 3: AP VII.67, 4: AP VII.466, 5: GP Leonidas LXXIX, 6: AP VII.452, 7: AP VII.660, 8: AP VI.302, 9: AP VII.715.

Boreas': 'nordanvindens'.

Hades' dystre tjänare: Färjkarlen Karon, som med sin svarta båt trafikerar underjordens floder, bland dem Acheron.

kynisk: Anhängare av den kyniska filosofiska skolan, ledd av Antisthenes som samlade sina lärjungar (bland dem Diogenes från Sinope) i gymnasiet, skol- och idrottsanläggningen Kynosarges. Kynismen hyllar behovsfriheten; ordet är detsamma som cynism men saknar dess betydelse av 'känslökyla'.

obolen: En obol var det minsta grekiska myntet. En obol skulle medföras i döden som betalning för färden över Styx.

133 svartnade bålet: I antikens Grekland var det sed att bränna de döda.

skuggornas hus: Hades.

134 Tarent: Stad i södra Italien, som under antiken var en grekisk koloni.

Muserna: De sköna konsternas gudinnor.

häroldsstämor: En härold är en budbärare och offentlig utro-
pare.

Mnasalkas

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP IX.333, 2: AP VII.488, 3: AP VII.194. »Svalan« är AP IX.70.

vitt: 'långt omkring'.

- halkyoner: Kungsfiskare. Halkyone var dotter till vindarnas gud Aiolos och förvandlades enligt legenden till en sådan fågel. De stilla dagarna kring vintersolståndet, då de troddes häcka, kallades halkyoniska dagar. Jfr *Veri Similia* (1915) s. 171 f.
- 135 Locusta: Det latinska ordet för 'gräshoppa'.
- Nikias
Nr 1 och 2 tryckta i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP IX.564, 2: AP IX.315, 3: AP VII.200.
- 136 Cicada: Sångstrit, insekt av familjen Cicadidae. Den frambringar ljud inte med vingarna som syrsor utan genom vibrerande membran på bakkroppen.
- Kallimachos
1: AP VII.517, 2: AP VII.459.
Samiska: 'från ön Samos'.
plan: 'gårdsplan', 'öppen plats'.
- 137 Antipater från Sidon
Nr 1 och 2 tryckta i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP VII.209, 2: AP IX.417, 3: AP VII.464, 4: AP IX.151.
sköt: 'sköte', 'famn'.
Ceres': Ceres är växtlighetsgudinnan i romersk mytologi; hennes grekiska motsvarighet är Demeter.
Kokytiska: En av de floder som rinner till dödsriket är Kokytos, gråtfloden.
Doriska: Dorerna var en folkstam som bebodde bl.a. Sparta och Korint.
- 138 Sisypfiska: Sisypfos var konung i Korint.
Nereider: Havsguden Nereus' döttrar.
Okeanos': 'urhavets'.
- Tymnes
Nr 2 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP VII.477, 2: AP VII.211.
Nilens strand: I Egypten fanns en grekisk koloni.
Eleuthera: Stad i södra Grekland.
Melitas ö: Malta.

Meleager

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP VII.207, 2: AP VII.461.

spis: 'mat'.

139 Philippus från Thessalonike

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP IX.88, 2: AP IX.438.

Thrakien: Thrakien är ett landskap i nordöstra Grekland.

Arion: Arion, den förste som skall ha diktat dityramber, kastades enligt legenden i havet från ett fartyg men räddades av en delfin som bar honom till land på sin rygg. Se Herodotos' Historia I:23 ff.

140 Marcus Argentarius

Tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. AP IX.87.

bestruken med [...] lim: Detta är tyvärr fortfarande en vanlig metod att fånga fåglar i Medelhavsländerna.

Zonas

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP XI.43, 2: AP VII.65.

ler: 'lera'.

Charon: Färjkarlen som för de döda över floden till dödsriket.

141 Antiphilus

Tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. AP IX.277.

Apollonidas

Tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. AP IX.257.

Glaukos

Tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. AP IX.341. Se Vasilis Papa-georgious bidrag till Drömmens Vin, Ordets Blod.

Dafnis: En herdegosse.

Pan: En pipspelande skogsgud.

Malea: Stad i Arkadien.

142 Thyillos

Tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. AP VI.170.

Addäos

Nr 1 tryckt i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP VI.228, 2: AP VII.305.

Antigonus Carystius

AP IX.406.

in cratere: 'i form av en bägere'.

143 för sent: Grodan beklagar att den först efter döden lärt känna vinet.

Alphäos från Mytilene

AP IX.101.

ditt rum: 'din plats'.

bette: 'betade'.

Kyklopiska: Kykloperna (cykloperna) var enögda jättar. De byggde murarna runt städerna Mykene och Tiryns. Termen cyklopiska murar inom arkitektur och arkeologi betecknar murar av stora ohuggna block med mindre stenar som utfyllnad eller lera som murbruk.

Antipater från Macedonien

AP IX.282.

Dafne: Dafne förvandlades till en lager, det träd som talar i dikten och ber resenärer samla annan ved till sina lägereldar.

mjölonris: Mjölon, *Arctostaphylos uva-ursi*, växer inte i Grekland.

Originalets kamaros betecknar en släkting, det låga smultronträdet, *Arbutus unedo*, som liksom mjölon har röda bär.

terebinter: Träd av släktet *Anacardiaceae*. Veden är kådrik och lämplig att göra upp eld med.

Palladas

Nr 1-4 tryckta i Ord och Bild nr 8 1906. 1: AP X.58, 2: AP X.75, 3: AP XVI.207, 4: AP IX.172, 5: AP XI.300, 6: AP IX.171.

144 när: 'livnär'.
lägger [...] bi: 'saktar in'.

145 De okände

Nr 1–5 och 10 tryckta i Ord och Bild nr 8 1906 under rubriken »Okända«. 1: AP IX.64 (GP Asklepiades XLV), 2: AP IX.189, 3: AP VII.483, 4: AP IX.374, 5: AP VII.717, 6: AP XI.312, 7: AP VII.336, 8 (»Timons grav«): AP VII.315, 9: AP IX.32. Den tionde av de också i tidskriftstrycket onummerade dikterna (»Främling, vid denna plats«) är ur *Anthologia Planudea*, i Richard Bruncks utgåva från 1772–76 återgiven som III.205, nr 265.

Hesiodus: Den grekiske författaren Hesiodos levde ca 700 f.Kr. Helikoniska: På berget Helikon i Boiotien fanns den heliga källan Hippokrene.

den bevingades hov: Pegasos var en bevingad häst hemmahöran-de på gudarnas berg, Olympen.

Heras: Gudinnan Hera var Zeus' syster och maka.

Lesbiska tärnor: Unga kvinnor från Lesbos, den ö i Egeiska havet där Sapfo var verksam.

kor: 'dansande skara', 'kör'.

Kalliope: En av muserna, förknippad med episk dikt och hjälte-dikt.

Hades: Hades är härskare över dödsriket, som bär samma namn. mitt [...] flöde: Det är en källa som talar i dikten.

skygd: 'skydd'.

146 försåt: 'fällor'.

aktar: 'bryr sig om'.

Maximos: Det epigram (AP XI.312, av Lucilius) som ligger till grund för texten nämner en fiktiv gravskrift över gossen Maximos. Lars-Håkan Svensson antar i ett postscriptum till sitt bidrag i *Drömmens Vin*, *Ordets Blod* att Ekelund »här har roat sig med att 'översätta' den icke-existerande originaldikt som Lucilius driver med«.

Timons grav: Atenaren Timon, känd som misantropen, levde vid slutet av femte århundradet f.Kr. och har i litteraturen, t.ex. i Shakespeares pjäs *Timon of Athens*, blivit urtypen för en bitter människohatare.

Sophrosynä: Självbehärskning; räknades av Platon som en av de fyra kardinaldygderna. Begreppet spelar en roll i Ekelunds aforistik, se Nils Gösta Valdén: *Grekiska termer hos Vilhelm Ekelund* (1961) s. 42.

147 Meleager från Gadara

Den första av dikterna tryckt utan titel i *Ord och Bild* nr 8 1906. 1: AP IX.363, 2: AP VII.417.

In ver idyllion: (lat.) 'Idylldikt till våren'. Titeln är satt av Ekelund.

Eos': Eos är morgonrodnadens gudinna.

syrix: 'vassipan'.

från oxen stammande: Bin troddes föröka sig i tjurkadaver.

skönt uttänka: Jfr slutet av »Havsvik« i *In Candidum*.

148 Sepulcrale: (lat.) 'Gravdikt'. Även denna titel är satt av Ekelund.

Tyrus: Stad i Fenicien vid östra Medelhavet.

Gadaras [...] land: Gadara var en grekisk stad i nuvarande Jordanien.

Attika: Landskap i mellersta Grekland.

Menippeiskt behag: Menippos från Gadara var författare av satiriska sagor.

Chaos: Den tomma rymden ur vilken jorden uppstått.

Persephona

Översättningen utgör rad 1–23 av en homerisk hymn till Persefone. Se Anna Smedberg Bondessons bidrag till *Drömmens Vin, Ordets Blod*. I myten får gudinnan Demeter sin dotter Kore borttrövad av underjordens härskare Hades som på sin vagn, dragen av svarta hästar, för henne till underjorden. Demeter framkallar missväxt och dottern hämtas åter på Zeus' order. En tredjedel av året måste hon dock tillbringa i underjorden som Hades' maka och med namnet Persefone. I hymnens version av myten medverkar Zeus, Demeters och Hades' bror, som ges epitetet »den hemlige«, i bortrövandet.

skuggornas konung: Hades.

Okeanos' döttrar: Nereiderna, vattengudomligheter.

hyakinthos: 'hyacinter'.

narkissers: 'liljors'.

anslag: 'plan', 'intrig'.

- 149 gudinnans: Det är Demeter som avses.
Kroniden: Zeus, son till tidens gud Kronos.

Elegi av Mimnermos

G Theognis 1017–1022 (G Mimnermos fragm. 5).

Theognis

G Theognis 877–878 (alt. 1070 ab).

Doch wie der Frühling [...]: Hölderlincitatet är ur »Gesang des Deutschen« och kan översättas 'Dock vandrar en genius likt våren från land till land'. Tanken bakom valet av citat och dess placering är att antyda att den grekiska andan, den grekiska poesins genius, kan färdas till ett »Nordiskt Arkadien«, som den avslutande essän i Antikt ideal heter.

TILLÄGG TILL GREKISK BUKETT (1909–1920)

Då Ekelund 1921 sammanställde sina valda dikter i tre band utvidgade han den ursprungliga Grekisk bukett med ett antal översättningar som tryckts i Ord och Bild 1914, med de Pindarosöversättningar som ingått i Böcker och vandringar 1910 och slutligen med en svit Menandrosfragment som året innan tryckts i Samfundet De Nios årsbok Vår Tid. Detta angavs dock inte på något sätt, på deltitelbladet stod årtalet 1906 ensamt och samma Hölderlincitat fick utgöra slutvinjett som i översättningsvolymen. I denna avdelning av de samlade dikterna ingår tilläggen utom Pindarosöversättningarna som kvarstår i sitt sammanhang i Böcker och vandringar. Däremot har medtagits två Pindarosfragment ur Antikt ideal som ffg trycktes separat i samlingsutgåvan av Ekelunds dikter 1951.

Ekelund återvände vid några tillfällen till sina äldre böcker och rumsterade om i dem på liknande sätt; så i nyutgåvan av Böcker och vandringar från 1923, som i själva verket består av Tyska utsikter sammanförd med essäavsnittet av den ursprungliga Böcker och vandringar och några nyskrivna stycken. Atticism–humanism (1943) utkom efter tre år i en andra upplaga med betydande tillägg. Båge och lyra 1932 (1932) har dock inget textmässigt gemensamt med aforismsamlingen Båge

och lyra från 1912, utan är avsedd att visa hur titelns tema utvecklats hos författaren.

153 Platon

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, s. 657f, samman med följande sju översättningar under rubriken »Grekiska dikter«, alla i bokform i Dikter III. AP IX.3.

Theognis

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. G Theognis 879–884.

Taygetiska bergets: Taygetos är ett berg i södra Grekland.
revor: 'rankor'.

Palladas

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. AP VII.339.

vi: 'varför'.
dunst: 'ånga', 'rök'.

154 Okänd

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. Kan vara en fri version av en dikt av Palladas, originalet går inte att identifiera med säkerhet.

Fragment av Sappho

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. LP 47.

Den förälskade floden

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. Originaltext i *The Greek Bucolic Poets*, ed. by J.M. Edmonds, Loeb Classical Library vol. 28 (1977; 1912), s. 460f. Floden Alfeios på Peloponnesos i södra Grekland ansågs ha underjordisk förbindelse med nymfen Arethusas källa vid Syrakusa på Sicilien.

Pisas stad: Olympia. Pisa är ett område på Peloponnesos.

155 Lejonet

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. AP VI.221.

Herden

Tryckt i Ord och Bild nr 12 1914, i bokform i Dikter III. AP VII.173.

Från Pindaros

Tryckt i Antikt ideal s. 7, ingår i essän »Pindariska utsikter«. Rubriken till denna och följande översättning satt i Dikter (1951). Texten är ur sjunde nemeiska odet, rad 77–79.
begränsnings [...] rund: En grekisk idrottsplats, ett stadion, där segrare kröntes med en lagerkrans.

156 Från Pindaros

Tryckt i Antikt ideal s. 8, ingår i essän »Pindariska utsikter« där också ett stycke citeras ur Nietzsches »Dionysos-Dithyramben«, vilket syftar på denna dikt. Texten är ur tionde pythiska odet, rad 41–49.

tillstatt: här 'är tillåtet'.

Hyperboreerna: Det folk som bor längst i norr.

Menandros

Tryckta i Vår Tid 1920, årsbok för Samfundet De Nio, under rubriken »Menander-fragment«; i bokform i Dikter III. Hos dramatikern Menandros (342–291 f.Kr.), vars verk huvudsakligen var kända i brottstycken och som citerade sentenser, tyckte sig Ekelund se en linje som pekade framåt mot Nya testamentet och Paulus. Han utvecklade tanken i de på varandra följande essäerna »'Antikens bankrutt'« och »Menandrisk värld« i På havsstranden s. 116–156. Se också Attiskt i fågelperspektiv (1919), s. 161–166.

Följande förkortningar används vid angivelse av var originaltexten står att finna (de två första utgåvorna var sådana Ekelund själv använde):

K = Comiorum Atticorum Fragmenta, hrsg. von Theodor Kock, vol. III, Leipzig 1888.

M gm = *Fragmenta Comicarum Atticorum*, hrsg. von August Meineke, vol. II (*gnomai monostichoi*), Berlin 1847.

Me = *Die Urbinatische Sammlung von Spruchversen*, hrsg. von Wilhelm Meyer, München 1880.

Fragmentens nummer i översättningen anges först, därefter originaltextens numrering. 1: K 481, 2: K 531, 3: K 534, 4: K 539, 5: K 482–83, 7: K 856, 8: K 758, 9: K 850, 10: M gm 319, 12: K 811, 13: K 40, 14: K 95, 15: K 549, 16: K 761, 17: K 460, 18: K 550–51, 19: K 302, 20: K 70, 21: K 812, 22: K 816–17, 23: Me 418, 24: M gm 234, 25: M gm 232, 26: K 857, 27: K 407, 28: M gm 462, 29: K 463, 30: K 421. Nr 6 och 11 har inte gått att identifiera.

I manuskriptet (i Lunds universitetsbibliotek) finns en struken, onumrerad översättning som på ett löst blad får en mer avslutad form: »Skönt närer fred – och var det ock på klippan kal. / Fult tärer krig – och var det än i bördig dal.«

Nr 6 har i ms en struken not: »En viktig punkt i den grekiska psychens politik! Man jämföre hos Sophokles chorens sköna ord till Elektra (140)«. Denna kommentar återfinns i »'Antikens bankrutt'« i På havsstranden s. 125 efter det att fragmentet citerats.

Nr 20 har i ms en struken not: »Efter Bentley: si rectam rationem sequimur, / ubique templum et oraculum est.«

tåg: 'långa rad'.

schackrande: 'köpslående'.

allen: 'endast'.

157 eternas valv: Himlen.

erbarmligt: 'ynkligt'.

täras upp: 'förtärs'.

158 Tyche: Ödet.

föresyn: 'omtanke', 'förutseende'.

159 hövs: 'fordras', 'krävs'.

160 genius: 'skyddsande'.

mystagog: Lärare för de som skulle invigas i en mysteriekult.

städs: 'alltid'.

orakel: Gudomligt råd, vilket gavs i templen av personer som också kallas orakel.

161 vrånghet: 'ondska'.

PROSADIKTER OCH DITHYRAMBER (1907–1911)

Ekelund samlade inte allt sitt lyriska material i Böcker och vandringar. I några fall gjorde han där utsnitt ur tidigare dikter, som hade kunnat komma ifråga för den tänkta samlingen »De nya Dithyramberna« (titeln förekommer på ett manuskriptblad med årtalsangivelsen 1906). Andra lämnades därhän, eller fanns inte tillgängliga för Ekelund då han sammanställde manus i Berlin, men är tänkbara inom ramen för det projekt som skymtar i en tidningsrubrik från mars 1909: »Ur en prosa-diktsamling«. Denna kan eventuellt avse en planerad ny bok efter blandvolymen, som utkom i oktober 1910 och hade arbetstiteln »Vers och prosa«.

165 Beatrice

Tryckt i Göteborgs-Posten 25.5.1907 och i Staden nr 3 1907 (november–december) som nr III i sviten »Vae soli«; slutpartierna utbrutna som »Hades« i Böcker och vandringar. I bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Ekelund vistades i Göteborg våren och försommaren 1907, därav orden i första avsnittet om att naturen är honom främmande; den hemska, väldiga stad som senare liknas vid dödsriket är dock Berlin.

166 Botticellis änglar: Ekelund hade sett tavlor av Botticelli på Kaiser Friedrich-museet (nuvarande Bode-Museum) i Berlin hösten 1902: »Där är det tyst och ensamt, och där är strömmande ljuvlig eld för hjärtat: Botticelli, i dina änglars melodi.« (»Berlin-höst« i Den ensammes stämningar, s. 78; jfr slutraden i »Till Apollon« i Elegier.)

Hades: Dödsriket.

förekom: 'föreföll'.

Persephonas rike: Det grekiska dödsriket, där Kore/Persefone vistas. Jfr inledningen till essän »Aforistiskt om en aforistiker« (Lichtenberg) i Antikt ideal, där det talas om »den blonda Persephonas smärtlösa ängder«. Se vidare »Stjärnorna« i Böcker och vandringar och kommentar till den dikten.

kolblått: 'mörkblått', 'svartblått'.

167 snö och rosor: Jfr »Venedig« IV (In Candidum), »Tillbedjan« (Dithyramber i aftonglans) och inledningen till kommentarerna till Havets stjärna.

Vid ån och havet

Ingår i en anteckningsbok med påskriften »Segeltorp 1907« efter den plats där Ekelund vistades i september det året; texten citerad i Werin s. 344, tryckt separat ffg i Hjärtats vaggvisor. Platsen kan vara en liten åmynning väster om Segeltorp på Bjärehalvön i nordvästra Skåne, nära fornlämningen Gråthögarna, vars namn förekommer på ett löst blad, ett slags innehållsförteckning, från samma tid (se Werin s. 428f, jfr K.A. Svensson: Vilhelm Ekelund i samtal och brev s. 153).

Mentha: Vattenmynta, *Mentha aquatica*.

mytisk: Se kommentar till »Vid det höstliga kyliga havet« i Böcker och vandringar.

Balladens genius: Jfr dikten med detta namn i Böcker och vandringar.

Skånes musen: Jfr »Till Ola Hansson« 1, strof 2, och ett avsnitt i artikeln »Till Per Gummesons 50-årsdag« i Sydsvenska Dagbladet 24.3.1908, i bokform ffg i Den ensammes stämningar s. 113 ff: »Den skånska Musan talar helst med hjässan lyft bland stjärnorna och med oändlighetens tystnad inunder sig av slätter och hav. Hon förlorar sig med blickarna i livsmörkrets gåta, och hennes dikts gestalt stiger plötslig och lysande som en vision mot dess gränslösa fond.«

gratier: Behagets gudinnor. Sammanställningen musen och gratier finns också i »Glädjen« 3 i Böcker och vandringar.

168 (Så barnslig är människan)

Tryckt i Staden nr 2 1907, september–oktober, ingående i sviten »Aforismer till lyrikens själlsliv«, en rubrik som sedan användes i Antikt ideal. I bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. nog av: 'alltnog', 'hur som helst'.

Ur Vae soli

Tryckt i Staden nr 3 1907 som nr VI i »Vae soli«, i bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Den latinska titeln betyder 'Ve den ensamme' och är ett bibelcitat från Pred. 4:10.

Jean Paul: Pseudonym för den tyske författaren Johann Paul Friedrich Richter (1763–1825). Citatet tycks hämtat ur dennes självbiografiska roman Flegeljahre (1804–05, 'Slyngelår').

Jfr kommentar till »Sonntagsheimweh im Tiergarten« i In Candidum.

natt: Jfr slutet av »Misär« i Böcker och vandringar.

Falsterbo 1–2

Nr 1 tryckt i Trelleborgs-Tidningen 4.9.1907. Ett utkast finns i Segeltorphäftet daterat 31 aug.–1 sept. 1907. Nr 2 tryckt i Arbetets söndagsbilaga Framtiden 29.3.1908 med titeln »Marsdag vid Falsterbo« och i Bonniers Månadshäfte juni 1916 med titeln »Vid Falsterbo«. I bokform trycktes de formellt skilda dikterna ffg i Dikter III, då de fördes samman under gemensam titel. Falsterbonäset i sydvästra Skåne hörde till målen för Ekelunds långvandringar under tiden i Trelleborg 1907–08. Tidsangivelsen många år sedan i andra raden av nr 2 anger att han besökt platsen också tidigare.

169 rolig: 'lugn'.

blågrönt gräs: Strandråg, Elymus arenarius.

170 (Lyriska konstens heroer)

Tryckt i Finsk Tidskrift för vitterhet, vetenskap, konst och politik nr 3 1907, september, som devis för Pindarosöversättningarna, sedan som devis för essän »Pindariska utsikter« i Antikt ideal, s. 3. Dikten är ett epigram av samma art som dem Ekelund översatt i Grekisk bukett men med »ståligare« (brev nr 47) tonfall och innehåll; ett uttryck för den tragiska entusiasm han förespråkade i de tidiga prosaböckerna.

heroer: 'hjältar'.

Verser tillägnade bildhuggaren Johannes Collin I–II

Tryckta i Svenska Dagbladet 19.1.1908, i bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Första hälften av avsnitt I tryckt i Böcker och vandringar som »Ack livets röda blomma av blod!«. Johannes Collin (1873–1951) var skulptör och poet i Lund. Ekelund kan ha sympatiserat med Collin på grund av såväl hans klassiska inriktning som hans roll av utanförstående original. Dikten har annars den likheten med odena till Gustaf Ullman och Ola Hansson i Dithyramber i aftonglans att den i hög grad utgör en självreflektion.

- 171 fantom: 'drömbild', 'skenbild'.
Vore bättre [...]: Jfr Hamlets monolog (III:I:56) hos Shakespeare.
- 172 ångbåtens däck: Det gäller båten mellan Malmö och Köpenhamn.
kvällande: här 'luckra', 'porösa'.
- 173 (Ja, tung, grå)
Tryckt i *Varia* juni 1908 som inledning till sviten »Böcker och vandringar. Aforismer och dikter«, s. 350–353; därefter i *Antikt ideal* s. 63 som inledning till avsnittet »Aforismer till lyrikens sjäsliv«.
- Märkisk afton
Tryckt i *Varia* juni 1908, i bokform ffg i *Hjärtats vaggvisor*.
Intrycken i denna prosadikt härrör alltså från tidigare Berlinvistelser än den som inleddes hösten 1908; senast var Ekelund i staden vintern 1905–1906.
Märkisk: Liggande i landskapet Mark Brandenburg, vilket omger Berlin.
Heinrich von Kleist: Tysk författare (1777–1811), död för egen hand. Ekelund nämner honom vid spridda tillfällen (t.ex. i *Nordiskt och klassiskt* s. 39f) men har inte ägnat honom någon större studie.
chaussén: 'landsvägen'.
vården: 'minnesmärket', 'gravstenen'.
- 174 Skåne
Tryckt i *Varia* juni 1908, i bokform ffg i *Hjärtats vaggvisor*.
laudator temporis acti: (lat.) 'lovprisare av gången tid'. Uttrycket är från Horatius, *De arte poetica* 173.
Ernst Ahlgren: Victoria Benedictssons författarnamn; se kommentar till dikten »Ernst Ahlgren« i *Syner*. I artikeln »Köpenhamnsdag«, tryckt i *Svenska Dagbladet* 7.2. 1908 (i bokform i *Böcker och vandringar*) och ägnad Benedictsson, gjorde Ekelund en liknande tillbakablick på den skånska litteraturen.
- 175 Vid dina ögon stiger det upp i mig en dröm –
Tryckt i tidskriften *Fram* nr 7 1908, juli, i bokform ffg i *Hjärtats vaggvisor*.

176 Staty –

Tryckt (synbarligen ffg) i Dikter II, inpassad i den omredigerade Dithyramber i aftonglans. Dikten, som bör vara från 1909, kan ha ett samband med »Heinrich, das Kind« i Elegier, vars titel avser en staty i Tiergarten i Berlin. mig är som såge: 'det tycks mig som om [...] såg'.

Det sam en ballong –

Tryckt i en första version med titeln »Skeppet« i Framtiden 14.3.1909 som en av fem texter under rubriken »Ur en prosa-diktsamling«, därefter i Finsk Tidskrift nr 4 1910, oktober. I bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Valdén menar att dikten sannolikt är från hösten 1908.

ballong: Det gäller en luftballong eller kanske troligare ett luftskepp av typen zeppelinare, vilka existerat sedan 1900. År 1908 gjorde konstruktören Ferdinand von Zeppelin en långtur över Tyskland.

sitt hjärtas förlorade vän: I ett odaterat brev hösten 1906 (nr 57) kallas Amelie Bjerre »min vän, mitt hjärtas hopplöst förlorade«. Jfr slutet av »Hur brast i mitt livsväsens djup –« i Böcker och vandringar.

177 Det skymmer till helg

Tryckt i Framtiden 14.3.1909 som en av fem texter under rubriken »Ur en prosa-diktsamling«, därefter i Finsk Tidskrift nr 4 1910, i bokform ffg i Dikter III.

klang och ljus: Samma uttryck finns i »Ett barn i natten hemåt föres« i In Candidum.

Havet lyser –

Tryckt i Framtiden 2.10.1910 och i Bonniers Månadshäfte juni 1916, i bokform ffg i Dikter II.

skylar: 'kärvar'.

178 Du kyliga, brännande Mars –

Tryckt i Fram nr 4 1911, april, i bokform i Dikter II, inpassad i den omredigerade Dithyramber i aftonglans som har årtalsangivelsen 1906; 1909. Jfr mittpartiet av avsnitt II av »Verser till bildhuggaren Johannes Collin«.

Horernas: Horerna (uttalas hårerna) är årstidsgudinnor i den grekiska mytologin.

frusar: 'strömmar'.

heta kyla: En paradox liknande denna och dikttitelns använde Ekelund i artikeln »Hallandsdikt« från 1907 där han vill myn-
ta uttrycket het som marmor i kontrast till det vanliga mar-
morkall (Den ensammes stämningar s. 106).

BÖCKER OCH VANDRINGAR (1910)

I ett brev till Gustaf-Otto Adelborg från Slottsskogen i Göteborg 10.6. 1907 erbjuder sig Ekelund att för läsning sända »en större dikt«, nämligen »Glädjen«, och fortsätter: »Jag erbjöd nyss denna dikt jämte en prosadikt och en samling de vackraste Pindariska fragment (dessutom några egna versstycken): det hela en volym på 70 sidor åt Wahlstr. & Widstr. till ett honorar av 300 kronor men fick refuserat. [...] Jag står således åter utan förläggare.« Förbindelserna med Bonniers var brutna sedan 1906, till Henrik Koppel på Ljus hade Ekelund snabbt fattat misstro (se brev nr 50), och i detta läge ägnade sig Ekelund åt studier och tidningsskrivier, vilka bildade stommen i essäsamlingen *Antikt ideal* som utkom 1909 på Framtidens förlag men erbjodits W & W redan i juli 1908. Bokplanen fanns tidigt: »Vad jag skulle göra är kanske en bok om Antiken, vissa tyska relationer därtill – och mina egna!« (brev till Adelborg 6.9. 1907, nr 67).

Att diktskrivandet, trots misstro mot egen och andras poesi, förlöpte parallellt visar brev och anteckningar från hösten 1907, framför allt från en produktiv tid på Hovs hallar. Ekelund hade dragit sig undan dit efter en händelse som kom att forma hans tillvaro under lång tid framåt. Strax efter midsommar hade han på restaurangen vid Styrso havsbad utanför Göteborg kommit i bråk med en person som visade sig vara civilklädd länsman: det blev rätts sak och Ekelund dömd. Målet överklagades till hovrätten och högsta domstolen, som 28.9. 1908 fastställde domen vilken löd på 85 kronor böter, 100 kronor skadestånd och en månads fängelse. Ekelund, som inväntat domen i Trelleborg, hade knappast medel att betala, men framför allt hindrade hans ömtåliga stolthet honom från att gå i fängelse. Han lämnade omedelbart landet med färjan till Sassnitz och for vidare till Berlin. Landsflykten kom att vara ända till 1921.

181 Efter Leopardi

Översättningen av detta avsnitt ur dikten »Al conte Carlo Pepoli« ingick i essän »Det ondas religion«, som trycktes i tre delar i Arbetet 28.5, 9.6 och 10.6.1909 under rubriken »Leopardis religion« (i bokform i Böcker och vandringar). Ekelund intresserade sig vid denna tid starkt för den italienske författaren och pessimistiske tänkaren Giacomo Leopardi (1798–1837) och ägnade honom en essä även i Antikt ideal. I tidningar och tidskrifter publicerade han översättningar av Leopardis essäer och dialoger, vilka samlades till volymen Valda skrifter i förlaget Björck & Börjessons serie »Berömda filosofer« 1913.

Människans ande

Tryckt i Arbetet 16.12.1908 under rubriken »Tre dikter på prosa« samman med »Vid det höstliga kyliga havet« och »Det anklagade hjärtat«.

182 Skönhetsens strålar

Tryckt i Finsk Tidskrift nr 4 1910, oktober, samman med elva andra prosadikter under rubriken »Dikter«, s. 238–243.

Korset

Tryckt i Finsk Tidskrift nr 4 1910.
firmamentet: 'himlavalvet'.

183 Gentiana

Tryckt i Finsk Tidskrift nr 4 1910. Ett utkast i versform finns i en anteckningsbok påbörjad vid Hovs hallar i september 1907, det s.k. Segeltorphäftet. I manusmaterialet till Dikter I–III, där prosadiktfattningen ingick, finns ett avrivet blad med en överkorsad, mer färdig version. Den lyder: »Vackra blomma, / din djupa klocka lyser / plötsligt emot mig här / fjärran i främmande land / i den mörknande kvällens timme. / Vackra blomma, / jag hälsar dig vek. / Hur kom du mitt hjärta [när?]«. Över titeln står utropet »Stevenson!«. Klockgentianan, *Gentiana pneumonanthe*, som blommar på hösten, såg Ekelund på Skanörs ljungr 1907 under sina vandringar från Trelleborg. Jfr den tidiga prosaskissen »I kvällsolsbrand«.

- 184 Nattvandring
Tryckt i *Varia* juni 1908, därefter i *Finsk Tidskrift* nr 4 1910.

Lik

Tryckt i *Framtiden* 14.3.1909 som en av fem texter under rubriken »Ur en prosa-diktsamling«, därefter i *Finsk Tidskrift* nr 4 1910.

- 185 Stjärnorna
ön: Troligen Ven, där Ekelund vistades en kortare tid sommaren 1906, då han arbetade med *Grekisk bukett* och *Dithyramber* i aftonglans.
Agélastos, ápastos: (gr.) 'Hon skrattade inte, hon åt inte'. Jfr diktens andra stycke.
den åldriga Hymnen: Den homeriska hymn till Demeter, varav det inledande avsnittet ingår i *Grekisk bukett* under titeln »Persephona«.
Demeters sorg: Gudinnan Demeters sorg över sin till dödsriket bortrövade dotter Kore, där kallad Persefone.
brunnen: Jfr slutet av »Requies«.

Hades

Texten utgör slutet av den längre prosadikten »Beatrice« från Göteborgstiden våren 1907, vilken återfinns i sin helhet i avdelningen »Prosa-dikter och dithyramber«. Se kommentarer där.

- 187 Misär
Tryckt i en första fattning i *Framtiden* 25.4.1909 under rubriken »Från gatan« samman med följande. En motpol utgör »Arkadisk morgon«.
still: 'stilla'.

- 188 På gatan
Tryckt i en första fattning i *Framtiden* 25.4.1909 med titeln »Vem var han?«.
Rivan: Flera namn på gator utmed kajerna i Venedig har förledet Riva, 'strand'. Ekelund avser dock Lista di Spagna, som

löper från järnvägsstationen österut på norra sidan av Canal Grande, byter namn till Tera San Leonardo och ansluter till Via Vittorio Emanuele, idag Strada Nova.

polenta: 'majsgrot'.

gratie: 'behag'.

- 190 Det anklagade hjärtat
Tryckt i Arbetet 16. 12. 1908.

Sappho

I Dikter III sammanförd med »Leukadia« ur Dithyramber i aftonglans till »Sappho« 1–2.

Hesperos: Aftonstjärnan, planeten Venus. Ekelund syftar på Sapphos dikt (fragment nr 104) om aftonstjärnan som församlar allt vad gryningen skingrat, som återför boskap och barn till deras mödrar.

- 191 drömd av en dåre: Jfr Shakespeares ord i Macbeth (V:V:17) om livet som »a tale told by an idiot«.

Arkadisk morgon

Tryckt i Finsk Tidskrift nr 4 1910.

Längtan

Tryckt i Framtiden 14. 3. 1909 som en av fem texter under rubriken »Ur en prosa-diktsamling«.

- 192 Klippan
fortidens natt: Jfr anropet till Sappho i dikten med hennes namn: »Skald ur fortidens natt«, och även tredje stycket av »Stjärnorna«.

Vid det höstliga kyliga havet

Tryckt i Arbetet 16. 12. 1908, ett utkast finns i Segeltorphäftet.

- 193 De tusen källorna: Uttrycket är hämtat från sjunde strofen av Goethes »Harzreise im Winter«.
bländande mänsklighet: I häftet skriver Ekelund om sina ambitioner som människoskildrare att »Adelb[org] förstod detta: det mytiska i min poesi. Du måste föda bländande mänsklig-

het.« Tanken har anknytning till läsningen och översättningen av Pindaros vid samma tid; se också brev till Adelborg 6.9.1907, nr 67, s. 80.

jättehavsfåglar: Jfr den poetiska beskrivningen av Platons och Homeros' verk i På havsstranden (s. 178): »ord och verser som flugit genom seklerna likt havsfåglar – på smäckra djärva kroppar i tindrande luft«.

Den nya bostaden

Texten utnyttjar ett stycke ur en artikel om botaniska trädgården i Berlin-Steglitz (»Sommar«, tryckt i Arbetet 22.5.1909 och som »Berlinbilder« VIII i Tyska utsikter, se s. 35 f). Båda utgör prosavariationer på »Då voro bokarna ljusa« i Melodier i skymning.

194 Vae soli I–V

Tryckta i tidskriften Staden, nr 3 1907 (november–december), s. 34 f, som nr I, II, IV, V och VII av en längre svit, vars nr III (den ovan nämnda »Beatrice«) och VI återfinns i avdelningen »Prosadikter och dithyramber«. Till tredje delen av dikturvalet 1921 bröts nr III ut under titeln »Sommaraf-tonen«. Svitens latinska titel betyder 'Ve den ensamme'; uttrycket är från Predikaren 4:10 men troligen övertaget från Strindbergs Inferno, kapitel 1. Den intensivt skildrade stadsmiljön är Berlin; det inledande utropet på lokal dialekt översatte Ekelund själv i en fotnot med 'Fem pfennig för en sprattelgubbe!'.
Pfui Daibel: 'Fy satan'.
vidrar mig: 'äcklar mig'.

195 Hundekhele: Restaurang i skogsområdet Grunewald i sydvästra Berlin.

nerrukna: 'nedrykta'.

196 bedöva dig: Jfr Baudelaires prosadikt »Enivrez-vous!« (»Beruser«), som Ekelund alluderat på i en artikel i Majgreven 1902, men också den rad av Axel Wallengren ur »Bohème« 2 som han citerar i ett brev till Adelborg 8.2.1907 (nr 63): »Jag diktar och sjunger och söker bedöva mig«.

197 Den själssjuka

Tryckt i *Framtiden* 29. 5. 1910.

198 Excelsior: (lat.) 'Högre'. Ofta använt som valspråk med betydelsen 'Mot höjden'.

När en människa måste ryckas ut ur ens hjärta

Tryckt i *Framtiden* 12. 6. 1910 och i *Finsk Tidskrift* nr 4 1910.

Är då livet ont: Jfr slutfrågan i »Pietà«.

i grunden ont: Här hörs ett eko av Leopardis åsikt att en ond princip ligger till grund för tillvaron.

fraggan: 'fradgan'.

Nu doftar vårväll

Tryckt i *Framtiden* 5. 6. 1910 och i *Finsk Tidskrift* nr 4 1910.

199 Septemberromans

Tryckt i *Finsk Tidskrift* nr 4 1910.

hän: 'försvunna'.

200 Pindaros' fjortonde olympiska

Tryckt i *Finsk Tidskrift* nr 3 1907, september, s. 129–133 samman med följande fragmentöversättningar, under rubriken »Den 14:e Olympiska Sången av Pindaros, jämte några Pindariska fragment«.

Gratier: Behagets tre gudinnor kallas gratier i den romerska och chariter i den grekiska världen. De åkallas med sina grekiska namn Aglaia, Eufrosyne och Thalia senare i odet.

Orchomenos' ängd: Orchomenos var en stad i Boiotien.

guldbågad Apollon: Jesper Svenbro har i dikten »Apollon khrysótochos« i samlingen *Hermes kofösaren* (1991) lekfullt spunnit vidare på det epitet som Ekelunds översättning ger Apollon, skaldekunstens och musikens gud.

den Olympiske fadern: Zeus.

dansar: 'danser'.

Asopichos: Namnet på den yngling vars idrottsseger dikten hyllar.

Persephonas svartvälvda hus: Dödsriket i underjorden, där växtlighetsgudinnan Demeters dotter Persefone måste vistas en del av året.

Kleudamos: Asopichos' far.

Alpheus' våg: Floden Alfeios på Peloponnesos.

201 Pindariska fragment 1–13

Originaltexterna till Ekelunds översättningar har bestämts av Lars-Håkan Svensson enligt följande utgåvor:

Pindari Carmina et Fragmenta, hrsg. von Herwig Maehler, Leipzig 1989.

Pindar. Nemean Odes, Isthmian Odes, Fragments, ed. by William H. Race, Loeb Classical Library vol. 485 (1997).

1: fr. 124 ab (ur ett enkomion [lovsång] till Thrasyboulos i Akragas), 2: fr. 140 b (ur ett oidentifierat verk), 3: fr. 51 a (ur en hymn till Apollon Ptoïos), 4: fr. 51 a (ur en hymn till Zeus), 5: fr. 33 c (ur paian [hymn till gudars ära] nr 9), 6: fr. 123 (ur ett enkomion till Theoxenos från Tenedos), 7: fr. 42 (ur oidentifierad hymn), 8: fr. 227 (oidentifierat fragment), 9: fr. 33 (ur oidentifierad hymn), 10: fr. 150 (oidentifierat), 11: fr. 224 (oidentifierat), 12: fr. 108 b (ur ett hyporchema [dansode]), 13: fr. 129 (ur threnos [sorgesång] nr 6).

Bacchos: Vinguden Dionysos.

havsdelfinen: Delfinerna förbands genom legenden om skalden Arion med poesi och musik (se kommentar till den första dikten av Philippus från Thessalonike i Grekisk bukett).

202 Delos: Ö i gruppen Kykladerna. I fragmenttexten ger Ekelund namnet i dess doriska form, Dalos. Doriska var Pindaros' dialekt, och även andra namn i översättningarna har dorisk form, t.ex. Afrodita.

Latos guldhåriga sons boning: Leto är en av Zeus' hustrur och mor till Apollon, som föddes på Delos, ön som i dikten också ges epitetet Havets dotter.

ilande vagn: Solguden Helios kör varje dag sin vagn över himlavalvet.

Theba: Stad i Boiotien där Pindaros levde.

tvedräkt: 'osämja'.

203 Afrodita: Kärlekgudinnan Afrodite.

Moiran: 'Ödesgudinnan'.

etern: 'världsrymden'.

204 Balladens genius

Ingår i manuskriptet till Elsa Collin, där daterad 1907 och med titeln »Den skånska visan«. Tryckt i *Varia* september 1908 s. 513 f, anonymt – läsarna uppmanades gissa alla numrets författarnamn. Ett utkast finns i Segeltorphaftet, som innehåller följande ej utnyttjade rader: »och hennes ögon var betagna av överraskning / som i en glad still tankfullhet« (se Werin s. 346). Ekelund uppmanar sig själv i häftet att närma sig »det mytskapande« (se kommentar till »Vid det höstliga kyliga havet«) via balladen (i allmän mening): »Det mänskliga endast så tillgängligt för mig. Djupt skapande. Lyrikens väsen är jag här i intimaste känning med.«

205 tida: 'tidig'.

206 Glädjen 1–3

Avsnitt 1 och 3 tryckta i *Ord och Bild* nr 3 1908, s. 187 f, med samma titel. Dikten var då försedd med en devis från Leopardi: »– che vuol dir questa Solitudine immensa?« ('Vad vill denna oerhörda Ensamhet säga?').

rosor och så liljor: Diktens omkväde är hämtat från en folkvisa, som Werin antar (s. 341) att Ekelund läst i Ewa Wigströms *Folkdiktning* (1880), en bok som kan ha intresserat honom särskilt genom att innehålla uppteckningar från Söderåsen. Denna kärleksballad om paret Harto och Rosa och de lindar som efter deras död skjuter upp på gravarna, som grävts på var sin sida av kyrkan, och »växte så högt över kyrkokam / till dess det ena bladet tog det andra i famn« citeras av Ekelund i essän »Nordiskt Arkadien« (Antikt ideal s. 177).

208 dikträd: I samtal med Eckermann 2.1.1824 talar Goethe om skaparkraftens träd (»den Baum seiner Schöpfungskraft«).

[hasselbusk]kratten: 'snår'.

bönen till er: Jfr Dante, *Purgatorio* 29, där en liknande bön till sånggudinnorna uttalas.

209 (Nej, min själ är ingen sjuklig fattig)

Tryckt i kalendern *Nornan* för 1907.

snärjen: 'snår'.

söla: 'smutsa ned'.

210 Ekksgogen

Tryckt i Ord och Bild nr 7 1907, s. 390, samman med »Skalden« och »Från Kullen«. Även denna dikt har troligtvis Kulaberg som miljö och bygger på intryck från vistelsen där sommaren/hösten 1906.

211 Skalden

Tryckt i Ord och Bild nr 7 1907. Andra strofen kan jämföras med »Jag diktar för ingen« i Havets stjärna.

Vandraren

Ingår i Segeltorphäftet, tryckt i Fram nr 5 1908, maj.
utan stad: Jfr Hebréerbrevet 13:14: »Ty vi hava här ingen varaktig stad, utan söka efter den tillkommande staden.«

212 Staden

Tryckt i Arbetet 24. 7. 1909. Miljön är Berlin.

213 Husvill

Ingår i Segeltorphäftet och i manuskriptet till Elsa Collin, där daterad 1907. Slutraden i häftesversionen lyder »o du dunkla svarta livets härbärge!«.

214 våt snö: Jfr »Misär«, andra stycket från slutet.

överdövades: 'överröstades'.

divina stjärnljus: Ordet divin, 'gudomlig', är övertaget från Edgar Allan Poes dikt »To Helen [Whitman]«, där rad 37 nämner »the divine light in your eyes«. En aforism i Antikt ideal (s. 77) talar om »lyrikens divina stjärnljus«. Jfr också rad 6 av »Ett ansikte« i Havets stjärna, liksom sista stycket av »På gatan« i denna avdelning.

Pietà

En första fattning tryckt i Framtiden 8.4. 1906. Dikten in-gick, troligen i denna version, i ms till Dithyramber i aftonglans. Då förläggaren bett Ekelund stryka slutet valde han att låta dikten utgå, men följde rådet inför denna publicering. Se We-rin s. 286ff. Titeln betecknar normalt en bild av de sörjande, främst Maria, vid Jesu döda kropp.

- 215 Medlidandet
sympatetiska: 'medkännande'.
- 216 Mörk och sval du faller, afton –
Ingår i Segeltorphaftet, tryckt i Framtiden 12.4. 1908. Se Jan Olov Ulléns bidrag till Den största lyckan, särskilt s. 87 ff.

O Liv, o du glänsande öga

Tryckt i kalendern Nornan för 1907.

lustiga små tänder: Jfr slutet av »Hades« och »Beatrice«.

leksna: 'leklystna'.

apsinthion: (gr.) 'malört'.

- 217 Hur brast i mitt livsväsens djup –
Tryckt i Svenska Dagbladet 6.12.1908 som »Det överraskande minnet«, en titel som använts för en annan dikt i Havets stjärna.

Requies

Ingår i manuskriptet till Elsa Collin, där daterad 1907. Tryckt i Svenska Dagbladet 4.10.1908, sex dagar efter den slutligt fallande domen i Styrösmålet. Den latinska titeln betyder 'vila', 'vederkvickelse'.

Grå [...] gråa: Jfr Theodor Storm-översättningen i Melodier i skymning.

höstdag: I ms »vårkväll«.

- 218 Demeter: Se kommentar till »Stjärnorna« ovan.

Ack livets röda blomma av blod!

En längre version tryckt i Svenska Dagbladet 19.1.1908 som nr I av »Verser tillägnade bildhuggaren Johannes Collin«. Dessa återfinns i avdelningen »Prosadikter och dithyramber«.

De mörka granarna susa

- 220 hemska vita gata: Ordet vit är med avseende på ljus och sommarhetta ofta negativt laddat hos Ekelund, jfr exempelvis orden om »det vita hemska ljuset« i »Progne« 2 (Dithyramber i aftonglans).

Sandhammarn

Ingår i Segeltorphaftet (omedelbart efter »Balladens genius«) och i manuskriptet till Elsa Collin, där daterad 1907. Versionen i häftet har bara få ändringar och en anteckning några sidor längre fram lyder: »Form: stor, lätt. / utan smärta / Sandhammardikten!«.

- 221 traktan: 'strävan'.
havets och färder nas bok: Odysséen.

222 Från Kullen

Tryckt i Ord och Bild nr 7 1907.
sumpkaprifolen: Vildkaprifol, *Lonicera periclymenum*.
Håkullens: Håkull är den högsta punkten på Kullaberg, 188 meter över havet.
Lonicera: Skogstry, *Lonicera xylosteum*, också en kaprifol.
malen: 'klapperstensstranden'.

223 (O Lycka! Livets sommars klara hopp)

Tryckt i kalendern Nornan för 1907 under titeln »Form!«.
Jfr diskussionen om poetisk form i brev 24.4.1906 till Amelie Bjerre (nr 21).

1910-TAL

Efter Böcker och vandringar utgav Ekelund på Framtidens förlag aforismsamlingen Båge och lyra (1912) och därefter, sedan kontakten med Bonniers återknutits, Tyska utsikter (1913). Den rymmer material från ett decennium, huvudsakligen skrivet i Berlin. Vid sidan av essäer och artiklar finns här en liten avdelning prosadikter och några korta dikter, inpassade bland aforismer. Att genregränserna var flytande för Ekelund visas också av att en längre aforism från Tyska utsikter tog plats som prosadikt i 1921 års urval. Parallellt med aforismer och essäer publicerade Ekelund i tidningar och tidskrifter enstaka dikter under 1910-talet. De avgörande förändringar som hans livssyn och litteraturuppfattning genomgick under decenniet, och som hade biografisk grund i en livshotande lungsjukdom 1912 och bosättningen i Danmark därefter, följs dock bäst i hans prosa. Det stolta trotset och de aggressiva tonfallen får ge vika för en mer försonande syn och ett mildare

röstläge; Nietzsche avlöses som inspiratör av Goethe och inte minst Emerson. Till diskussionen om gränser och brott i författarskapet skulle kunna läggas uppfattningen att en viktigare skiljelinje än den mellan vers och prosa går mellan de två essäer om Emerson, som skrevs våren 1912 och sammanförda bildar sista texten i Tyska utsikter, och den föregående produktionen.

227 Vid midnatt

Tryckt i Fenix, Arbetets julblad 1910, som en av sex texter under rubriken »Dagboksvers«.

Mänskohatet

Tryckt i Fenix, Arbetets julblad 1910; i bokform i Dikter III. De tre sista raderna tillagda där. Jfr »Den störda dikten« i Havets stjärna.

228 Till en rad av Sappho

Tryckt i Fenix, Arbetets julblad 1910. Den rad av Sappho som Ekelund ger en pessimistisk replik till är fragment 136: »Vårens budbärare, näktergalen med den ljuva stämman«. Han kan ha stött på den vid sina Sofoklesstudier, då den citeras i kommentarerna, de s.k. skolierna, till dennes Elektra. Se es-sän med samma namn i Antikt ideal s. 51–56.

vår: Som framgår av många ställen hos Ekelund var våren en besvärlig tid för honom. Se t.ex. »Vae soli« II i Böcker och vandringar.

skoning: 'förskning'.

i mörkret störta: Jfr allusionerna till Sapphos självmord i slutet av »Eros« och tredje strofen av »Leukadia« (båda i Dithyramber i aftonglans).

Empedokles

Tryckt i Fenix, Arbetets julblad 1910. Empedokles (omkr. 483–423 f.Kr.) hör till de försokratiska filosoferna. Han lärde, enligt Diogenes Laertios (omkr. 200 e.Kr.), att det finns fyra element – eld, vatten, jord och luft – och att kärleken förenar dem medan striden skiljer dem åt. Också berättelsen om hans död, att han förvandlades till ett ljussken på himlen,

tycks spela med i dikten. Ekelunds intresse för försokratikerna hängde samman med hans studium av Nietzsche; om denne och Empedokles se Tyska utsikter s. 117–120.

natten upplåter sin borg: Ett dolt citat från den danske författaren J. P. Jacobsen (1847–1885). Ekelund läste honom på Kul-len sommaren 1906 (Hemkomst och flykt nr 37) och satte två rader ur dikten »Har Dagen sanket al sin Sorg« som motto för essän »Rahel« i Majgreven 1908 (i bokform i Den ensammes stämningar): »Da aabner Natten Himlens Borg / Med evig Tungsinds tavse Sorg«.

229 (Nu det mörknar)

Tryckt i Fenix, Arbetets julblad 1910, utan sista halvstrofen och med punkt efter rad 8. Tryckt i Hjärtats vaggvisor efter en titellös handskrift, avriven nertill. Ekelund besökte Falsterbo 1907; Valdén menar att Ortsnamnet vore ett tänkbart rimord till sista radens ro.

Ett havsskepp

Tryckt i Fram nr 4 1911, april, i bokform i Dikter III.

230 Affrontenburg

Tryckt i Framtiden 23.7.1911, ingående i en svit aforismer med rubriken »Affrontenburg«, i bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Det ironiska, fiktiva Ortsnamnet är skapat av Heine som titel på en dikt från 1853 och betyder ungefär 'skymfens stad'. grov: 'grävde'.

Vårkvällen

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor som ett av fem »brottstycken«. Två likalydande handskrifter finns. Valdén daterar texten till tidigt 1910-tal.

231 Den gamla, gamla drömmen...

Tryckt i Framtiden 11.2.1912, i bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Valdén anser dikten troligen vara från vintern 1911. Dess andra avsnitt trycktes i Dikter III som »Ej kalla dagens ljus vårt hjärtas dröm tål vid« med ett inskjutet tankstreck fram-

för sista ordet. Slutraderna citeras för övrigt i en dikt av Majken Johansson, »Après toi«, i hennes sista samling *Djup ropar till djup* (1989).

storm: Jfr »Påsk« i *Melodier i skymning* och slutet av brev till Adelborg 30. 11. 1911 (nr 108): »Mitt hjärta var helt enkelt en orkan i natt. Jag ser endast oväder och en massa mörker.«
hjärtesot: 'kärleksbekymmer'.

232 Pindaros

Tryckt i *Fenix*, Arbetets julblad 1910, därefter i avdelningen »Aforismer« i *Tyska utsikter*, s. 82. Förstatrycket har »böljeslag« i första raden. Dikten är ett symboliskt porträtt i epigramform av Pindaros sådan Ekelund uppfattade honom, eller rättare sagt hans diktning.

Goethes ungdom

Tryckt i avdelningen »Aforismer« i *Tyska utsikter*, s. 82.

233 Mörkret

Tryckt i *Ord och Bild* nr 4 1911, s. 193 f, samman med de tre följande. Alla därefter i *Tyska utsikter*, bildande avdelningen »Prosadikter«.

Leopardis samtal: Flera Leoparditexter har formen av dialoger, t. ex. den mellan Porphyrios och Plotinos som trycktes i Ekelunds översättning i *Framtiden* 31.3 och 7.4. 1912 och året därpå ingick i *Valda skrifter*.

Alperna: Diktens miljö är Venedig, som bl. a. orden om utsikten mot de avlägsna bergen och om vandringen längs havsstranden i nästa stycke visar; Ekelund läste alltså Leopardi på italienska 1904. Jfr slutet av essän »Leopardi« i *Antikt ideal*, där Ekelund säger att Leopardi följt honom »sedan den tidigaste ungdomen« (s. 137).

Våren

Tryckt i *Ord och Bild* nr 4 1911, i bokform i *Tyska utsikter*.

234 Ödet

Tryckt i *Framtiden* 14.3. 1909 som en av fem texter under

rubriken »Ur en prosa-diktsamling«, därefter i Finsk Tidsskrift nr 4 1910 med förstaradstitel och i Ord och Bild nr 4 1911; i bokform lätt bearbetad i Tyska utsikter.

Paria och Psyke

Tryckt i Ord och Bild nr 4 1911, i bokform i Tyska utsikter. Titeln ingår i förteckningen Eros Törnekrönt, ett förstadium till Dithyramber i aftonglans, från 1906. Dikten är en monolog av en utstött (paria) riktad till Psyke, själen – namnet har dock hos Ekelund en vidare syftning och kan här som i »O Psyke, omättligen« jämföras med Eros.

kimmerisk: 'nattlig', 'utan solljus'. Se kommentar till avdelningen »Kimmeriska landskap« i Dithyramber i aftonglans.

- 235 släpande [...] sin vinge: Jfr andra strofen av »Candidus« VI i In Candidum.

dö från mig: Jfr slutet av »O Psyke, omättligen«.

Skönheten

Tryckt i Majgreven 1913 och i Tyska utsikter s. 93 f, i båda fallen under rubriken »Aforismer« samman med andra texter; i Dikter III i avdelningen »Dikter från skilda tider«.

inbillningen: 'illusionen'.

Caravaggios Apollon: Ingen målning av den italienske konstnären Caravaggio (1573–1610) som föreställer Apollon är känd. Ekelund tänker på »Den segrande Amor« som han sett i Staatliches Museum i Berlin.

- 236 Främmande land

Dikten finns i en anteckningsbok från omkring 1914, då Ekelund bosatt sig med sin familj söder om Århus i Danmark. Den citeras i Werin II s. 167 och trycktes i Hjärtats vaggvisor. Valdén daterar dikten till sommaren 1914.

Helgdagsafton

Tryckt i Social-Demokraten 28.2.1916, i bokform ffg i Hjärtats vaggvisor. Valdén menar att dikten sannolikt är från våren 1913, då pingstafton inföll 10.5.

ljudet av en kvast: Jfr Nordiskt och klassiskt s. 67: »All hemlöshetens vånda stiger upp vid detta ljud.«

Kalmus: *Acorus calamus*, en kryddoftande viltväxande kalla som använts som medicinalväxt.

barndomsminne: I Lund hade Ekelunds föräldrar en liten källaraffär med adress Stora Södergatan 47.

237 Ringsjön

Citerad av Werin i hans bidrag till *En bok om Vilhelm Ekelund* (1950), tryckt i *Hjärtats vaggvisor* och i *Hemkomst och flykt* som nr 3. Valdén anser texten vara från mitten av 1910-talet; Ekelund ägnade sig då åt självbiografiskt författarskap bl.a. i essän »Barndomsliv« i *Veri similia II* (1916). Ursprungligen utan titel. Jfr »Påsk« i *Melodier i skymning*.

grävsvin: 'grävlingar'.

lyktmän: Det rör sig om irrbloss, ett ljusfenomen som uppstår på sumpmark med ruttnande organiska ämnen. Förklaringen antas vara att fosforväten bildas, vilka oxideras och avger kalla lågor. Ett annat ord är lyktgubbar; i folktron ansågs de kunna förvända synen på nattvandrare. Ekelund har läst om detta hos Eva Wigström, se Werin s. 387.

238 Daphnis

Tryckt (synbarligen ffg) i avdelningen »Dikter från skilda tider« i *Dikter III*. Den unge herden Daphnis förekommer såväl i en idyll av Theokritos (nr VI) som i Longos' berättelse Daphnis och Chloë, vilken Ekelund velat översätta 1906. En tidigare, liknande dikt med titeln »Daphnis« finns i *In Canidum*.

skära: 'rena'.

mörkduggiga: 'mörkerbestänkta'.

Fristad

Tryckt (synbarligen ffg) i avdelningen »Dikter från skilda tider« i *Dikter III*. Hexameterdikt som denna praktiserade Ekelund framför allt i *På havsstranden* (1922).

Butumus: Blomvass, *Butomus umbellatus*.

står likt den levande glädjen: I en artikel om Ola Hanssons *Dikter* på vers och prosa i *Social-Demokraten* 26.2.1902 (i bokform i *Den ensammes stämningar* s. 62–65) citerade Ekelund ur

»Morgonuppbrott« raderna: »Rank och ung, / på tröske-
len / hon står som den / levande morgonen«.

demoner: 'halvgudar'.

av Plato är sagt: Det ställe som avses är Lagarna 4:713 c–714 a.

239 Efter Michelangelo

Tryckt i aforismsamlingen *Metron* (1918), s. 22, med den italienska texten till inledningen av denna sonett av Michelangelo återgiven som fotnot; därefter i *Dikter III* med författarnamnet som rubrik och originaltiteln angiven som här.

Efter Platen

Tryckt i denna form i *Dikter III*, sist i avdelningen »Dikter från skilda tider« med författarnamnet som rubrik; en tidigare version av översättningen (av två strofer ur August von Platens dikt »Morgenklage«) använd som motto för sviten »Visioner och harmonier« i *Melodier i skymning*.

hanens: 'tuppens'.

1920-TAL

Den första urvalsvolym Ekelund gav ut fick den enkla titeln *Valda dikter* (1913). Boken kom till på förslag till förlaget av poeten och slavisten Sigurd Agrell och inledde en förnyad utgivning av Ekelunds böcker på Bonniers. Urvalet kom ut i början av året, omfattade 140 textsidor och innehöll enbart tidigare i bokform publicerade dikter, från debuten till *Böcker och vandringar*. År 1921 önskade förlaget ett större urval och resultatet blev de intressanta, egensinnigt hopsatta volymerna *Dikter I–III*. Här visade Ekelund ett större engagemang i sin diktning än vad avfärdande omdömen i brev ger vid handen – vad de gällde var att han som författare inte ville fortsätta att identifieras med för honom passerade stadier. Band I inleddes med ett mycket begränsat urval ur de tre första diktsamlingarna, vilket fick samma periodangivelse som i *Valda dikter*, nämligen 1899–1903. Därefter följde, under rubriken 1903–1906, urval ur *Elegier*, *In Candidum* och *Havets stjärna*. Omfånget var 180 sidor, sextio mer än nästa band som innehöll en utökad *Dithyramber* i aftonglans med årtalsangivelsen 1906; 1909. Åtskilliga dikter från *Böcker och vandringar* hade fogats in, men också

material från annat håll. En avdelning prosadikter ur Böcker och vandringar, med året 1909, avslutade. Det tredje bandet blev det mest omfattande, 190 sidor, eftersom Ekelund på förlagets begäran lade till ytterligare dikter ur de tre första samlingarna, dessutom material ur tidningar och tidskrifter. Sådant fyllde avdelningen »Dikter från skilda tider«, medan bandet huvudsakligen ägnades en utökad version av Grekisk bukett. Under denna tid skrev Ekelund också några få nya dikter och lyriska prosastycken som stannade bland hans papper och samlades upp av Nils Gösta Valdén i Hjärtats vaggvisor.

243 O djupa glada allvar

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel; en prosafattning finns. Valdén daterar dikten till omkring 1920. talisman: Föremål med magisk kraft.

O att i guld

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel; en kortare fattning av första partiet tryckt i Ord och Bild nr 4 1963, s. 277. Valdén daterar dikten till omkring 1920. vara: 'tillvaro', 'existens'.

244 Klassisk morgon

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor. Titeln uppflyttad från texten; kortare fattning finns. Valdén daterar texten till tidigt 1920-tal.

Vitruvius' ord: Citatet är ur De architectura VI:4. Ekelund citerar samma ställe hos den romerske arkitekten i Levnadsstämning (1925) s. 29 och i en anteckning från omkring 1920, tryckt som nr 557 i Ur en scholaris' verkstad (1974). Se vidare Claes Schaar: Levande möte s. 105 f.

PÅ HAVSSTRANDEN (1922)

I På havsstranden, den andra av de två essä- och aforismsamlingar som Ekelund utgav 1922, ingick för första gången sedan 1913 ett antal dikter, ingen av dem tidigare publicerad. De gavs knappast någon framskjuten position i boken: en svit om ett tjugotal »tankedikter« placerades som femte avdelning och ett halvdussin dikter, huvudsakligen

med hexameter som byggnadsställning, fick avsluta avdelningen »Miscellanea« ('Blandat innehåll') som i sin tur låg under huvudavdelningen »Filologi på havsstranden«. Dikterna hade ursprungligen rubriken »Verser«, vilken ströks i korrekturet, och tycks ha varit avsedda som en egen underavdelning. Ekelunds beteckning »tankedikter« får uppfattas som en förening av prosadikt och aforism; de enskilda texterna kan ligga närmare den ena eller andra polen, men alltsedan samlingsutgåvan *Dikter* som utkom 1951 har sviten betraktats som en del av det lyriska författarskapet. Att Ekelund inte såg prosa och poesi som självklart åtskilda framgår av yttranden i brev och samtal, och att generer som essä, aforism och prosadikt kan glida över i varandra i hans böcker är uppenbart. Att sälla fram »lyriska« textställen ur prosan från 1910-talet och framåt för en utgåva av föreliggande slag skulle dock ha fört för långt och knappast varit i linje med författarens intentioner.

Om boktiteln kan tilläggas att havsstranden med dess ljusöversvämmande möte mellan elementen alltsedan de tidiga upplevelserna på Österlen sommaren 1900 var en betydelsefylld plats för Ekelund. Jylandskusten vid Århus erbjöd en motsvarighet och en återanknytningspunkt. Att bedriva filologi, språk- och litteraturstudium, på havsstranden motsvarar den tidigare sammanställningen av böcker och vandringar; i bakgrunden finns Nietzsches ord om att endast de tankar man gått sig till har värde.

247 Tankedikter i Jean Pauls art: till 100-årsminnet

Jean Paul är pseudonym för Johann Paul Friedrich Richter (1763–1825). Den tyske romanförfattaren, hos vilken upplysning och Sturm und Drang ingår en märklig förening, figurerar i Ekelunds böcker från *Antikt ideal*, bedömd på skiftande sätt och utan att ägnas någon separat essä. I början av 1920-talet erbjöd Ekelund först *Tidens*, därefter Bonniers förlag en översättningsvolym med utförlig inledning, men utan att vinna gehör (brev 235 med not). Tankedikterna i *På havsstranden* publicerades 1922, tre år före 100-årsminnet av Jean Pauls död; den andra av de två aforismsamlingar Ekelund gav ut 1925, *Väst-Östligt*, hade undertiteln »Tankar till en minnesdag« och inleddes av en svit om arton översatta »Jean-Paul-satser« med årtalsangivelsen »1825–25/11–1925«. Ekelund begagnade under sin journalistiska period ofta författar-

jubileer som förevändning att placera en text, t. ex. »Till Edgar Poes hundraårsdag« i Arbetet 19. 11. 1909 (sedan i Böcker och vandringar), men dessa bemarkelsedagar hade också en djupare betydelse för honom som symboliska förbindelsepunkter med det förflutna. I brev nämner han (nr 71) att han själv delar födelsedag (14. 10) med Stagnelius.

Det grekiska mottot, fylax mousikēs, är från Platon, Staten 3:413 e och betyder 'väktare över musisk (andlig) fostran'. Jfr Väst-Östligt s. 52, aforism nr 70, där orden används om Goethe. Se vidare Jan Stolpes not nr 44 i hans översättning av Staten 2, s. 455.

Jean Paul

ingenium: 'begåvning'.

Apollon: Skaldekonsstens gud i grekisk mytologi.

Mad. Staël: Germaine de Staël (1766–1817), fransk författarinna, ofta benämnd madame de Staël. Hennes skrift De l'Allemagne introducerade den tyska romantiken i Frankrike.

germaners: 'tyskars'.

248 Ynglingen

Vulgus': (lat.) 'hopens'. Jfr kommentar till »Odi profanum« i Melodier i skymning.

det oupphinnligas kärlek: 'kärleken till det ouppnåeliga'.

249 Behovet

Muserna: 'Sånggudinnorna'.

Kristus: Citatet är från Matteusevangeliet 9:13.

casus: 'belägenhet'.

De svältande

den mörka blicken i Neros öga: Nero var romersk kejsare åren 54–68 och har gått till historien som en våldsam och nyckfull härskare.

Kierkegaard: Ekelunds sammanställning av Nero och den danske filosofen Søren Kierkegaard (1813–55) har sin grund i en passage i andra delen av dennes Enten–Eller (1843; Antingen – eller). Där sägs det på tal om Nero, ett offer för sin kole-

riska och grubblande natur liksom Ekelund kunde känna sig vara, att »bakom ögat ligger själen som ett mörker«. Se Samlede Værker (1920–36), bd II s. 201 f.

250 Känslan

Varen listige [...]: Citatet är från Matt. 10:16.

251 Avstånd

Texten utgår från en passage hos Nietzsche, som Ekelund skrev av i Segeltorphäftet 1907: 'Det eviga avståndet mellan människa och människa driver mig in i ensamheten'. Den är ur den postuma *Unveröffentlichtes aus der Zeit der Fröhlichen Wissenschaft und des Zarathustra* och återges i Werin s. 388.

252 Sanning

tuktade upp: 'bildade', 'skapade'.

253 Livets korthet

Samma tanke om antalet morgnar man verkligen upplever finns hos Emerson i en anteckning (*Journals* VI:322) som Ekelund översatte vid mitten av 1930-talet. Se Claes Schaar: *Levande möte* s. 103–107.

Stoltheten

En mer emfatisk, titellös variant finns i avdelningen »Inskrif-ter« i samma bok, s. 231: »Vill du hålla dig upprätt -: fall! på knä. Endast i vördnad är människa människa.«

Höjd

moraset och sumparna: 'den sumpiga, vattensjuka marken'.

kvinnorna: I Ekelunds texter finns från Antikt ideal uttryck för en misogyni som hör samman med hans tendens att tala i generella termer. Den hindrade honom inte att uppskatta kvinnliga författare eller att på jämställd fot föra brevsamtal med kvinnliga läsare.

Mänsklighetens höjder: Ett dolt citat ur Tegnér's dikt »Asatiden«, strof 10.

254 Träd

På flera ställen betraktar Ekelund träd som varelser, och inte bara som symboler för mänskliga sådana. »Tenera Laurus« i Elegier är ett exempel på det senare; »Trädet« i Melodier i skymning, denna och »Berlinbilder« I i Tyska utsikter exempel på det förra. »Träd äro känsliga varelser«, står det där. Se vidare Per Erik Ljungs bidrag till Ett nytt språk.

Dryaden: Dryader är trädnymer i grekisk mytologi.

Ovidius: Romersk författare (43 f.Kr.–17 e.Kr), vars huvudverk är Metamorphoses ('Förvandlingar').

Anthologiens skald: Antologin som avses är Anthologia Palatina, den samling epigram som Ekelund översatte dikter ur i Grekisk bukett (1906).

genius: 'ande'.

Odyssé

Septemberfriska: I sista raden av »Sandhammarn« i Böcker och vandringar gjorde Ekelund en formelartad sammanställning av orden september och odyssé. Det senare ordet syftar i högre grad på Homeros' verk än på en äventyrlig resa i allmänhet. Samma begreppspar finns antytt här i titel och förstarad.

blågröna strandgräs: Strandråg, Elymus arenarius. Jfr början av »Falsterbo« 2 i avdelningen »Prosadikter och dithyramber«. Apollobeglänsta: 'solbelysta'. Ordet får i nästa strof också betydelsen 'gudabenådade'. Apollon är solens och ljusets, liksom skaldekonstens, gud.

255 Sång som ej tid fördunklar: Odysséen.

homerider: 'Homerosefterföljare'.

ariska: Ordet, som 1922 ännu inte hade den klang som det tyska 1930-talet gav det, betecknar ett indoeuropeiskt ursprung; i detta sammanhang står det närmast för 'fortida'.

256 Solbågens växande färd

I sitt författarskap gav Ekelund från andra hälften av 1910-talet alltmer uttryck åt en ljusmystik, centrerad kring begrepp som dag, morgon och början. Också ordet färd är starkt laddat hos honom.

juni-morgon: Jfr »Livets korthet«.

Februarimorgon i skogsbrynet

Ändringar och tillägg i korrekturet visar att Ekelund konsekvent förstärkte hexameterkaraktären i denna och följande dikter.

eteriska: 'översinnliga'.

en moder: Jfr slutet av fjärde stycket i »När skymning faller« 1 i avdelningen »Tidiga dikter«.

Hepatica

Diktens blomma är blåsippan, *Anemone hepatica*. I aforism nr 45 i Väst-Östligt, s. 37, talas om det »nordiskt Hepatica-mörkblå« som en motsvarighet till det »Iliadiska«; en annan utformning av begreppsparet från 1914 års boktitel Nordiskt och klassiskt.

257 Maj

hanakammarnas: 'gullvivornas'. Gullvivans blomma påminner om en tuppkam.

nyckelblommornas: 'orkidéernas'. Arten är troligen Sankte Pers nycklar, *Orchis mascula*.

finner [...] i dammet: Jfr »Korset« i Böcker och vandringar. Ekelund var en sakletare i Ekelundläsaren Astrid Lindgrens konkreta mening, och var det även i litteraturen. Se »Klassisk morgon« i avdelningen »1920-tal«. I Väst-Östligt står på s. 72: »Kanske är människa mänskligast då hon är skattsökare, jägare, spanare.«

neriers krukor: I Skandinavien odlas medelhavsbusken *Nerium oleander* som krukväxt.

Dämmet

Ordet dämme är skånskt och betyder 'damm', 'fördämning'. Dikten har Jyllandsmiljö och innehåller något så sällsynt i Ekelunds produktion som ett infällt självporträtt i tredje person, där minnen från uppväxten i Skåne färgar bilden.

havbackens: 'strandslutningens'. Jfr den dagboksartade artikeln »På havbackarna« i Arbetet 18.4.1916, i bokform i Hjärtats vaggvisor.

kroppvordna: 'förkroppsligade'.

kärliga: 'kärleksfulla'.

Petasites: Vitskråp, *Petasites albus*. Jfr »Blommar väl i dalen« i

Dithyramber i aftonglans och kommentar till denna dikt.

258 andlikt: 'andelikt'.

den åldriga dömen: Domkyrkan S:t Clemens i Århus. Ekelund

bodde med hustru och dotter i Århus mellan 1915 och 1921.

portör'n: En portör är en avlång bleckbehållare för insamlade växter.

längstsvunna: 'för länge sedan försvunna'.

1930-TAL

De två sista decennierna av Vilhelm Ekelunds liv och författarskap förändrade inte den vedertagna bilden av att han »övergivit« poesin. Han tillät ett fyrtiosidigt urval dikter att tryckas i antologin *Lyrisk från sekelskiftet* (1944) och ägnade dem en förströdd korrekturläsning, men publicerade själv inga nya dikter. Hans böcker hade skapat sin egen genre och hade sin plats i marginalen av den tidens svenska litteratur, ett par bekostade han själv och från 1939 tog det av vänner från Helsingborg bildade Vilhelm Ekelundsamfundet hand om utgivningen av hans skrifter. Bland läsarna fanns flera av modernismens viktiga författare: Gunnar Björling, Rabbe Enckell, Gunnar Ekelöf och fyrtio-talets unga som Karl Vennberg, Axel Liffner, Rut Hillarp och Gösta Oswald. Det inflytande Ekelunds författarskap hade verkade dock i det tysta, och hans läsekrets bestod också till stor del av personer som stod utanför de litterära kretsarna. För dem var hans skrifter i första hand av existentiell betydelse, vilket gjorde frågan om litterär genre, prosa eller poesi, ovidkommande. Och med ett ilsket beklagande av att Ekelund inte återvände till lyriken skrev Karl Vennberg ändå mot slutet av sitt liv (*Ordfront Magasin* nr 1 1992, s. 13): »Jag tänker inte hymla med min misstanke att Vilhelm Ekelund också i sitt nuvarande skick är seklets störste svenske författare.«

261 (Bild från de klara timmar)

Tryckt ffg som avslutning på aforismsamlingen *Lyra och Hades* (1930), därefter som avslutning på aforismsamlingen *Atticism-humanism* (1943).

omgränsning: 'kontur'.

Äran

Tryckt ffg i Ord och Bild nr 4 1963, i bokform i Hjärtats vaggvisor. Valdén daterar dikten till omkring 1930.

lisa: 'tröstar'.

Spår och tecken

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor. Ursprungligen utan titel. Sammanställd av två närliggande anteckningar, daterade till omkring 1930. Ekelund gav 1930 på eget förlag ut en aforism-samling i stort format med titeln Spår och tecken. Den utkom i normalformat på Bonniers 1934.

eros: här 'drivkraft'.

262 musisk: 'de sköna konsternas'.

skönjeliga: 'synliga'.

O, Poesi!

Citerad som avslutning på Werins biografi (bd II, s. 405), tryckt i Hjärtats vaggvisor, av Valdén daterad till omkring 1930. Ursprungligen utan titel. En prosaversion finns i Båge och lyra 1932 s. 162 f. Manuskriptbladet har på första raden av andra strofen den strukna bestämningen »bleksiktiga«, och på fjärde raden från slutet det strukna invektivet »dyngverklighets-prålare«.

263 (Med ett knippe)

Tryckt ffg i Hjärtats vaggvisor, av Valdén daterad till sent 1930-tal. En tidigare fattning har titeln »Helichrysus« (den gulblommiga Helichrysum arenarium, hedblomster, var en av Ekelunds älsklingsblommor) och mottot »Es ist unglaublich, welche Gewalt Worte üben können« ('Det är otroligt vilken makt ord kan utöva') från Adalbert Stifters roman Der Nachsommer II: 1.

1940-TAL

267 Chryséa phórmix

Citerad i Valdén: Inledning till Vilhelm Ekelund s. 75, tryckt i Hjärtats vaggvisor och daterad till omkring 1940. Titeln, som

O Poesi!

Jagen skulle väja
att valkas dig
som ej har i hjälen
dröms
drömkrafts dristighet nog
att väja drömma —
Ordet!
Ordet på nytt födelse.

O ni bleksiktiga!
som skrien - : "verklighetsfrämmande!"
på allt som andas Tro,
Verklighets kärlek,
ni ordskramlare, ni ~~dygervärklighets~~
~~prålar~~!
aldrig har er själ smakat
Drömmens Vild ~~poesi~~
~~Drömmens~~ Blod.

Manus till »O, Poesi!«, som i diktform inte trycktes under Ekelunds levnad. Lunds universitetsbibliotek.

är translittererad från grekiskan, utgör inledningsorden till Pindaros' första pythiska ode och betyder 'Gyllne lyra'. I Se-geltorphäftet 1907 antecknade Ekelund: »Herregud! Om jag en gång igen kom att skriva något lyriskt – stort lyriskt – – att då tänka på: Pyth. I – den idealiska inledningen« (Hemkomst och flykt nr 50).

(– likt juniskyar)

Citerad i Valdén: Grekiska termer hos Vilhelm Ekelund, s. 240, tryckt i Hjärtats vaggvisor, daterad till omkring 1940. En prosafattning finns.

